

1-285

საქართველო

1-2

2006

მისაილ გულგაკოვი

მენაგული კუნძული

თარგმნა დიდი აქადემიკოსი

მოქალაქე ყიულ ვერნის პიესის გენერალური რეპეტიცია გენადი პანფილოვიჩის თეატრში. მუსიკა, ამოფრქვეული ვულკანი და ინგლისელი მატროსები.

ოთხმოქმედებიანი პიესა პროლოგით და ეპილოგით

პირველი, მეორე და მეოთხე მოქმედება ხდება დაუსახლებელ კუნძულზე, მესამე მოქმედება ევროპაში, ხოლო პროლოგი და ეპილოგი გენადი პანფილოვიჩის თეატრში.

მოქმედი პირები:

გენადი პანფილოვიჩი — თეატრის დირექტორი, იგივე ლორდ ედვარდ გლენარვანი.

ვასილი არტურიჩ დიმოვაცკი — იგივე ყიულ ვერნი, იგივე კირი-კუკი — თალლითი.

ნიკონორ მეთელქინი — რეჟისორის თანაშემწე, იგივე მსახური პასპარტუ, იგივე გენადი პანფილოვიჩის მესამოვრე, იგივე მოლაპარაკე თუთიყუში.

ქაქ პაბანელი — გეოგრაფიული საზოგადოების წევრი.

ლიდია ივანოვნა — იგივე ლედი გლენარვანი.

გატერასი — კაპიტანი.

ბეტსი — ლედი გლენარვანის მოახლე.

სიზი-გუზი მემორე — თეთრი ზანგი, კუნძულის მბრძანებელი.

ლიპი-ტიპი — სარდალი, თეთრი ზანგი.

სუფლიორი.

ლიპუი ისაიჩი — დირიჟორი.

ტომონა — თეთრი ზანგი გვარდიიდან.

კანი-ქუმი — პირველი დადებითი ადგილობრივი მკვიდრი.

ფარა-ტიტი — მეორე დადებითი ადგილობრივი მკვიდრი.

ვალტორნისტი.

სავა ლუქიჩი.

თეთრი ზანგების გვარდია (არასწორად მოქმედებს, მაგრამ პიესის ბოლოს ინანიებს თავის ცუდ საქციელს), კუნძულის მკვიდრი წითელი მოსახლეობა — კაცები და ქალები (ურიცხვი დადებითი ურდო), სიზი-გუზის პარამხანა, ინგლისელი მატროსები, მუსიკოსები, თეატრის კადრისტები, პარიკმახერები და მკერავები.

პ რ ო ლ ო ბ ი

ფარდა ნაწილობრივ იხსნება. გამოჩნდება გენადი პანფილოვიჩის კაბინეტი — საგრიპიორო: საწერი მაგიდა, აფიშები, საჩუკე. გენადი პანფილოვიჩი წითურია, სუფთად გაპარსული და ძალიან გამოცდილი. იგი მაგიდასთან ზის, შეწუხებულია. საიდანღაც ისმის სასმისი-რიტმული მუსიკა და არაბუნებრივი ყრუ ხმები (მიდის მეჯლისის რეპეტიცია). მეტელკინი ჰაერში გადახლართულ თოკებზე ჰკიდია და მღერის: „მიყვარდა ძლიერ, ვიტანჯებოდი... მან კი იმ ურცხვმა, იმ უსინდისომ... საბოლოოდ გამანადგურა...“

ღღა.

გენადი. მეტელკინ!

მეტელკინი (ზევიდან პირდაპირ კაბინეტში ჩამოეშვება). აქ ვარ, გენადი პანფილოვიჩ.

გენადი. არ მოსულა?

მეტელკინი. არა, გენადი პანფილოვიჩ.

გენადი. ბინაში ვინმე გააგზავნეთ მასთან?

მეტელკინი. კურიერი დღეს სამჯერ იყო. ოთახს კლიტე ადევს. შინ როდის იქნებაო? — დიასახლისს ეკითხება, ის კი: — რას ბრძანებთ, ბატონო, მწევრებიც რომ დაადვენო, მაგის ასავალ-დასავალს მაინც ვერ გაიგებო.

გენადი. რას იზამ, მწერალია! რას იტყვი, ასე არ არის? ეშმაკსაც წაუღია...

მეტელკინი. ჰო, ეშმაკსაც წაუღია.

გენადი. რა თუთიყუშივით წააყარე. თქვი, რის თქმას აპირებდი?

მეტელკინი. მესმის, გენადი პანფილოვიჩ... „მარია სტიუარტის“ უკანა დეკორაცია გაიხა.

გენადი. ჰო, მაგრამ, მე ხომ არ დაგიკერებ იმ შენს უკანა დეკორაციას! რას მიედმოედები, მიდი და დააკერე!

მეტელკინი. ძალიან არის დახეული, გენადი პანფილოვიჩ. ამას წინათ რომ ჩამოეშვეს, ნახვრეტებში ცხაურზე მომუშავე სცენის მუშებიც კი ჩანდნენ...

მაგიდაზე ტელეფონი რეკავს.

გენადი. საკერებელი დაადე. (ტელეფონზე.) დიას, გისმენთ! დიას, თეატრია. არა, კონტრამარკებს არ ვიძლევი... კარგად ბრძანდებოდეთ! (ყურმილს დებს.) გასაოცარია! ტრამვაიში რომ ჯდება, კონდუქტორს კონტრამარკას ხომ არ სთხოვს... თეატრში კი თავის წმიდათაწმიდა მოვალეობად მიიჩნია, უფასოდ იაროს... რა თავხედობაა! რას იტყვი, ასე არ არის?

მეტელკინი. დიას, გენადი პანფილოვიჩ, თავხედობაა.

გენადი. კარგი, განაგრძე.

მეტელკინი. საკერებლისთვის, გენადი პანფილოვიჩ, ფული მჭირდება.

გენადი. ახლავე მოგართმევ, ბლომად — ორმოც თუმანს, აი იმ ბატს ხომ უკვე მივართვი! აიღებ და გამოჭრი...

ტელეფონი რეკავს.

დიახ, კონტრამარკებს არ ვიძლევი. დიახ, დიახ. (ყურმილს დებს.)
ეს რა უცნაური ხალხია, ესენი ვინ არიან! აიღებ და...

ტელეფონი ისევ რეკავს.

საქართველოს
ბიზნეს-სისტემა

ჰა, აბა გასკდი რეკვით!.. რა? არა, არავის... უკაცრავად... აჰ, ვეგენი რომუალდოვიჩი ხართ? ვერ გიცანით. აბა როგორ!.. მეუღლესთან? შესანიშნავია! რვას რომ თხუთმეტი დააკლდება, სალაროსთან მიბრძანდით... კარგად ბრძანდებოდეთ... (ყურმილს კიდებს.) მეტელკინ, ჰქენი სიკეთე, მოლარეს უთხარი, მეორე რიგში ორი სავარძელი შეუნახონ ამ წყლის ტარტაროსს.

მეტელკინი. ვის, გენადი პანფილოვიჩ?

ბენადი. ვის და, წყალსადენის გამგეს.

მეტელკინი. დიახ, გავიგე, გენადი პანფილოვიჩ!

ბენადი. მაშასადამე... (ჩაფიქრებული.) „ივანე მრისხანე“ აღარ წავა... მოკლედ, აი, რა: აიღებ შესაფერის ნაჭერს და გამოჭრი. გასაგებია?

მეტელკინი. დიახ! (ყვირის.) ვალოდია, აიღებ „ივანე მრისხანის“ უკანა დეკორაციას და „მარია სტიუარტისათვის“ საკერებელს გამოჭრი. „ივანე მრისხანე“ აღარ წავა... აკრძალეს... ესე იგი, არის ამის მიზეზი... რა შენი საქმეა!

ბენადი. კიდევ რა გინდა, რას მთხოვ?

მეტელკინი. გენადი პანფილოვიჩ, კადრისტებს უბრძანეთ, უაბოებით სახეებს ნუ იწმენდენ! რა უბედურებაა!

ბენადი. რაო, რა თქვი? ვერაფერი გავიგე.

მეტელკინი. „ვაი ჭკუისათვის“ უაბოები დავურიგე, ისინი კი ჩვრის მაგივრად გრიმს იმით იშორებენ.

ბენადი. უჰ, ეგ ბანდიტები!.. კარგი, ვეტყვი.

ტელეფონი რეკავს.

(ყურმილის აულებლად.) არა, კონტრამარკებს არ ვიძლევი!
(ტელეფონის რეკვა შეწყდება) კარგი, ახლა წადი.

მეტელკინი. მესმის, გენადი პანფილოვიჩ. (მიდის.)

ბენადი. უკვე პირველი საათია... ძვირფასო მოქალაქენო, თუ თქვენ გინდათ იცოდეთ, ვინ არის ჩვენს დარგში ყველაზე დიდი ვიგინდარა, ახლავე მოგახსენებთ! ვინ არის და, ვასკა დიმოგაცკი, კაცი, რომელიც პატარ-პატარა ჟურნალებში პიესებს უიულ ვერნის ფსევდონიმით აქვეყნებს... ამხანაგებო, თქვენ მეტყვით, მაშინ ასე რით მოგხიბლათო? მართლაცდა, ნეტავი რით მომხიბლა, რატომ ვენდე?

მეტელკინი. (შემოდის სწრაფი ნაბიჯით). გენადი პანფილოვიჩ, მოვიდა.

ბენადი (სულმოუთქმელად). უთხარი, ახლავე შემოვიდეს!

მეტელკინი. შემობრძანდით! (გადის.)

დიმოპაცკი (ხელში რვეულების დასტა უჭირავს). გამარჯობა, გენადი პანფილოვიჩი.

ბენადი. გამარჯობა, დიდად პატივცემულო ამხანაგო დიმოპაცკი. ბონჟურ, ბონჟურ მუსიე ჟიულ ვერნი!

დიმოპაცკი. მიბრახდებით, გენადი პანფილოვიჩი? უკრეპუნული!

ბენადი. რა ბრძანეთ? არა, როგორ გეკადრებათ? უკრეპუნული? ჰუ-ჰუ! გიბრახდებით კი არა, პირდაპირ ალტაცემული ვარ!

დიმოპაცკი. ავად ვიყავი, გენადი პანფილოვიჩი! საშინელებაა!.. პირდაპირ საშინელებაა!..

ბენადი. რაო, რა თქვით? უჰ, ქუნთრუშით?

დიმოპაცკი. საშინელი ინფლუენცა მქონდა, გენადი პანფილოვიჩი, საშინელი...

ბენადი. დიას, დიას...

დიმოპაცკი. აი, მოგიტანეთ პიესა.

ბენადი. მოქალაქე დიმოგაცკი, დღეს, თუ იცით, რა რიცხვია?

დიმოპაცკი. ახალი სტილით — თვრამეტი.

ბენადი. მართალია. მაგრამ თქვენ ხომ პატიოსანი სიტყვა მომეცით, პიესას თხუთმეტში წარმოგიდგენთო?

დიმოპაცკი. გენადი პანფილოვიჩი, სულ რაღაც სამი დღე დავაგვიანე.

ბენადი. სამი დღე! მერედა იცით, რა მოხდა ამ სამ დღეში? საფა ლუკიჩი ხვალ დილის თერთმეტ საათზე ყირიმში მიემგზავრება.

დიმოპაცკი. უჰ, რას ბრძანებთ!

ბენადი. რას ბრძანებთო! ჩვენ კი დღეს გენერალური რეპეტიცია რომ არ ვაჩვენოთ, პიესა კი არა, ხელთ ბრანწი შეგვრჩება. თქვენ მე, ბატონო ჟიულ ვერნო, სეზონი ჩამიგდეთ. მე კი, ძველმა იდეალისტმა, ეგრევე დაგიჯერეთ. როდესაც თქვენ მე 400 მანეთი გამომცანცლეთ, ალბათ ახალი სტილით ინფლუენცა არ გქონდათ. ვარდა ამისა, ფული დეკორაციაზეც დავხარჯე... საწარმოო გეგმა ჩამეშალა! მწერლები ასე როდი იქცევიან, ძვირფასო მოქალაქე ჟიულ ვერნო.

დიმოპაცკი. გენადი პანფილოვიჩი, ახლა რა ვქნა?

ბენადი. ახლა რა ვქნაო, არა? მეტელკინ! მეტელკინ!

მეტელკინი (შემორბის). გისმენთ, გენადი პანფილოვიჩი!

ბენადი. რა ხდება იქ, რა ალიაქოთია?

მეტელკინი. მსახიობებს მეჯლისის რეპეტიცია აქვთ.

ბენადი. ეშმაკსაც წაუღია მეჯლისი! უბრძანე ახლავე შეწყვიტონ! ხალხი გააფრთხილე, არც ერთმა ფენი არ გაადვას თეატრიდან.

მეტელკინი. გრიმი მოიშორონ?

ბენადი. მაგის დრო არ არის. მე აქ ყველა მჭირდება, როგორც არიან, ისე.

მეტელკინი. მესმის, გენადი პანფილოვიჩი! (სწრაფად გადის.) ვალოდკა! შევიცარს უბრძანე, თეატრიდან არავინ გაუშვას!

ბენადი (მიაღვენებს). უკვე პირველი საათი დაიწყო. აბა, დაგვლოცე, ღმერთო! (ტელეფონზე:) თექვსმეტი, ჩვიდმეტი, ოცი. თუ შეიძლება, საფა ლუკიჩს სთხოვეთ. თეატრის დირექტორი გახლავართ, გენადი პანფილოვიჩი... საფა ლუკიჩი ხართ? გამარჯობა, საფა ლუკიჩი!

დიმოგაცკი. ვიგვამში, ¹ გენადი პანფილოვიჩი.

ბენადი. ჰოდა, გვჭირდება ეგ ვიგვამი, მეტელკინ, გესმის?

მეტელკინი. ვიგვამი არ გვაქვს, გენადი პანფილოვიჩი!

ბენადი. მაშინ „ბიძია თომადან“ ქოხს დადგამ, გარშემო ტროპიკულ მცენარეებს ჩაუმწკრივებ, ტოტებზე მაიმუნებზე დაიწყებენ. იცოდეთ, არც სამოვარი დაგაფიწყდეს... ბიზნიშისა

მეტელკინი. სამოვარი ბუტაფორული უნდა იყოს, გენადი პანფილოვიჩი?

ბენადი. ეჰ, მეტელკინ, მეტელკინ, ათი წელია თეატრში ხარ და პატარა ბიჭივით კი იქცევი! გენერალურ რეპეტიციას სავა ლუკიჩი დაესწრება.

მეტელკინი. ჰოო?

ბენადი. მაშ ასე, ჩაი უნდა გააწყოს. მეზუფეტეს უთხარი, ორი დიდი, ნოყიერი ბუტერბროდი გაამზადოს, მაგალითად, წითელი ხიზილალით.

მეტელკინი (კარიდანვე). ვალოდია! მეზუფეტესთან შეირბინე. გენერალური რეპეტიციისათვის სამოვარი გაამზადე.

ბენადი. აი ხედავ, არც საჭმელი, არც სასმელი, ფული კი, გიყვარდეს, ბლომად მიდის! აბა თქვენ იცით, უფალო ავტორო! თქვენი პიესიდან ალბათ იქნება რაიმე შემოსავალი... თუმცა, კაცმა არ იცის, იქნება თუ არ იქნება... ვულკანი? ოო, აი ეგ კი... იქნებ ვულკანის გარეშე გავსულიყავით იოლას?

დიმოგაცკი. გენადი პანფილოვიჩი, რას ბრძანებთ! ყველაფერი ამოფრქვევაზეა აგებული, თანაც ამოფრქვევა მეორე აქტშივე ხდება.

ბენადი. ოჰ, რა ხართ ეს ავტორები!.. მეტელკინ, მთები ბევრი გვაქვს?

მეტელკინი. დიას, მთები თავპირზე საყრელად გვაქვს, მთელი ფარდული სავსეა.

ბენადი. მაშინ მეზუტაფორეს უბრძანე, ყველაზე უვარგისი მთა ვულკანად გადააკეთოს.

მეტელკინი (მიღის და თან ხმამაღლა იძახის.). ვალოდია, ბუტაფორს გასძახე, არარატს თავში ნახვრეტი გაუკეთოს, ცეცხლი ამოუშვას... კიდობანი გადაავდეთ.

ლიდია (სწრაფად შემოდის). გამარჯობა, გენია!

ბენადი. გამარჯობა, ფისუნო. აი, ნება მომეცი, გაგაცნო... ვასილი არტურიჩი, ანუ ყიულ ვერნი, ცნობილი ტალანტი.

ლიდია. აჰ, ისე ბევრი რამ მსმენია თქვენს შესახებ.

ბენადი. ეს ჩემი მეუღლე გახლავთ, ნამდვილი გრან-კოკეტი.

დიმოგაცკი. სასიამოვნოა.

ლიდია. გავიგე ჩვენთვის პიესა მოგიტანიათ?

დიმოგაცკი. დიას, ასე გახლავთ.

1. ვიგვამი — ჩრდილოეთ ამერიკის ინდიელების ქოხია, ხის ტოტების, ძირკვების ან ტყავისგან გაკეთებული. (მთ.).

სცენის მიღმა მუსიკა უცებ შეწყდება.

ლილია. ო, ჩვენ ისე გვჭირდება თანამედროვე პიესები, გენადი, იმედი მაქვს, დაკავებული ვიქნები. არა, იქნებ საჭირო არ ვარ თქვენი პიესისთვის?

დიმოგაცკი (არ იცის, საჭიროა თუ არ არის საჭირო) მშვენიერად...

გენადი. რა თქმა უნდა, სულიკო, რასაკვირველია! ბო, მშვენიერად, ლედი გლენარვანი. უგემრიელესი როლია... ზუსტად შენი შესაფერი. აჰა, აიღე.

ლილია (როლს ართმევს). როგორც იქნა! ჩემი გენადი, აქაოდა არ იფიქრონ, ცოლი რომ არის, როლს იმიტომ აძლევსო, სრულ იგნორირებას მიწევს. მთელს ამ სეზონზე მხოლოდ რვაჯერ ვიყავი დაკავებული...

გენადი (დაბნეული). თეატრი, დედილო, ტაძარია... მეტელკინ, ყველანი სცენაზე შემოიყვანე, სწრაფად!

მეტელკინი (სცენის მიღმა). ვალოდია!

ისმის ელექტროზარის გაბმული რეკვა. ფარდა იწევა, იმალება გენადის კაბინეტი. გამოჩნდება უზარმაზარი უკაცრიელი სცენა.

სცენის შუაში მთისგან გაკეთებული ბოლისმფრქვეველი ვულკანია აღმართული.

(მეტელკინი უკან-უკან იხევს.) მშვენიერია, ვალოდია, მშვენიერია! ოღონდ, თავის ადგილას დადგი!

ვულკანი ნელა მიიწევს გვერდით. სცენაზე გამოსვლას იწყებს თეატრის დასი. დირიჟორი ლიკუი ისაიჩი ფრაკშია გამოწყობილი, ასევე სუფლიორი ლიკიც. ფრაკი აცვია სიზი-ბუზისაც. სცენაზე არიან ვილაც ტურნემელეები, ფეხებგაწლიკული ქალიშვილებიც... ისმის მსახიობების გაბმული ლაპარაკი...

სიზი. რა ხდება? რეპეტიციაა?

გამოჩნდება გენადი, ლილია ივანოვნა და დიმოგაცკი. პირდაპირ დიმოგაცკის თავზე მსუბუქად ეშვება ბანანი.

გენადი. ფრთხილად, ქაჯებო, ფრთხილად, ავტორი ნუ გაჭყლიტეთ!

ისმის ქალების ხმები: „ვალოდია, ვალოდია!“

მეტელკინი. ვალოდკა, ფრთხილად! ასწიე, ისევ ზევით ასწიე!

ბანანი ისევ ზევით მიიწევს.

გენადი (ვულკანის კალთაზე შედგება და რვეულებს იქნევს). გთხოვთ, დაწყნარდეთ! ამხანაგებო, მოგიწვიეთ, რათა შეგატყობინოთ...

სიზი (გოგოლიდან). მეტად უსიამოვნო ამბავი...

ლილია. ჩუმად, ანემპოდისტ!

გენადი. ...მოქალაქე ჟიულ ვერნმა ანუ დიმოგაცკიმ მძიმე ტვირთი მოიხსნა. (ვილაც იცინის). მაინტერესებს ვინ იცინის და რა აცინებს?!

ხმა: გენადი პანფილოვიჩი, არ გაგვიცინია.

ბენადი. აშკარად გავიგე, ვილაცამ როგორ გაიცინა — „ჰუ-ჰუ...“ კადრისტებს შორის თუ ვინმე ანგალია, შეუძლია სამუშაოდ რომელიმე იუმორისტულ თეატრში წაბრძანდეს, გზა ხსნილი აქვს. ჰო, მართლაც, არ დავუშვებ, სახიდან გრიმი ვინმემ უბოთი მოიწმინდოს, ერთი ათად ვაზღვევინებ. მოკლედ, ვასილი არტურიჩიჩი კოლოსალურმა ტალანტმა, ჩვენს თეატრს თავისი ახალი იდეოლოგიური ოპუსი — „მეწამული კუნძული“ წარმოუდგინა...

ყველა დაინტერესებულია.

... გთხოვთ, ყურადღებით მომისმინოთ. ვითარება გვაიძულებს ვიჩქაროთ, ვინაიდან საფა ლუკიჩი ხვალ ზღვაზე მიბრძანდება, მთელი თვით გვტოვებს... დაუყოვნებლივ გენერალურ რეპეტიციას ვნიშნავ, გრიმი გაიკეთეთ და კოსტიუმები ჩაიცვით.

სიზნი. ნიამორივით სწრაფი ხარ, გენადი! მაგრამ, როლი რომ არაფერ იცის?

ბენადი. სუფლიორი გიკარნახებთ. იმედი მაქვს, მთავრობის მიერ ჩემთვის ჩაბარებული თეატრის არტისტები შეგნებულები აღმოჩნდებიან და ძალ-ღონეს არ დაიშურებენ, რათა... მოკლედ, მიუხედავად მორიგი სიძნელეებისა... (სათქმელს თავს ვერ აბამს). მუხინ!

სუფლიორი. გისმენთ, გენადი პანფილოვიჩი!

ბენადი (გადასცემს პიესის ეგზემპლარს). გთხოვთ, გარკვევით უკარნახოთ.

სუფლიორი. დიას, გენადი პანფილოვიჩი!

ბენადი. შესწორებებს გზადაგზა შევიტანთ.

სუფლიორი. დიას.

ბენადი. ნება მომეცით, მოკლედ მადმოგცეთ პიესის შინაარსი. თუმცა თავად ჩვენი ტალანტიც იქ ბრძანდება, ჩვენი ვასილი არტურიჩი! ვასილი არტურიჩი, ამობრძანდით ვულკანზე.

დიმოპაცპი. მე... ჰმ... ჩემი პიესა, არსებითად... ეს, უბრალოდ...

ბენადი. თამამად, ვასილი არტურიჩი, გისმენ!

დიმოპაცპი. პიესა, როგორც ხედავთ, ალეგორიაა... მოქმედება კუნძულზე ხდება... მოგესხენებათ, ეს ფანტასტიკური პიესაა... კუნძულის მკვიდრი წითელკანიანი ჩაგრული მოსახლეობა თეთრი ზანგების მონობაშია... უცებ ვულკანი ამოიფრქვევა... ვინაიდან ძალიან მიყვარს ჟიულ ვერნი... მისი სახელი ჩემს ფსევდონიმად ავირჩიე. ჩემი გმირების უმეტეს ნაწილთა სახელებიც ჟიულ ვერნიდანაა... მაგალითად, ლორდ გლენარვანი...

ბენადი. ვასილი არტურიჩი, ნება მომეცით, პიესის შინაარსი, ასე ვთქვათ, უფრო კონსპექტურად გადმოგცე... მაპატიეთ და, თქვენი სატყვე, ჰი-ჰი, მუხები და მელან-კალამია. მაშ ასე! მოქმედება პირველი. კირი-კუკი პროვოკატორია. აპატიმრებენ ორ ადგილობრივ მკვიდრს.

(დადებით ტიპებს.) ჰოპ და, ორივე ცინეშია! მერე სასამართლო, მერე — ჰოპ და, ჩამოხრჩობას მიუსჯიან. მერე გარბიან ცინიდან; მერე-ჰოპ და, კუნძულზე ევროპელები ჩამოდიან! მოლაპარაკებები... ზეიში... და პირველი მოქმედების დასასრული. ფარდა.

სიზნი. ხედავთ, რა კარგად მოყვა!

ბენადი. დაიხსომეთ, ლიკუი ისაიზ, ზეიშია!

ლიკუი ისაიზი. დიახ, გავიგე, გენადი პანფილოვიჩ, განაგრძეთ.

ბენადი. აი, გაიცანით ჩვენი კაპელმეისტერი. მშვიდად ბრძანდებოდეთ, ისეთ მუსიკას ააჟღერებს, ისეთს... მამამისი და ჩაიკოვსკი, მოგესხენებათ, ერთ სახლში ცხოვრობდნენ. ახლა რაც შეეხება როლებს...

ყველა ერთად ალაპარაკდება, ყველა დაინტერესებულია.

სამეფო ტახტზე თეთრი ზანგი, ადგილობრივ წითელკანიანთა მბრძანებელი სიზი-ბუზი — გონებაჩლუნგი ავკაცი ზის. ჰოდა, თუ ავკაცია და თანაც გონებაჩლუნგი, ეს როლი ანემპოდისტ სუნდუჩკოვისა იქნება... აჰა, გამომართვი!

სიზნი. ღმერთმა დაგლოცოს!

ბენადი. შემდეგი როლი მონანიე სარდლის — ლიკი-ტიკის როლია... ეს ალექსანდრ პავლოვიჩ რინსკის! გთხოვთ...

ლიკი. გენადი, ფრაკი გავიხადო?

ბენადი. რა დროს გახდაა, საშა, კოსტიუმი ზევიდან გადაიცვი... ახლა ადგილობრივი მკვიდრი, დადებითი პერსონაჟი კაი-კუმი... ეს როლი ბონდაკლევსკის. გთხოვთ... ადგილობრივი მკვიდრი ფარა-ტეტეც საშინლად დადებითი ტიპია. ეს შურკოვს.

სიზნი. გენადი, პიესა ხომ თეთრი ზანგების გამარჯვებით მთავრდება?

ბენადი. არა, იმარჯვებს წითელი მკვიდრი მოსახლეობა. სხვაგვარად ეს შეუძლებელია.

სიზნი. ესე იგი, მეორე მოქმედებაში მე უკვე აღარა ვარ. ვერც გამარჯვების ზეიმს მოვესწრები.

ბენადი. ანემპოდისტ ტიმოფევიჩ, დაბეჯითებით გთხოვთ, მენ-შევიკური ენამახვილობით მოწაფეებს უხერხულობაში ნუ ჩააგდებთ. თეატრი — ეს ტაძარია! ახალგაზრდობა მე სახელმწიფომ მომანდო... ლედი გლენარვანი... ჰმ... რახან ეს ქალიც გრანდ-კოკეტია, მაშასადამე ეს როლი ლიდია ივანოვნას. წყალი არ გაუვა... ლიდია!.. აჰ, შენ ხომ უკვე აიღე ეს როლი...

ქალების ჯგუფში ხმაური ატყდება.

ბეტსი. ჰო, რა თქმა უნდა, წყალი არ გაუვა!.. არ გაუვა, აბა რა!

ბენადი. მაპატიეთ, ადელაიდა კარპოვნა. რამე გინდოდათ გეთქვათ?

ლიდია. უკაცრავად...

ბეტსი. არა, ისე, არაფერი. კარგი ამინდია.

ლიდია. არიან მსახიობები, რომლებიც ფიქრობენ...

ბეტსი. რას? იმას, რომ დირექტორის ცოლებისთვის როლების მიღება არც ისე ადვილია?

ბენადი. მაღამ, კატეგორიულად პროტესტს ვაცხადებ!.. ბეტსის, ანუ ლედი გლენარვანის მოსამსახურის როლი თქვენ, ადელაიდა კარპოვნა!

ბეტსი. მე, გენადი პანფილოვიჩ, ათი წელია სცენაზე ვარ, წინ და უკან ლანგრებით სირბილი არ მეკადრება!

ბენადი. ადელაიდა კარპოვნა, ღმერთის მაინც გეჩვენებოდა!

ბეტსი. გენადი პანფილოვიჩ, გუშინ საერთო კრებაზე თვითონ არ ამტკიცებდით, ღმერთი არ არისო? ეს იმიტომ, რომ კრებას სავა ლუკინი ესწრებოდა, მაგრამ თეატრის კარის ზღურბლს გადააბიჯა თუ არა, ღმერთიც სცენაზე თვალის დახამხამებაში გაჩნდა.

ლილია. ეს რა ხასიათი აქვს!

ბენადი. ადელაიდა კარპოვნა, პროტესტს ვაცხადებ თქვენი ამგვარი ტონის გამო! თეატრი — ეს...

ბეტსი. ინტრიგების ბუდეა.

ბენადი. ბეტსი! სუბრეტკა! ეს ხომ ზღაპრული როლია, გემრიელზე გემრიელი! რას იტყვით, აიღებთ თუ გადავცე ჩუდნოვსკაიას?

ბეტსი. კი, ბატონო. (როლს სასწრაფოდ ართმევს.)

ბენადი. ჟაკ პაგანელი, ფრანგი. იმპერიალისტი. ლაპარაკობს აქცენტით. სუზდალცევ-ვლადიმირსკი. კაპიტან გატერასის ეს მსუყე, გემრიელი როლი — ჩერნობოევს.

ბატარასი. მსუყე და გემრიელი კი არა, სულ რაღაც ორი ფურცელია.

ბენადი. ჯერ ერთი, თრი კი არა, ექვსია. მეორეც, გაიხსენეთ რა თქვა ჩვენმა დიდმა შექსპირმა. ცუდი როლები არ არსებობს, არიან მხოლოდ ცუდი აქტიორები, რომლებიც, რა როლიც არ უნდა მისცე, ყველა როლს აფუჭებენო... ახლა ლორდ გლენერვანი. ამ როლს თავად ვითამაშებ, თქვენთვის გავირჯები, ვასილი არტურიჩი... შემდეგ, თეთრი ზანგი ტოხონგა-არშიყი. ეს სოკოლენკოს... პასპარტუ-ლაქია — ეს შენ, მეტელკინ... გარჯა შენც მოგიწევს.

მეტელკინი. მე ხომ მონტაჟი დამავალეთ, გენადი პანფილოვიჩ!

ბენადი. მეტელკინ, ველარ გცნობ, ჩემო ძველო მეგობარო.

მეტელკინი. გენადი პანფილოვიჩ, კარგი, თანახმა ვარ.

ბენადი. აბა ახლა მთავარ როლს მივხედოთ. ეს არის არამზადა კირი-კუკი. კანონით ეს როლი ბარაბა აპოლონოვიჩ მორომეხოვს ეკუთვნის. მორომეხოვს ვინ არ იცნობს!.. ვინ არ იცის, ვინ არის ბარაბა! მაყურებლის საყვარელი, სადა, გულუბრყვილო, თავმდაბალი ადამიანი. ამ დღეებში სახალხო ბარაბას წოდება შესთავაზეს, მაგრამ, რაში მჭირდებაო, — უარი თქვა. ბარაბა აპოლონოვიჩ!

ხმა: „ბარაბა არ არის, არ გვესწრება!“

მეტელკინ, როგორ თუ არ გვესწრება, ახლავე გამოიძახეთ! რა ხდება, რაშია საქმე?

1. სუბრეტკა — ძველებურ კომედიებსა და ვოდევილებში: მხიარული, მოცულობითი მოსამსახურე ქალი, ჩვეულებრივ თავისი ქალბატონის მესაიდუმლე. (მთარგმნ.)

მეტელკინი (ჩუმად წასჩურჩულებს). გენადი პანფილოვიჩი, ბარაბა მილიციის განყოფილებაშია.

ბენადი. განყოფილებაში? რა განყოფილებაში?! იქ რა უნდა?!

მეტელკინი. გუშინ სალამოს მისი ტალანტის თაყვანისმცემლებთან ერთად „პრალაში“ ვახშობდა. მერე უცებ ჩხუბი ატყდა ჩვენზე!

ბენადი. ჩხუბი?!. რა ჩხუბი! ჩვენ აქ რიგგარეშე ვხედავთ, ყველანი ადგილზე ვართ, ეს კი — ჩხუბი ატყდაო! მსახიობი პქვია ახლა მაგას!.. ეგ არის მსახიობი! მსახიობი კი არა, ბასიაკია! რამდენჯერ ვთხოვე, რამდენჯერ შევეხვეწე, ბარაბა, დალიე, მაგრამ ცოტა თავშეკავებულად-მეთქი!

მეტელკინი. დარეკეს, სალამოზე გამოვუშვებთო.

ბენადი. სალამოს რალაში მჭირდება? რა ჯანდაბად მინდა? სავა ამ სალამოს ყირიმში მიემგზავრება, ერთი თვე არ იქნება. ბარაბა ან ახლავე გაჩნდეს აქ, ან არასდროს! შენც კარგი ვინმე ხარ, მეტელკინ! განყოფილებაშიო!.. განყოფილებაში კი არადა...

მეტელკინი. რას ბრძანებთ, გენადი პანფილოვიჩი! მე დავათვრე თუ რა!

ბენადი. ჯანდაბამდე გზა გქონიათ! არ იქნება რეპეტიციები, არც წარმოდგენები არ იქნება — თეატრს ვკეტავ. არა, არ შემიძლია შემჩანებთან და ლოთებთან მუშაობა! წადით, ყველანი წადით!

მსახიობები წასასვლელად ამოძრავდებიან.

შეჩერდით!.. დაბრუნდით!..

ლიდია. გენადი, ნუ ღელავ.

ლიპი. რომელიმე კადრისტს მიეცი, გენადი, ეგ როლი და წაიკითხავს.

ბენადი. აბა რას ამბობ? დამცინი თუ რა! მაგათი საქმე ჟაბოების წახდენაა... ყველაფერი ჩემს ზურგზე გადადის, ყველაფერი ჩემი საზრუნავია!

დიმოპატკი. გენადი პანფილოვიჩი!

ბენადი. თავი დამანებეთ... მომეშვით! დაე, იდეალისტ გენადის, თეატრის აღორძინებაზე მეოცნებეს, მაწანწალა ძალღივით სული ვულკანზე ამოსძვრეს.

დიმოპატკი. თუ პიესას დალუბვა ემუქრება, ნება მომეცით, დღეს მე ვითამაშო კირი-კუკი. მე ხომ მთელი როლი ზეპირად ვიცი.

ბენადი. რას ბრძანებთ, როგორ გეკადრებათ! შეცვალო მორომესოვი... (პაუზა.) ჰო, მაგრამ, ვითამაშიათ როდისმე?

დიმოპატკი. ერთხელ აგარაკზე ვითამაშე.

ბენადი. აგარაკზე? (პაუზა.) ძალიან კარგი, ვცადოთ. დაე, ყველამ ნახოს, როგორ გადაარჩინა პიესა ბებერმა გენადიმ. ასე და ამგვარად, არამზადა კირი-კუკის როლს შეასრულებს თავად პიესის ავტორი.

ლიდია. ჰოდა, ისტერიკის გამართვა საჭირო არ იყო.

ბენადი (რვეულში იხედება). მოკლედ ასე: ხანგები, წითელკანიანთა აურაცხელი ურდო — ამაში კადრისტები იქნებიან დაკავებულები.

ისმის ხმაური.

ინგლისელ მატროსებს ქორო ითამაშებს. მოლაპარაკე ~~გოტიკური~~ უშუშს... კმ... რა თქმა უნდა, მეტელკინი! ლიკუი ისაინ, მუსიკა ~~გოტიკური~~ უნდა იყოს!

ლიკუი ისაინი. გავიგე, გენადი პანფილოვიჩ, გაგჩქარებენ ~~სამკირო~~ რო არ არის. ბიჭებო, აბა ყველანი ორკესტრისკენ!

მუსიკოსები ორკესტრში ჩადიან.

გენადი. გაიკეთეთ გრიმები! ვასილი არტუროვიჩ, ჩემს საპირფარეოში შემობრძანდით.

სიზნი. თერძებო!

ლიკი. პარიკმახერებო!

მსახიობები მირბი-მორბიან.

მეტელკინი. ვალოდია, დაიწყე.

უკანა ფარდა ზევით იწევს, გამოჩნდება ლამპიონებით განათებული სარკეების რიგი... გამოდიან პარიკმახერები. მსახიობები სკამებზე სხდებიან, კოსტიუმებს იცვამენ და გრიმს იკეთებენ.

ლიკი (რვეულში კითხულობს). „როცა გელაპარაკებიან, ხმას ნუ იღებ!“ დე... დე... თეთრი ბუმბული მომეცი.

სიზნი. ფედოსეევ, მე გვირგვინი მჭირდება!

კანი-კუმი. მაინც ყოველთვის მაღალზნეობრივი, ცისფერი როლი მხვდება! მართლაცდა, რა ბედნიერებაა!

სიზნი. თუ გახსოვს, შექსპირმა რა თქვა — არ არსებობს ცისფერი როლები, არის მხოლოდ წითელიო... ეი, თქვენ, ფაშისტებო, ბოლოს და ბოლოს მაძლევთ გვირგვინს ფუ არა?

მეტელკინი (ჩაიქროლებს ქარიშხალივით). ვალოდია!!

ღირიჟორი (ორკესტრში). კი, მაგრამ, ვალტორნა სად არის? ავადაა?! გუშინ მაღაზიაში ვნახე, წინდებს ყიდულობდა! სასაცილოა, მართლაც რომ სასაცილოა! ასეთი მუსიკოსებისა არაფერი გამეგება!

გენადი (თავისი საპირფარეოდან). შარვალს ასი წელი ველოდო? თერძებო, შარვალი მსხვილუჯრისანი უნდა იყოს!

მეტელკინი (სცენაზე). ვალოდია, ჩამოუშვი უკანა ფარდა!

ზევიდან ეშვება უკანა ფარდა. ფარდაზე გოტიკური ტაძარია გამოსახული, ხოლო ჩაკერებულ ნაჭერზე — პალატები და ბოიარები. ფარდა სარკეებს ფარავს.

ვალოდკა, ეშმაკმა დალახვროს! ეს რა ჩამოუშვი? გოტიკური კი არა, ეგზოტიკური უნდა იყოს! ოკეანე ჩამოუშვი, ოკეანე და ლურჯი, ლაჟვარდისფერი ცა!

უკანა ფარდა ზევით იწევს, სარკეები ისევ გამოჩნდება. სარკეებთან ჩოჩქოლი და ხმაურია, კუნძულებზე პარიკებია ჩამოცმული.

ლიკი. ტრიკო ისევ გასკდა! დიდი წუწურაქი ვინმეა ეს გენადი.

სიზნი. მომჭირნეობის რეჟიმია, ბიძიკო, მომჭირნეობის რეჟიმი.

უხეში ხმაურით ეშვება ოკეანე, ორკესტრში ინსტრუმენტები მო-
კყავთ წესრიგში. სარკეები უჩინარდება. ეშვება ცეცხლმოღებულ სო-
ფიტები და რალაც ბლოკები.

მეტელკინი. ვულკანი მარცხნივ, მარცხნივ გაწიეთ!

კვამლის ნთხევა-ნთხევით ვულკანს მარცხნივ გადატრეზენ.

ღირიშორი. უვერტიურა ნომერი ჩვიდმეტი!

ბიზ-ლირისეა

მეტელკინი. მსახიობებო, მზად ხართ?

ხმები: „მზად ვართ!.. მზად ვართ!“

ვალოდია, ჩამოუშვი ფარდა!

ფარდა ეშვება და სცენას ფარავს.

პროლოგის დასასრული.

მოქმედება პირველი

მეტელკინი (ფარდებშორის). მზად არის. ლიკუი ისაინ, დაიწყეთ!
(უჩინარდება).

ისმის გონგის ხმა.

ღირიშორი. წყნარად.

ორკესტრი უვერტიურას იწყებს.

ფარდის ჭრილში გამოჩნდება მუსიკოსი ვალტორნით. იმის გამო,
რომ დაიგვიანა, აღელვებულია.

ღირიშორი (ჯოხს დაუშვებს, მუსიკა აირევა). ა, ეს თქვენ ხართ?
ძალიან სასიამოვნოა. ასე ადრე რამ მოგიყვანათ? აჰ, ახალი წინდები
გაცვიათ? მომილოცავს, უკვე დაგაჯარიმეს. ახლა კი მიბრძანდით ორ-
კესტრში.

მუსიკოსი ორკესტრში ჩადის. უვერტიურას თავიდან იწყებენ. მუ-
სიკის ბოლო ტაქტზე ფარდა იხსნება. სცენაზე ნამდვილი ზღაპრული
სურათია — მზე ბრდღვიალებს, გაჩახჩახებულ მზეზე აელვარებულ
ტროპიკულ კუნძულს ლივლივი გააქვს. ტოტებზე მაიმუნები წამოს-
კუპებულან, დაფრინავენ თუთიყუშები. ვულკანის კალთაზე სიზი-ბუ-
ზის მესერშემოვლებული ვიგვამი დგას. უკან ოკეანე მოჩანს. პარამსა-
ნის ტყვე ქალებით გარშემორტყმული სიზი-ბუზი სამეფო ტახტზეა
დაბრძანებული. მის გვერდით თეთრ ბუმბულში გახვეული, თეთრად
მოელვარე ლიკი-ტიკი, ტოხონგა და შუბებით შეიარაღებული ზანგები
არიან ჩამწყვრივებულები.

სიზი. თი-თი, არ მეგონა, ჩემი ერთგული კუნძულის მკვიდრნი
თავისი ხელმწიფის წინააღმდეგ დანაშაულს ჩაიდენდნენ. არა, ვერ ვუ-
ჯერებ ჩემს მეფურ ყურებს... სად არიან დამნაშავეები?

ლიკი. ციხის დილეგში, მბრძანებელო! მათთან ერთად კირი-კუკიც
ჩავსვი.

სიზი. რატომ?

ლიკი. წითელკანიანები მის მუხანათობას რომ არ მიხვედრილიყ-
ვნენ, თვითონ მოიფიქრა ასე.

სიზნი. დიახ, ეს ჭკუასთან ახლოსაა.

ლიპი. თქვენო უდიდებულესობავ, რას მიბრძანებთ, მოგგვაროთ ბოროტმოქმედები?

სიზნი. მომგვარე, მამაცო გენერალო!

ლიპი. ეი, ტიხონგა, ამოათრიე ის მცონარები დილეგიდანი

ზანგები ტრაპს ხსნიან და კაი-კუმს, ფარა-ტეტესა და ფორცხუას დილეგიდან მუჯლუგუნ-მუჯლუგუნით ერეკებიან.

სიზნი. აი-აი-აი... გამარჯობათ, ძვირფასო არამზადებო!

პირი. გაგიმარჯოთ, თქვენო უდიდებულესობავ.

კაი და ფარა გაოცებულები არიან.

სიზნი. დაჰკითხე, ჩემო ძვირფასო ლომგულო ვაჟკაცო!

ლიპი. აბა ახლა მომიყევით, ლამაზებო, რას ლაპარაკობდით სიმინდებში?

პანი. არაფერს.

ლიპი. აჰ, აი თურმე რა! შენ კი მანდ თვალებს ნუ აპაჭუნებ! თქვი, რას ლაპარაკობდით?

ფარა. არაფერს!

ლიპი. როცა გელაპარაკებიან, ხმას ნუ იღებ! თქვი, რას ლაპარაკობდით? გეკითხები, რას ლაპარაკობდით-მეთქი?

სიზნი. აი-აი-აი... ხედავ, რა ჯიუტები არიან! თუ ასე უარზე იდგებით, იმქვეყანას ღმერთი ვაიდუა დაგსჯით.

პანი. ჩვენ უკვე აღარა გვწამს ღმერთი ვაიდუა!

სიზნი. უჰ! შორს, შორს დააყენეთ ჩემგან. მეხი რომ დაეცეთ, შეიძლება მეც მაგათთან მოვხვდე.

ლიპი. ეტყობა ამათ ვერაფერს გამოსტყუებ. კირი, შენ მოყევი.

პანი. ძმავო ზანგო, იყავი ვაჟკაცი, ხმა არ ამოიღო.

პირი. უკაცრაფად, თქვენი ძმა არა ვარ... თქვენო უდიდებულესობავ, საშინელებაა! საშინელებაა! საშინელებაა!..

კაი და ფარა გაოცებულები შეჰყურებენ.

უკვე კარგა ხანია ვხვდები, რომ თქვენი ერთგული ქვეშევრდომების თავებში დიდი ქოთქოთია. იმ ფიქრით შეწუხებულმა, ჩვენს ძვირფას კუნძულს რა მოუვა, მოძრაობამ დიდი მამტაბები რომ მიიღოს, მომაკვდინებელ ზღვარს მიაღწიოს-მეთქი, გადავწყვიტე, მეეშმაკა...

პანი. რაო?! კირი, რას ამბობ, რას მიედმოედები!

ფარა. ხომ ხედავ, პროვოკატორია!

ლიპი. ჩუმად.

პირი. ეს ორი გარდანქეშანი რა ხანია შენიშნული მყავს. დღეს დილას მივუჯექი ამათ და ასე და ასე-მეთქი, — ლაპარაკი გავუბი, — ბიჭებო, რათა ხართ ეგეთი მოწყენილები, იქნებ ცუდად ცხოვრობთ-მეთქი?

ფარა. კაი, ხომ ხედავ, მოლაღატის ხელში ვართ. უჰ, შე ბილწო, ბინძურო არამზადავ!

პირი. თქვენო უდიდებულესობავ, დაიცავით თქვენი ერთგული, კირი სახელმწიფო დამნაშავეებისაგან!

ლიპი. ჩუმად!

სიზი. ნამდვილი ჭკუის კოლოფი ხარ, განაგრძე!

პირი. საშინელებაა! საშინელებაა! საშინელებაა! მე მათ ვეუბნები, ძმებო, რა საგონებელში ჩავარდნილხართ-მეთქი? ისინი კი — შენ თეთრი ზანგი ხარ, სიზი-ბუზის კუდი, მისი ამალის წევრები მივაყოლე და მივაყოლე, რა აღარ ვუთხარი, მართო გარეგნულად ზანგი, თორემ მთელი სულითა და გულით შინაგანად თქვენთან, წითელკანიანებთან, ვდგავარ-მეთქი...

პპი. ო, არა! ამქვეყნად კაცთა ზნედაცემულობას საზღვარი არა აქვს!

პირი. ... მე უკვე დიდი ხანია მაფიქრებდა ეს ამბავი... ის, რომ ამბობებაა, თქვენო უდიდებულესობავ, თქვენს წინააღმდეგ... მე მათ ვეკითხები — რას იტყვით, რამე რომ იყოს, წამომყვებით-მეთქი? ისინი კი, წარმოგიდგენიათ? ასე მპასუხობენ — რატომაც არაო!

სიზი. სადა ხარ, ცის ელვავ და მეხთატეხავ?! არ არის ცის ელვა, არ არის მეხთატეხა!.. არ არის!

პირი. მე ამ დროს, რა თქმა უნდა, დავუსტვინე და ყველანი შევვიპყრეს.

სიზი. მართალია, რასაც ამბობს?

პპი. დიახ, მართალია. (სიზის.) მომიწმინე, წურბელავ!

სიზი. წურბელა?! ამას მე ვეუბნები?

პპი. დიახ!

ლიპი. ამოუყორეთ ეგ პირი!

ტონონვა კაის ძალით აჩუმებს.

ფარა. ათასობით ადგილობრივი მკვიდრი, მრავალტანჯული ადამიანი მზის ღმერთის ამონათებიდან ჩაბრძანებამდე შენთვის წყდება წელში...

ლიპი. მიდით, ჩააწყვეტინეთ ხმა ამასაც!

პირი. საშინელებაა, თქვენო უდიდებულესობავ, საშინელებაა!

ფარასაც ძალით აჩუმებენ.

პპი (ხელიდან უსხლტებათ). მაგრამ, ძრწოდე, უკეთურო! ხედავ, დღემდე მდუმარე ვულკანი მუანგანამი უკვე ავისმომასწავებელ შუქს აფრქვევს. ხედავ?

მზეს ღრუბელი ეფარება და ვულკანის თავზე ცეცხლის ავისმომასწავებელი ანარეკლი ჩნდება.

სიზი. ფუი, ფუი, ენამ არ გიყივლოს!

ღრუბელი გაიფანტა, აიშუქა. კაის და ფარას პირი ამოტენილი აქვთ.

პირი. ხედავთ, თქვენო უდიდებულესობავ, რა წუბაკი ხალხი აღმოვიჩინეთ.

სიზი. გმადლობ, ერთგულო მინისტრო კირი! მე შენ ჯილდოს ღირსგყოფ.

პირი. ეჰ, ჯილდოსთვის როდი ვიღწვი, თქვენო უდიდებულესობავ, ყველაზე დიდი ჯილდო ჩემთვის აღსრულებული მოვალეობის შე-

გნებაა! ეს რაც შეეხება ჯილდოს, თქვენო უდიდებულესობავ. კუნძულის მკვიდრთ კი ერთხანს უნდა მოვერიდო, არ უნდა დავენახო. უბრძანე, დილეგში ჩამამწყვდიონ.

სიზი. ჭკვიანური აზრია. კარგი, წაუკითხეთ განაჩენი!

პირი. კუნძულის წითელ მკვიდრთ — კირი-კუმსა და ფარა-ტეტეს — კუნძულის კანონიერი მბრძანებლის — სიზი-ბუზენის მბრძანებლის ამბოხის მცდელობისათვის...

დირიჟორი ნიშანს აძლევს, ისმის ფანფარების ხმა. დაკავებულებს აქეთ-იქიდან მცველები ამოუდგებიან.

პირი. ... მიესაჯოთ ყოველგვარი უფლების ჩამორთმევა... ჩაუტარდეთ ქონების კონფისკაცია... სადა გაქვთ ქონება განთავსებული? ვი, ამოუღეთ პირიდან ძონძები.

პაი. ნაძირალავ!

პირი. მოკეტე-მეთქი!.. მიესაჯოთ ჩამოხრჩობა პალმაზე.

სიზი. მაგრამ, არ დაივიწყო: „ვლებულობ რა მხედველობაში...“

პირი. ეჰ, თქვენო უდიდებულესობავ, მაგ თქვენი „ვლებულობ რათი“ ამათ მხოლოდ წააქეზებთ...

სიზი. არ მინდა ამ არამზადებმა მისაყვედურონ, მკაცრი ხარო...

პირი. აბა როგორ უნდა გისაყვედურონ პალმაზე ჩამოკიდებულებმა? ეკიდებიან ასე თავისთვის წყნარად და თავაზიანად!.. მაგრამ, ვლებულობ რა მხედველობაში, რომ დაცული უნდა იყოს მათი უფლებები, ვბრძანებ, ჩამოახრჩონ ყველა თავისი უფლებით.

კაი და ფარა ზანგებს ხელიდან უსხლტებიან და კლდეზე არბიან.

პაი (ფარას). ჯობია ტალღებში ჩავიხრჩოთ, ვიდრე ყულფში გავყოთ თავი. გამომყევი!

ფარა. ძირს ტირანი!

გადაეშვებიან ოკეანეში.

სიზი. აჰ, რა ჰქენით, თქვე ტარტაროზებო! როგორ გაუშვით! შეიპყარით!

ლიპი. დაიჭირეთ!

ზანგები გარბიან.

პირი. ჩასხედით ნავებში!

ტოხონბა. ნავებში ჩასხედით! (კლდიდან ისარს ისერის.)

ყველა გარბის, გარბის სიზიც.

პასპარტუ (სცენის მიღმა). ევროპელებო, მოემზადეთ გამოსასვლელად! ვალოდკა, ხომალდი რატომ არ ჩაუშვი?

დირიჟორი ნიშანს აძლევს.

მატროსები (სცენის მიღმა ორკესტრთან ერთად მღერიან):

ზღვაში შევცუროთ... ზღვაში შევცუროთ...

დღეს აქა ვართ და ხვალე იქა ვართ...

ციდან გვარლით ეშვება ხომალდი, ხომალდში ლორდი, ლედი, პაგანელი, პასპარტუ, გატერასი და მატროსები სხედან. ყველა უიულ ვერნის წიგნების ილუსტრაციებიდან გადმოღებულ კოსტიუმშია გამოწყობილი.

მატროსები (მლერიან). ეჰ, რა შორია ტიპერერეტი!

ისმის ზარბაზნის ჭეჭა.

მიწა! მიწა გამოჩნდა!..

ლედი. ლორდო ედვარდ, მიწა!

ლორდი. ო, იეს! კაპიტანო!

ბატერასი. ჩაუშვით ტრაპი!.. ბუზიყლაპიებო! ეი, შენ, ფარფარა შარვლიანო, ტრაპზე რა ტილივით მიცოცავ! ციებ-ცხელებამ ლოგინიდან ლოგინში გაგორაოს, თავი არ წამოგაწევიანოს, იქნებ მაშინ მაინც შეუშვა მაგ თავში რაიმე!

ლედი. ო, ღმერთო ჩემო, რა უხეშად ლაპარაკობს!

პაბანელი. მუსიე გატერას, მადამის თანდასწრებით ეს რა უშვერი ენით ლაპარაკობთ!

ბატერასი. ბოდიში, ათიათასი ბოდიში, ლედი, ვერ შეგნიშნეთ. ჩაუშვით ტრაპი, ანგელოზებო, ჩაუშვით, კუპიდონებო, ინგლისურ ენაზე გეუბნებით, ჩაუშვით ტრაპი. ტა-რამ, ტრამ-ტრა-ტა-რამ... (ჩუმად იგინება.)

მატროსები ტრაპს უშვებენ. ყველანი ნაპირზე გადადიან.

ლედი. რა საუცხო მიწაა, ლორდ ედვარდ, კუნძული, მგონი, დაუსახლებელია.

პაბანელი. მადამს აქვს ამის თქმის მიზეზი — კუნძული დაუსახლებელია.

გამოჩნდება სიზი და მთელი მისი ამალა.

ო, voila!¹ შეხედეთ!

ლორდი. არა, კუნძული დასახლებულია... თქვენ ვინ ხართ?

ქირი. ნება მომეცით, მოგილოცოთ, თქვენო ბრწყინვალეებო, ჩვენს დიდად პატივცემულ კუნძულზე ჩამობრძანება.

ლორდი. აქაურები ხართ?

ქირი. დიას, კუნძულზე ვართ ჩაწერილები.

ლედი. ვინ არის კუნძულის მფლობელი?

სიზი (დაბრძანდება სამეფო ტახტზე). ღმერთისა და ვაიდუა სულის წყალობით, მე გახლავართ...

ისმის ფანფარების ხმა

დიას, ამ კუნძულის მფლობელი მე ვარ — სიზი-ბუზი. ეს ჩემი გვარია, ჩემი ერთგული ზანგები და გვარდიის წინამძღოლი ლიკი-ტიკი!

1. voila — აი (ფრ.).

პირი. მაქვს პატივი წარმოგიდგეთ. მე გახლავართ კირი-კუკი, მისი უდიდებულესობის დღესასწაულთგანმრივე.

სიზი. მაგრამ, თქვენ თავად ვინ ბრძანდებით, ძვირფასო სტუმრებო?

ლორდი. მე...

მუსიკა.

... ლორდი ედვარდ გლენარვანი გახლავართ. ჩემთან არიან ლედი გლენარვანი და ჩემი კაპიტანი გატერასი თავისი ეკიპაჟით.

პაპანელი. მე...

ცაისმის მარსელიოზა.

... გახლავართ ჟაკ ელიასთან მარია პაპანელი! თან მახლავს ჩემი ლაქია... მარცხნივ...

პასპარტიუ. მე პასპარტიუ ვარ.

სიზი. დიდებულ კაცთა სტუმრობა ჩემს გულს დიდად ეამება.

ლორდი. მოგვართვით დასაკეცი სკამები.

მატროსებს სკამები შემოაქვთ და ევროპელები სხდებიან.

კი მაგრამ, სად არის თქვენი ხალხი?

სიზი. ჩვენი ხალხი — წითელკანიანი მკვიდრი მოსახლეობაა. ისინი იქ, შორს ცხოვრობენ.

ლორდი. ხალხი ბევრი გყავთ?

სიზი. ბევრი, დიახ, ძალიან ბევრი. ერთი... ორი... თხუთმეტი... და უთვალავი ურდო.

ლორდი. თქვენ მართავთ, ისინი კი მუშაობენ?

სიზი. ასეა, ძვირფასო, ასეა.

ლორდი. ოო, ეს ძალზე ჭკვიანურია! ხალხი კეთილია?

პირი. უკეთილშობილესი ხალხია, თქვენო ბრწყინვალეებავ! ამას წინათ აქ თრი კაცი მოიყვანეს... თუმცა, არა, არაფერი...

ლორდი. კუნძული მდიდარი თუა?

სიზი. ღმერთებს მადლობა! აქ ყველაფერია — სიმინდი, კუები, სპილოები, თუთიყუშები... აი, გასულ წელს კი მარგალიტებიც გაგვიჩნდა.

ლედი. მარგალიტები?! ო, აი ეს კი ძალიან საინტერესოა.

პაპანელი. დიახ, რა თქმა უნდა.

ლორდი. თქვენ ამბობთ, მარგალიტებით? მერედა როგორია ამოდება? ბევრია?

სიზი. არა, ძვირფასო, წლიურად, ასე, ხუთასი ფუთი იქნება.

ლორდი.

პაპელი.

ბატერასი.

რამდენი?

სიზი. ო, დიდებულო უცხოქვეყნელებო, ასე რატომ განცვიფრდით?

ლორდი. ამბობთ, ცოტააო?! მერედა რას უშვრებით ამდენ მარგალიტს?

სიზნი. ვყიდით.

ლორდი (ხმადაბლა). სერ, ხომ წარმოგიდგენიათ, ეს რა არის! რას იტყვით? გინდათ?

პაპანელი. სერტენემან!...

ლორდი. სანახევროდ?

პაპანელი. სანახევროდ.

ლორდი (ხმადაბლა). აი, რას გეტყვით... არის ახლა მარგალიტი?

სიზნი. არა, ძვირფასო, ახლა არ არის, გაზაფხულზე გვექნება, სამი თვის შერე.

ლედი. აბა მაჩვენეთ, როგორია?... ნიმუში მაჩვენეთ.

სიზნი. ჩვენება შეიძლება. ტოხონგა, მოიტანე ჩემი დიდი მარგალიტი, აი ის, ლურსმებს რომ ვაჭედებ.

ტოხონგას შემოაქვს უზარმაზარი მარგალიტი.

ტოხონგა. ინებეთ.

ქირი. voila.

ლედი. აჰ, ცუდად ვარ!

ლორდი. აი, რას გეტყვით. მოკლედ, მთელ თქვენს მარგალიტებს მე ვყიდულობ. არა მხოლოდ იმას, რასაც ამ გაზაფხულზე მოიპოვებთ, არამედ იმასაც, რასაც ათი წლის მანძილზე ამოკრეფთ. რაშიც მე თქვენ გადაგიხდით...

პაპანელი. ჩემთან ერთად.

ლორდი. დიას, ბატონ უაკ პაგანელთან ერთად... გირვანქა სტერლინგი თუ გინახავთ?

სიზნი. არა, ძვირფასო. ეგ რაღაა?

ლორდი. დიდად გამოსადეგი რამ, ყველგან, სადაც არ უნდა იყო მთელი დედამიწის ზურგზე... ერთი სიტყვით, ის ქალაქი... აი, ისიც... ყველგან, სადაც არ უნდა წარადგინო, ჩითსაც მოგცემენ, თუთუნის მთებსაც და რამდენსაც მოისურვებ, იმდენ ცეცხლოვან წყალსაც.

სიზნი. ღმერთებმა დაგლოცონ, უცხო მიწელო!

ლორდი. მომისმინე, მე შენ ათას გირვანქა სტერლინგს მოგცემ, სუთას კასრ კონიაკს და ათას არშინ კოლენკორს. კიდევ ორმოცდაათ კოლოფ სარდინს... გინდა კიდევ რამე?

სიზნი. არა, საყვარელო, არაფერი.

ქირი. მე კი მინდა, თქვენო ბრწყინვალეებაე — ჩემოდანი.

სიზნი. უცხო მიწელო, მე შენ მიყვარხარ.

ლორდი. მეც, ოღონდ სულ გამდობრბლე. თუ გინდა, აი მუსიე პაგანელს აკოცე.

პაპანელი. მერსი, მე უკვე ვიკოცნავე ცოტა ხნის წინ.

ლორდი. აი აქ ხელი მოაწერე.

სიზნი. საყვარელო, მე ყველაფერი უკვე დამავიწყდა.

1. სერტენემან — რა თქმა უნდა.

ქირი. ლორდ, ნება მომეცით, მე მოვაწერ. აი ინებეთ: კ. ი. კი.
კირი-კუკი.

ლედი. ო, თქვენ თურმე წერა-კითხვაც გცოდნიათ. (ჩუმად.) ეს
ზანგი ძალიან კარგი ვინმეა. (ხმაძალდა.) ვინ გასწავლათ?

ქირი. გზად გამვლელმა ევროპელებმა, ქალბატონო ~~ქირი-კუკი~~
ლორდი (კითხულობს). „კირი-კუკი და... ჩემოდან...“
არის?

ქირი. ჩემოდანი არ დაავიწყდეთ-მეთქი, შეგახსენეთ, თქვენო
ბრწყინვალება.

ლორდი. ა-ა! მიეცით, აი ის პრიალაშესაკრავიანი ჩემოდანი მი-
ეცით!

პასპარტუ აძლევს ჩემოდანს.

ქირი. რა მშვენიერებაა! ნეტავი უნდა დავუჯერო ჩემს ცისფერ
თვალებს? უჰ, უჰ! არა, მე ასეთი ჩემოდნის ღირსი არა ვარ. ლორდ,
ნება მომეცით, მოგეხვიოთ.

ლორდი თავს არიდებს და მის მაგივრად კირი გულში ლედის
იკრავს.

ლედი. ო, თქვე თავხედო!

ლორდი. არა, არ ვინდათ. აი თქვენი გასამრჯელო... (აძლევს
ფულის სქელ დასტებს.) სამი თვის შემდეგ მარგალიტების წასაღებად
ჩამოვალ. არ ითაღლითოთ, თორემ გავბრაზდები! (ზევით ადის.)

პაბანელი. მეც... და ომს დაგიწყებთ — ბახ-ბუხ-ბახ!

სიზი. აჰ, რატომ აშინებ ბებერ სიზის! ის შენ არ გიმტყუნებს.

ლორდი. მატროსებო, გამოაგორეთ რომი!

ბატერასი. მაგარია! რამ-ტამ-ტამ-ტა-რა-რა...

მატროსები. ეჰეი!.. (გამოყრიან საქონელს, გამოაგორებენ რო-
მის კასრებს.)

სიზი. მადლობა, დიდი მადლობა! მე ჩემს დიდ მარგალიტს გჩუქ-
ნი... აჰა, გამომართვი!

ლედი. მერსი! ღმერთო ჩემო, სასწაულია, ნამდვილი სასწაუ-
ლია!

ქირი. ლედისთვის თუთიყუში დაიჭირეთ.

ტოხონბა. ახლავე.

აფრინდება თუთიყუშების გუნდი. ტოხონდა ერთ ძალიან ლამაზ
თუთიყუშს იჭერს და კირის გადასცემს.

აჰა!

ქირი. ქალბატონო, ნება მიბოძეთ, ეს თუთიყუში საჩუქრად მო-
გართვათ. ევროპაში თქვენი სასტუმრო ოთახისთვის მშვენიერი სამკაუ-
ლი იქნება.

ლიპი. ეს მამაძალი დიდი მოხერხებული ვინმეა.

პაბანელი. ვაჰ, ეს ველური რა გალანტური ვინმე ბრძანდება!

ლედი. მუსიე პაგანელ, ძალიან მომხიბვლელი ფრინველია!.. მე-
რსი, მერსი... ლაპარაკობს?

ქირი. თანაც როგორ!

ბატერასი. სიცოცხლეში პირველად ვხედავ ასეთ ვგზემპლარს!..
ნეტავი კი ჩაძაღღებოდეს!
თუთიყუში. ნეტავი შენ თვითონ ჩაძაღღებოდეს!

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ყველა გაოცებულია.

ბატერასი. ამას ვის ეუბნები, შე უკუდო სატანავ!

თუთიყუში. სატანა შენ თვითონ ხარ.

ბატერასი. მე შენ გიჩვენებ!

ლელი. შეჩერდით, კაპიტანო, რას ჩადით! არ გაბედოთ! ერთი სუ-

ლელი ჩიტია...
თუთიყუში. სულელი შენა ხარ...

ლელი. ვაი!

ლორდი. ფრთხილად, მეტელკინ!

თუთიყუში. მესმის, გენადი პანფილოვიჩ.

ბატერასი. ლორდ, მზე ჩადის, კუნძულთან რიფები.

ლორდი. გაშალეთ აფრები!

ბატერასი. დიას, ლორდ!.. ეკიპაჟო! გაშალეთ აფრები!

მატროსები გემისკენ მიემართებიან. იშლება აფრები.

ლორდი. გუდ ბაი!

სიზი. ნახვამდის.

ლელი. პასპარტუ, წამოიყვანე თუთიყუში.

პასპარტუ. დიას, ლელი.

პაბანელი. ო რევუარ.

ბატერასი. ჩაუშვით ტრაპი. ტრამ-ტარა-რა-რა-რამ...

თუთიყუში. დედა, დედა, დედა...

ბატერასი. აჰ, ნეტავი ჩაიწვა და ჩაიფერფლო მაგ კამბუზში. შე-
უკარით ნისკარტი ბაგირით!

იღებენ ლუზას. სომალდი გასვლას იწყებს. მზე ოკეანეში ეშვება.

მატროსები (წყნარდებიან). ზღვაში... ზღვაში... ზღვაში შევცუ-
როთ... ზღვაში შევცუროთ...

თუთიყუში (მღერის). დღეს აქ ვართ და ხვალე იქ ვართ!..

სიზი. წავიდნენ... კარგი ხალხია ეგ უცხოშიწელები.

ქირი. თქვენო უდიდებულესობავ, მაქვს პატივი, მოგილოცოთ
მომგებნიანი გარიგება!

ლიპი. შენ კი ჩემოდანი, ეშმაკის ნაშობო! როცა გჭირდება, იცი,
როგორ ეხვეწო და ელიჭინო!

ქირი. შენ თუ იცი, ლიკი, მგონი, შევუყვარდი იმ უცხოელ ქალ-
ბატონს.

ლიპი. აბა როგორ! მას ხომ თვალითაც არასოდეს უნახავს შენის-
თანა კალმით ნახატი მამაკაცი.

სიზი. კირი, აიღე ფული და შეინახე.

ქირი. მესმის, თქვენო უდიდებულესობავ! (ფულს ჩემოდანში აწ-
ყობს.)

სიზნი. ზანგებს თითო ფიალა საზღვარგარეთული ცეცხლოვანი წყალი დაურიკეთ.

ზანბები. უმორჩილეს მადლობას მოგახსენებთ, თქვენო უდიდებულესობავ!

სიზნი. ყოჩაღ, ბიჭებო!

ზანბები. ვცდილობთ, თქვენო უდიდებულესობავ!

სიზნი. კარგი, ოღონდ წყნარად.

ტოხონგა კასრს ხსნის. კასრიდან სიბნელეში ცისფერი შუქი იელვებს.

აი ეს მესმის!

ლიპი. თქვენო უდიდებულესობავ, კარგი იქნებოდა კუნძულის წითელ მკვიდრთათვისაც რაიმე მცირეოდენი მოწყალეობა გაგელოთ.

სიზნი. მოწყალეობა? შენ ასე ფიქრობ? სხვა რა გზაა! ოკეანეში დამხრჩვალ იმ ორ ჩხუბისთავს შეწყალეობას ვუცხადებ... გამოაცხადეთ!

ქირი. კეთილთ ხელმწიფე! (ჩუმად:) არა, ჯერ დანამდვილებით უნდა გავიგო, მართლა დაიხრჩვნენ თუ არა?

სიზნი. დღეს საღამოს ჩემი ყველა კარისკაცისა და ერთგული გვარდიისთვის დღესასწაულს ვაწყობ, დაე, ღამის მნათობი ამოანათებს თუ არა...

ამოდის იღუმალეებით მოცული მთვარე.

ცეკვით შეგვიქციონ პარამხანის ტყვე ქალებმა!

ღირიუორი ნიშანს აძლევს და ორკესტრი ფერენც ლისტის მეორე რაფსოდის უკრავს. მონა ქალები ცეკვავენ. ყველაზე მეტად კირია გახარებული, იგი ჩემოდნით ხელში ცეკვავს. ფარდა ეშვება.

პასპარტიშ (ფარდის ღიობიდან ხელით ანიშნებს და მუსიკა შეწყდება). ანტრაქტი.

დარბაზში სინათლე ინთება.

პირველი მოქმედების დასასრული.

მოქმედება მეორე

სურათი პირველი

ორკესტრში ავისმომასწავებელი გრუხუნი ისმის. იხსნება ფარდა. სცენა ჩაბნელებულია. მხოლოდ ვულკანს ადგას თავზე ასევე ავისმომასწავებელი შუქი.

ქირი (ფანრით ხელში). რომელი ხარ? ჩემთან! ჩემთან-მეთქი! ვინ ხარ? შენა ხარ, მხედართმთავარო?

ქირი. მე ვარ... ეს რა უბედურებაა!.. გადარჩი?

ლიპი. ღვთის წყალობით, როგორც ხედავ, გადავრჩი!

ქირი. მითხარი, დაიღუპა სიზნი-ბუზი?

ლიპი. პო, დაიღუპა.

ქირი. რამდენს ჩავჩინებდი ბერიკაცს, მოაშორე ვიგვამი ამ ეშმაკეულ პრიმუსს-მეთქი! არა, არ მომისმინა — ღმერთები არ დაუშვებენო. აჰა, ესეც შენი არ დაუშვებენ!.. კიდევ ვინ დაიღუპა?

ქართული
გაზაფხული

ლიპი. მთელი პარამხანა და ნახევარი ზანგობა. მოკლედ, ყველა, ვინც ყარაულში იდგა.

ქირი. მოდი აგერ დავსხდეთ... უჰ!

ლიპი. რა იყო, რა მოხდა?

ქირი. მგონი ფეხი ვიღრძე. უჰ... უჰ... მოკლედ ვერ ვხერხე ვერცხვით, რა მოხდა... ესე იგი...

ლიპი. ვულკანი ამოიფრქვა.

ქირი. დიახ, ლავამ იფეთქა და მეფის ვიგვამი ერთიანად დაფარა. მბრძანებლის გარეშე დავრჩით.

ლიპი. და ნახევარი გვარდიის გარეშე...

ქირი. ჰო, საშინელებაა, მაგრამ ფაქტია. ნეტავი რა მოხდება ახლა კუნძულზე?

ლიპი. მაინც, რა უნდა მოხდეს?

ქირი. მე შენ გეკითხები, რა მოხდება-მეთქი?

ლიპი. აბა მე რა ვიცი.

ქირი. მე კი ვიცი. ამბობს დაიწყება.

ლიპი. მართლა?

ქირი. უპირველეს ყოვლისა იმაზე უნდა ვიფიქროთ, ის საშინელი ჯანყი და არეულობა თავიდან როგორ ავიცილოთ.

ლიპი. არ ვიცი.

ქირი. აი მე კი ვიცი. პირველ რიგში ახალი მმართველი უნდა ავირჩიოთ.

ლიპი. აა, მივხვდი. ჰო, მაგრამ, ვინ უნდა ავირჩიოთ?

ქირი. რა თქმა უნდა, მე.

ლიპი. შენ რა, ჭკუაზე ხარ?

ქირი. რატომაც არა.

ლიპი. შენ და — მმართველი? აი თავსედობაც ამას ჰქვია!

ქირი. გაჩუმდი, შენ რა გესმის!.. თუ იცი, ის ორი ტარტაროში ნამდვილად დაიხრჩო?

ლიპი. ვინ? კაი-კუმი და ფარა-ტეტე?

ქირი. ჰო.

ლიპი. რა ვიცი, დავინახე წყალმა როგორ დაფარა.

ქირი. დიდება ღმერთებს! ჩემი ბრწყინვალე გეგმის აღსრულებას ხელს მხოლოდ ის ორი თავსეხელაღებული თუ შეუშლის...

ლიპი. კირი, დიდი უტიფარი კაცი ხარ. ვინ ხარ, რას წარმოადგენ, მეფობას რომ ეპირები?

ქირი. ნუ მეკამათები! ვაი!.. გესმის?

ხმაური სცენის მიღმა.

ლიპი. ეტყობა, გაიღვიძეს იმ ეშმაკის კერძებმა...

ქირი. ჰო, გაიღვიძეს, მაგრამ, თუ არ ვინდა შენცა და შენი დარჩენილი გვარდიაც წყალში გადაგიძახონ, ყური მიგდე. მოკლედ ასე, მე მმართველი გავხდები, შენ კი ახლავე მიპასუხე, ვინდა თუ არა ჩემთან გვარდიის წინამძღოლად დარჩე?

ლიპი. არა, ეს გაუგონარი რამ არის! მე — ლიკი-ტიკი, ჯარების სახელგანთქმული სარდალი ვილაც ვიგინთარას დავუდგე გვარდიის წინამძღოლად!

ქირი. კი ბატონო, კარგად იყავი, მე ახლა შენთვის არ მცალია.
ლიპი. მოიცა, არამხადავ! თანახმა ვარ!

ქირი. ძალიან კარგი! თაუი მოუყარე ზანგების დარჩენილ გვარ-
დიას და პირში წყალი ჩაიგუბე. აქ რაც არ უნდა მოხდეს, ხმა არ ამო-
იღო!

ლიპი. ენახოთ, რა გამოვა... ტოხონგა, ტოხონგა ^{ქონძული} ~~ქონძული~~
ტოხონგა. აქა ვარ, გენერალო.

ლიპი. ვინც გადარჩა, ყველას დაუძახე, უთხარი აქ მოვიდნენ...
ტოხონგა. მესმის, გენერალო.

ისმის ბრბოს ხმაური. სცენაზე წითელი დროშებით ხელში წითე-
ლი კუნძულელები ჯერ კანტიკუნტად, მერე დიდ-დიდ ჯგუფებად შემო-
დიან. ცეცხლი კრთის, მთელი სცენა მისტიკური შუქით არის განათე-
ბულია.

ქირი (რომის ცარიელ კასრზე შეხტება). ეი! უჰეი! კუნძულის
მკვიდრნო! აქეთ, აქეთ მოდიო!

ქუნძულის მკვიდრნი. რა მოხდა? ვინ იძახის? ვულკანი ამოიფ-
რქვა? რატომ? ვინ? რა?

ტოხონგას სცენაზე შემოჰყავს გვარდია. გვარდიელებს ხელში
თეთრი ფარნები უჭირაფთ.

ქირი. მე გეძახით! მე, კირი-კუკი, კუნძულის მკვიდრთა ძმა და
მეგობარი!.. აქეთ! აქეთ!

ქუნძულის მკვიდრნი. ვინ არის? ვინ იძახის?

ქირი. მე ვარ — კირი, კუნძულის მკვიდრთა მეგობარი! წუხელ,
როცა ჩვენს ყოფილ მეფეს — სიზი-ბუზის... (ისმის ფანფარების ხმა)
ცეცხლოვანი წყლით შეზარხოშებულს თავის ჰარამხანაში მშვი-
დად ეძინა, ვულკან მუანგანადან, რომელიც სამასი წელი დუმდა, მოუ-
ლოდნელად ლავა ამოინთხა, სიზი-ბუზის კუნძული მოსრა და, ღმერ-
თი ვაიდუას სულის ნებით, დაიღუპა თავად ტირანიც.

ლიპი. დიდი ენაწყულიანი კია, ეს გაიძვერა!

ქირი. კუნძულის მკვიდრნო! ამიერიდან თავისუფალი ხართ!
მადლობას გიცხადებთ...!

ქუნძულის მკვიდრნი (ჯერ წყნარად, მერე ძალიან ხმამაღლა).
ვაშაა! ვაშაა! ვაშაა!

ხმაური წყდება.

მართკა მკვიდრი ქუნძულისა. ვინ არის, ვინ ლაპარაკობს?
კირი?

ქირი. დიას, მე ვარ... ვინ არ იცნობს კირი-კუკის! ვინ არ უსმენ-
და კირის ჯერ კიდევ სიმინდებში!

პირველი მკვიდრი ქუნძულისა. დიახ, გისმენდით.

მესამე მკვიდრი ქუნძულისა. სად არიან კაი-კუმი და ფარა-
ტეტი?

ქირი. დილეგში ჩამაგდეს, იქ ერთი დღე-ღამე დამტოვეს, რათა
ჩემთვის განსაკუთრებული სიმკაცრის სასჯელი მოეგონებინათ. როცა

ოქ ნესტიან მიწაზე ვიჯექი, ვავიგე, კაი და ფარა-ტეტე ჯალათს ხელიდან რა გმირულად დაუსხლტნენ. მერე მუაუნგნამადან, ოკეანეში გადახტნენ და გაცურეს. დაე, ღმერთმა ვაიდუამ ცოცხლები გადაარჩინოს ისინი იმ აბობოქრებულ მორევში!

ლიპი (ხმადაბლა). მაგრამ აბა იქიდან როგორ უნდა გაქროს, ამობილო?

პირველი მკვიდრი კუნძულისა. ღმერთმა გაამარჯვებინონ კასა და ფარას! გაუმარჯოს კუნძულის მკვიდრი ხალხის მეგობარს — კირი-კუკის!

ქირი. ძვირფასო მეგობრებო, რა ვქნათ, როგორ მოვიქცეთ? ნუთუ ჩვენი აყვავებული კუნძული გამგებლის გარეშე დარჩება?.. ნუთუ უმეთაუროდ ჩვენ ყველას შფოთი და ანარქია გვემუქრება?

კუნძულის მკვიდრნი. მართალია! კირი-კუკი მართალია!

ქირი. ჩემო მეგობრებო, ვთავაზობთ, ახლავე, ადგილიდან ფეხმოუცვლელად ავირჩიოთ ადამიანი, ვისაც შეიძლება თვალდახუჭულად ვანდოთ ჩვენი კუნძულის ბედი და სიმდიდრე! მეგობრებო, ავირჩიოთ ადამიანი, ვინც პატიოსანი და სამართლიანია! ვარდა ამისა, ვინც ამავე დროს განათლებულიც არის, რათა იმ ევროპელებთან ურთიერთობის დამყარება შეძლოს, ვინც ამიერიდან არც თუ იშვიათად ეწვევიან ჩვენს მდიდარ, ბარაქიან კუნძულს. მეგობრებო, რას იტყვით, ვის დაასახელებთ?

კუნძულის მკვიდრნი. შენ, კირი-კუკი, შენ!

ქირი. დიას... თუმცა არა... არავითარ შემთხვევაში! მე ასეთი პატივის ღირსი არ ვარ.

კუნძულის მკვიდრნი. კირი, უარს ვერ გვეტყვი! ვერ მიგვატოვებ ამ მძიმე წუთებში! შენ ერთადერთი ხარ!

ქირი. არა, არავითარ შემთხვევაში!

ლიპი. კირი, რატომ იპრანჭები?

ქირი (ჩუმად). მოწყდი აქედან, რეგვენო! **(ხმამალლა.)** ეს საშინელი ტვირთი და პასუხისმგებლობა მე უნდა ვიკისრო? ნუთუ მე უნდა ვიკისრო?! კარგი, თანახმა ვარ.

კუნძულის მკვიდრი (მჭექარედ). ვაშაა! გაუმარჯოს კირი-კუკი პირველს — წითელ კუნძულელთა დიდ მეგობარს!

ქირი. თვალები ცრემლით მევსება, ჩემო ძვირფასებო, გული მიჩუყდება... დიას, საყვარელო წითელო კუნძულელებო, ძალ-ღონეს არ დავიშურებ, რათა არასოდეს ინანოთ, რატომ ავირჩიეთო! ხოლო ნიშნად იმისა, რომ მთელი სულითა და გულით თქვენთანა ვარ, თეთრი ზანგების თავსაბურავს ვიხდი და თქვენი კუნძულის უმშვენიერესი ფერებით ვირთვები... **(თავსაბურავს იხდის და კუნძულის მკვიდრთა მსგავსად თავს მეწამული ბუმბულებით იმშვენებს.)**

წითელი კუნძულელები ზეიმობენ. ისმის მუსიკის ხმა.

ქირი. მე, კირი-კუკი პირველი, ვაცხადებ ჩემს პირველ დეკრეტს. ზეიმის ნიშნად ჩვენს ძვირფას კუნძულს, რომელსაც სიზი-ბუზის დროიდან დღემდე ადგილობრივ მცხოვრებთა კუნძული ერქვა, სახელს ვუცვლი და მეწამულ კუნძულს ვარქმევ.

კუნძულები დიდ ზეიმში არიან.

ქირი. ისმის კითხვა, რა ვუყოთ სიზი-ბუზის გვარდიის იმ ნაწილს, რომელიც გადარჩა? აი ისინიც აქ არიან.

ლიკი და ზანგები დაბნეულები შეპყრებენ

კუნძულის მკვიდრნი. წყალში... წყალში გადავყაროთ!
ტოსონბა. გენერალო, გესმის?

ლიკი. მოღალატევ!

კუნძულის მკვიდრნი. ოკეანეში გადავუძახოთ!

ქირი. არა! მისმინეთ ჩემო ერთგულო ქვეშევრდომებო! ვინ დაიცავს კუნძულს უცხო ტომების შემოსევებისაგან? ვინ დაიცავს იმ ადამიანის სიცოცხლეს, რომელიც ასე ძალიან სჭირდება კუნძულს? მე თქვენ აი რას გთავაზობთ, ჩემო მეგობრებო — თუ მოინანიებენ, ვაპატიოთ და სამსახურში ავიყვანოთ! (ლიკის.) მიპასუხე, დამნაშავე გენერალო, ხარ თუ არა თანახმა, მოინანიო და ერთგულად გვემსახურო, მეც და კუნძულის მკვიდრ ხალხსაც?

ლიკი ხმას არ იღებს.

რომ გეკითხები, პასუხი გამეცი, შე მუტრუკო!

ლიკი. თანახმა ვარ, მბრძანებელო.

ქირი. გვემსახურები?

ლიკი. დიახ, თქვენო უდიდებულესობავ!

ქირი. არ წახვალ ხალხისა და ჩემს წინააღმდეგ?

ლიკი. არავითარ შემთხვევაში, თქვენო უდიდებულესობავ!

ქირი. ყოჩაღ, ბერიკაცო!

ლიკი. მზად ვარ, გემსახუროთ, თქვენო უდიდებულესობავ!

ქირი (ზანგებს). რას იტყვით, თანახმა ხართ თქვენც?

ზანგები. დიახ, თქვენო უდიდებულესობავ!

ქირი. მაგრამ, ეშმაკმა დალახვროს, რა ხდება! ლამის ყურის ბარბნები დამისკდეს. უბრძანე, გაჩუმდნენ.

ლიკი. ჩუმაღ!

ქირი. გვარდიას სამოსი გამოუცვალეთ, ჩვენი მკვიდრი მოსახლეობის ფერებში გამოაწყეთ.

ლიკი. მესმის, თქვენო უდიდებულესობავ!

ქირი. თუ შეიძლება, ნუ ყვირით!

ლიკი. მესმის.

ტაშს უკრავს, ზანგები თეთრ ბუმბულებს იცილებენ და თავებს მეწამული ბუმბულებით იმკობენ. მათი ფარნები თეთრი ფერის ნაცვლად ვარდისფრად ენთება.

ქირი. კუნძულის მკვიდრო ხალხო, აი ეს უკვე შენი გვარდიაა!

კუნძულის მკვიდრნი. ვაშააა!

ლიკი. საზეიმო მარშით...

ღირიყორი ჯოხს იქნევს.

ნაბიჯით იარ!

ორკესტრი მარშს უკრავს. ზანგები საზეიმო მარშით კირის წინ ჩაივლიან. კუნძულის მკვიდრთა აურაცხელი ურდო ფარნებს აქნევს.

ქირი. გამარჯობათ, გვარდიელებო!

ზანბები. გამარჯვებას გისურვებთ... თქვენო უდიდებულესობაე!..

პირი. აი, ხედავ!

ლიპი. შენ ნამდვილი გენიოსი ხარ, კირი! ჩემთვის ეს უკვე ამ-
კარაა!

პირი. მაშ, მაშ!..

საქართველო
ბიზნისი

ფარდა

სურათი მეორე

კირი-კუკის სამეფო ვიგვამი

პირი. ერთი კვირაა, რაც ამ ჩვენს დაწყევლილ კუნძულს ვმარ-
თავ და ამ მარგალიტებისაგან უკვე თავქაჯი მაქვს შეყრილი.

ლიპი (საუზმობს). დამნაშავე შენ თვითონ ხარ. უშმაკმა უწყის ამ
საცოდავ ხალხს რას აღარ შეჰპირდი! ჰოდა, იმტვრიე თავი, მკვიდრი
ხალხის მეფობარო! (ღეჭავს.) ვინ გაჰყვიროდა — ყველაფერი თავ-
პირზე საყრელად გექნებათ, საჭმელ-სასმელიცა და ცეცხლოვანი წყა-
ლიცაო? ყველაფრის ბატონი თქვენ იქნებითო? ხომ გახსოვს, ხალხს
რას ეუბნებოდი? ჰოდა, თვლიან კიდევ თავს ბატონ-პატრონად...

პირი. გესმის, რას ითხოვენ კუნძულელები? ევროპელებს მარგა-
ლიტი არ მისცეო! კარგი ამბავია, ხომ იცი! მათ ხომ ამაში ფული აქვთ
გადახდილი!

ლიპი. და ცეცხლოვანი წყალიც!.. ახლა კეთილი ინებე და მიარ-
თვი და მიართვი მარგალიტები ინგლისელებს!

პირი. ჰო, მაგრამ, ესენი რომ უარზე არიან? ამოკრეფით ამოვკ-
რეფთ, მაგრამ ისევ ჩვენ უნდა მოგვხმარდესო! იმის გაფიქრებაზე, რო-
გორ გამოგვეცხადება ხომალდით ის სქელი წითურ-ბაკენბარდებიანი
სიფეთი, ტანზე ეკალს მაყრის, კიდევ კარგი, ის ორი წამქეზებელი ხა-
ლხისა — კაი-კუმი და ფარა-ტელე დაიხრჩვენ.

შემოდის ტონზა

ტონზა. სალამი, მმართველო!

პირი. გმადლობ... აბა რას მეტყვი, ძვირფასო?

ტონზა. ისევ მოვიდნენ წითელი კუნძულელები. უნდათ, შენი
უდიდებულესობა იხილონ.

პირი. ისევ? ეს რა უბედურებაა, ეს რა სასჯელია! შემოიყვანე...
კაბინეტში შემოიყვანე.

ტონზა. მესმის, მბრძანებელო! (გადის.) შემოდით!

შემოდის კუნძულის პირველი, მეორე და მესამე მკვიდრი.

პირველი მკვიდრი კუნძულისა. სალამი, კირი, ჩვენო მბრძანე-
ბელო და ჩვენო ძმაო! გფარავდნენ ღმერთები!

პირი. აა! დაე, თქვენც გფარავდნენ. დიდად სასიამოვნოა. მომენა-
ტრეთ, ძალიან მომენატრეთ, თქვენ ხომ დილას აქეთია არ მინახისართ!

მეორე მკვიდრი კუნძულისა. ღმერთები ჰფარავდნენ ლიკი-ტი-
კის, სახალხო გვარდიის გულად სარდალს!

ლიპი. თქვენც, თქვენც გფარავდნენ ღმერთები!

პირველი მკვიდრი კუნძულსა. ნაყრდები, გულადო ლიკი?

ლიკი. არა, ვცეკვავ!

მეორე მკვიდრი კუნძულისა. პოო, ხუმარაა ჩვენი ლიკი. ცოტა წახუმრება უყვარს.

პირი. მხიარული კაცია. სხვათა შორის, სარდალო, ჩემპიონობით, შეგიძლია ჩემს ძვირფას ქვეშევრდომებს ცოტა უფრო უბრალოდ უბრალოდ პარაკო.

ლიკი ბუზღუნებს.

პირი. ბიჭებო, ჩაიცუცქეთ.

ტუზემცები ჩაცუცქლებიან.

პირი. ბევრი დრო რომ არ დავკარგოთ, ჩემო მტრედებო, აბა ახლა მომიყევით, რამ მოგიყვანათ ჩემს ვიგვამში, მზის ღმერთის ზენიტში დგომის ჟამს, როცა მარტო მმართველები კი არა, სიმინდის ალებით ქანცგაწყვეტილი უბრალო მომაკვდავებიც კი თავიანთ ვიგვამებში ისვენებენ? (ჩუმად) გადაკრულად ნათქვამს ვერ იგებენ ეს ქაჯები!

პირველი მკვიდრი კუნძულისა. მოვედით, რომ ერთი სასიხარულო ამბავი შეგატყობინოთ.

მესამე მკვიდრი კუნძულისა. იმის სათქმელად მოვედით, რომ მარგალიტის ამოკრეფა დღეს ძალიან წარმატებული იყო. თხუთმეტი დიდი მარგალიტი ამოვიღეთ. ყველაზე პატარა აი ამ ჩემი მუშტის ხელაა.

პირი. აღფრთოვანებული ვარ! მაგრამ ერთი რამ მაინც მაკვირვებს. რატომ მაშინვე ჩემს ვიგვამში არ მოიტანეთ? დილას ხომ გითხარით!

პირველი მკვიდრი კუნძულისა. ო, კირი მბრძანებელო! ხალხი ძალიან ღელავს მარგალიტების გამო. თქვენთანაც სწორედ ამიტომ გამოგვეგზავნეს, უნდათ გაიგონ, მარგალიტებს რას უპირებთ?

პირი. ჩემო ძვირფასებო, ახლა ძალიან ცხელა, რათა ერთი და იგივე ათჯერ გაგიმეოროთ. მიუხედავად ამისა, მეთერთმეტედ გიმეორებთ — მარგალიტები ჩემს ვიგვამში მოიტანეთ! 500 ფუთი რომ მოგროვდება, ჩამოვა ინგლისელი და წაიღებს.

მეორე მკვიდრი კუნძულისა. კირი, ხალხი წინააღმდეგია, ინგლისელებისათვის მარგალიტების გატანება არ უნდათ.

პირი. სხვა რა გზაა, მოგვიწევს. სიზიმ საფასური მთლიანად აიღო და ინგლისელს ხელწერილიც მისცა.

მესამე მკვიდრი კუნძულისა. კირი, თუ იცი, რაზე ყბედობდა დღეს ხალხი ყურეში, მარგალიტების ამოკრეფისას?

ლიკი (კბილებში გამოსცრის). არაფერი მინდა, წამოაყრანტალე-ბდნენ რამეს სიზიზე!..

პირველი მკვიდრი კუნძულისა. რაო, რა თქვი, მცველო?

ლიკი. ისე, არაფერი... ჩემთვის წავიღიღინე.

პირი. სარდალო, ამ პაპანაქება სიცხეში სიმღერა ჯანმრთელობას ვნებს.

ლიკი. ვჩუმდები, კირი, ვჩუმდები!..

ქირი. რას, რას ყბედობდა ხალხი?

მესამე მკვიდრი კუნძულისა. რას ყბედობდა და, ჩვენი კირი, დიდხანს გვიცოცხლონ ღმერთებმა, ცუდად იქცევა, როცა ანუ დაუინებით ითხოვს, გინდა თუ არა, მარგალიტები ინგლისელებს მოვცეთო.

ქირი. ძვირფასებო, ადგილობრივი ენა ხომ ვესმით? ინგლისელები ზარბაზნებით მოგვადგებიან, ქალაღზე კი მე მმტყუნებო მოწერილი.

პირველი მკვიდრი კუნძულისა. ხალხის მეგობარი კირი, ქალაღდს ხელი რომ მოაწერა, დაუფიქრებლად მოიქცა.

ქირი. საყვარელო, როგორ ფიქრობ, ცოტა უხერხული ხომ არ არის, აქაური უბრალო მცხოვრები კუნძულის მმართველს ასე რომ მოიხსენიებს?

პირველი მკვიდრი კუნძულისა. მიყვარს და ასე იმიტომ მოვიხსენიებ.

ქირი. მეც სიყვარულით გეუბნებით, რომ თქვენ... ღმერთები გფარავდნენ, მარგალიტები აქ უნდა მოიტანოთ!

მეორე მკვიდრი კუნძულისა. ადგილობრივი მკვიდრი მოსახლეობა ამას არასოდეს იზამს.

ქირი. მე კი გეუბნებით, რომ იზამს.

კუნძულის მკვიდრნი. არა, არასოდეს არ იზამს!

ქირი. იზამს.

კუნძულის მკვიდრნი. არ იზამს!

ქირი. ტოხონვა!

ტოხონვა. რას მიბრძანებთ?

ქირი. ცეცხლოვანი წყალი მოიტანე! (სვამს და ყვირის.) იზამს!..

პირველი მკვიდრი კუნძულისა. ასე თუ იყვირე, კისერზე ძარღვები დაგისკდება.

ქირი. არა, თქვენთან ლაპარაკის არაქათი აღარა მაქვს. რახან ასეა, მეც სხვაგვარად მოგექცევით. სარდალო! კეთილ ინებეთ და ამოკრეფილი მარგალიტები ახლავე აქ მოატანინეთ! წავალ, ჭილოფზე წამოვწვები, ცოტას დავისვენებ!

ლიპი. ესე იგი, ევ საქმე მე გადმომაბარე?

ქირი. დიან. (გაღის.)

ლიპი. გასაგებია... (სახელოებს იკაპიწებს.)

პირველი მკვიდრი კუნძულისა. რას აპირებ, გულადო უფროსო?

ლიპი. რას და, მინდა ეს მუშტი შიგ კბილებში გდრუზო, სახელოებსაც სწორედ ამიტომ ვიკაპიწებ!

პირველი მკვიდრი კუნძულისა. არ ვიცი, უნდა დავუჯერო თუ არა ჩემს ყურებს?! გაიგეთ, ძვირფასებო? კბილებში მინდა გდრუზო! მე, კუნძულის თავისუფალ მკვიდრს! ამას ჩვენი გვარდიის უფროსი მეუბნება... ხედავთ, კბილების ჩამტვრევას მიპირებს...

მეორე და მესამე მკვიდრი კუნძულისა. ეკ-ჰე-ჰეე!..

ლიკი პირველ მკვიდრს კუნძულისას კბილებში მუშტს ხეთქავს. მეორე და მესამე მკვიდრი თავზარდაცემულები მიწაზე ჩაიკეცებიან.

ლიპი. მოიტანთ მარგალიტებს, უსათუოდ მოიტანთ!

მეორე და მესამე მკვიდრი კუნძულისა. დაცვა!
ლიპი. ჰო, დაუძახეთ, დაუძახეთ!
ტოხონბა. ეჰეი!

შემორბიან ზანგები.

ლიპი. ჩაიყვანეთ ეს არამზადები დილეგში!
მეორე და მესამე მკვიდრი კუნძულისა. რა? ჩვენ?

სცენის მიღმა ისმის საშინელი ხმაური. გამოჩნდება კუნძულის
მკვიდრთა ბრბო. უკან კირი-კუკი და ფარა-ტეტე მოჰყვებიან.

კუნძულის მკვიდრნი. შეგვიშეთ!.. კირი! სად არის კირი?

ტოხონბა. გაჩერდით!.. სად მიდიხართ?

ლიპი. უკან! უკან დაიხიეთ! როგორ ბედავთ მბრძანებლის ვიგვამ-
ში შეცვივნას?

მეოთხე მკვიდრი კუნძულისა. ლიკი, მოეშვი მაგ ლაპარაკს! მო-
რჩა, დამთავრდა მბრძანებელთა ვიგვამების დრო! აქეთ, მეგობრებო,
აქეთ!

მეორე და მესამე მკვიდრი კუნძულისა. ყარაულო!

პირველი მკვიდრი კუნძულისა. მეგობრებო, თქვენ უკვე იცით,
რაც მოხდა... მან...

ლიპი. ისევ მარგალიტები? მე თქვენ გიჩვენებთ, როგორ არ უნდა
დაემორჩილთ თქვენს მიერვე არჩეულ კანონიერ მბრძანებელს! ეი!

მეოთხე მკვიდრი კუნძულისა. არაფითარი მარგალიტები! მარ-
გალიტები კი არა, უფრო საინტერესო რამ მოხდა. სად არის კირი?

კუნძულის მკვიდრნი. კირი! კირა!

ლიპი. ეშმაკმა დალახვროს, რა იყო, რა მოხდა?! შეწყვიტეთ ღრი-
ალი! ეი, ტოხონბა, გაწიე ეს ხალხი!

მეოთხე მკვიდრი კუნძულისა. რა იყო, რა ხელს იკვრევინებით!

კუნძულის მკვიდრნი. კირი! სად არის კირი!

პირი (გამოდის). რა ხდება?

კუნძულის მკვიდრნი (აღელვებით). აი, ისიც! აი, ისიც!

პირი. დიახ, მე ვარ. გამარჯობა, ძვირფასო მეგობრებო! ეს რა
ბევრნი ხართ! შესანიშნავია!

მეოთხე მკვიდრი კუნძულისა. კირი, შენთვის ახალი ამბავი
გვაქვს.

პირი. ჩემო მეგობრებო, მე უკვე მოვისმინე დღეს ახალი ამბავი...
გარდა ამისა, ახლა ძალიან მეძინება... მაინც რაშია საქმე?

მეოთხე მკვიდრი კუნძულისა. დღეს მარგალიტების მომპოვე-
ბელთა მეორე პარტიამ ყურეში რომ ჩაყვინთა... კირი, როგორ ფიქ-
რობთ, მარგალიტების გარდა რა ამოათრიეს იქიდან?

პირი. საინტერესოა!.. ალბათ კიბორჩხალები ან რაიმე უხეირო
ფარღული.

მეოთხე მკვიდრი კუნძულისა. არა, კირი, კიბორჩხალები არა,
წყლიდან ორი ღონემიხდილი კაცი ამოვიყვანეთ... აჰა, შეხედე! ძმებო,
გაიწიეთ! გაიწიეთ, ძმებო!

ადგილობრივმა მკვიდრებმა გაიწ-გამოიწიეს, წინ წამოდგებიან
კაი და ფარა. ჩამოწვება სამარისებური სიჩუმე.

ქართული

ქირი (ტახტიდან ვარდება). ეშმაკმა დალახვროს!
 ლიპი. აი სერიც ამას ჰქვია!
 ქანი. გამარჯობა, კირი! გვიცანი?
 ქირი (აკვირდება). არა... ჰმ... არა, ვერ გიცანით...
 ფარა-ტიტი. ოჰ, შე გათახსირებულო!
 ქირი. როგორ ბედავთ მბრძანებელთან ასეთ ღაბღაბს? (ლიკის ჩუმად.) მოამზადე გვარდია!.. მალე აქ დიდი აურზაური ატყდება.
 ლიპი. ვიცი... ტოხონგა! ჰეი, ტოხონგა!
 ქანი (გზას გადაუღობავს). უკან, მეგობარო, უკან!
 ფარა. მაშ, ვერ გვცნობ, არა?
 ქირი. მეცნობით, მაგრამ ვერ გინსენებთ... ვერ გამიხსენებია, სად ვნახე თქვენი პატროსანი, თქვენი გულდია, იდეოლოგიური თვალე-ბი და ფიზიონომია... ნეტავი სიზმარში ხომ არა?
 ფარა. არამზადავ! უკანასკნელად აი აქ, ამ ადგილას გვნახე, ზუსტად იმ დღეს, რა დღესაც სიზი-ბუზის წინაშე გვასამართლებდნენ. (ლიკის.) შენც, ჯალათო!
 ლიპი. ჰო, მაგრამ, მე ხომ უარს არაფერზე ვამბობ! შფოთისთა-ვებო, მე თქვენ მაშინვე გიცანით!..
 ქირი. ვა! მაშ მე თვალეები სადღა მქონდა? არა, ნამდვილად სათ-ვალე უნდა შევიძინო. უკვე ორ ნაბიჯზეც ველარ ვხედავ!.. ეს ხომ კაი და ფარა-ტეტეა! ესე იგი, გადარჩით. ბედნიერებაა... დიდი ბედნიერე-ბაა! დიდება უკვდავ ღმერთებს!
 ქანი. ძაღლისშვილო!
 ქირი. მე შენი არ მესმის, საყვარელო კაი-კუმ. რა გჭირს?! დაგა-ვიწყდა, როგორ ვიტანჯებოდით მე და შენ დილეგში. აი აქ, ამ ადგილას, სადაც ახლა შენი პატროსანი ფეხები გიდგას?
 ქანი. თქვენ კი, თქვენ, დაბრმავებულო, უპირო ადამიანებო, ვინ აირჩიეთ თქვენს განმგებლად?
 ქირი. სწორედაც ვინ! როგორც დიდი ჰამლეტი ამბობს — აი ეს არის საკითხავი!.. ლიკი, მოამზადე მშვილდოსნები!
 ლიპი. ნუ აჭიანურებ, ჯობია ახლავე დავერიოთ... ტოხონგა, ტო-ხონგა! ეგ შუბი მე მომეცი!
 ქანი. ვინ?! არამზადა, რომლის მსგავსი დიდი ღმერთების მიერ ქვე-ყნიერების შექმნის დღიდან არავის უნახავს! პროგოკატორი, სალახანა, ნამუსგარეცხილი!.. ძმებო! აი ამ არამზადამ, ვინც თავი თქვენებური ბუ-მბულეებით შეიმკო, ზუსტად აი ამ ადგილას სასიკვდილო განაჩენი წაგვი-კითხა. ამან, გესმით, აი ამ სინდისგარეცხილმა არაკაცმა მოგვატყუა, როცა იქ, სიმინდებში, თავი ხალხის მეგობრად და რევოლუციონერად მოგვაჩვენა. მაგრამ, მეგობარი კი არა, მეფე სიზის უანდარმია!
 ქირი. ოი, ოი... რა საშინელებაა, რა მელის!
 ქუნძულის მკვიდრნი. მოლალატეე!
 ქანი. სიკვდილი მაგას!
 ფარა. სიკვდილი, სიკვდილი საზიზღარ მკვლელს — ლიკი-ტიკის!
 ლიპი. აბა, აბა! ცოტა ფრთხილად!.. მე, ძმაო, ასე არ დაგნებ-ლებით.

პირველი და მეოთხე მკვიდრი კუნძულისა. სიკვდილი, სიკვდილი მაგათ!

ქანი. დაგვნებდი, უკეთურო!
კუნძულის მკვიდრნი. დაგვნებდი!
ლიპი. წინ, გვარდიავ!

ქართული
ბიბლიოთეკა

ღირიუორი ნიშანს აძლევს — ისმის საყვირის ხმა. სცენაზე შემორბიან მშვილდით შეიარაღებული ზანგები. არის ერთი ფუსფუსი და აურზაური.

ქანი. ძმებო, თანამემამულენო! იარაღი აიღეთ!.. აიღეთ იარაღი!.. კუნძულის მკვიდრნი (ყვირილით მიმორბიან). იარაღი, იარაღი ავიღოთ!

ლიპი. ხედავ, ხალხის მეგობარო? ტოხონგა, ჩაკეტეთ ჭიშკარი! გვარდიელებო, მოეწყეთ!

ზანგები მესერს მიაწყდებიან.

ქირი. ჩემო მტრედო, ლიკი, ჩემო ლამაზო, განდევნე, უკუაქციე! უნდა გავიქცეთ, ნავებთან მისვლა უნდა მოვასწროთ! ჩემო ერთგულო გვარდიელებო, იარაღი აღმართეთ! (შევარდება ვიგვამში, ჩემოდანს ხელს დასტაცებს და გამორბის.)

ლიპი. შენის აზრით, ჩემოდანი იარაღია? ნება იბოძე და მესერთან მიდი! შენ უნდა აჩვენო გვარდიელებს პირადი მაგალითი!

ქირი. მირჩევნია აქედან ვაჩვენო ვაჟკაცობის პირადი მაგალითი... ღმერთო, ეს რა საშინლად ღრიალებენ!.. ვიგვამიდან...

ლიპი. საცოდაო მშიშარავ! შენი ბრალია, შენა ხარ მიზეზი... კუნძულის მკვიდრნი (სცენის მიღმა). აქეთ, ამხანაგებო, აქეთ!

სიკვდილი მოლაღატე კირი-კუკის! მკვლელი დაჯილდოვდება!..

ქირი. გესმის, რას ყვირიან? საშინელებაა, საშინელებაა, საშინელებაა!

ლიპი. ეგდე აქ, ბინძურო პირუტყვო! ტოხონგა, ჩაკეტილია ჭიშკარი?

ტოხონგა. დიას, გენერალო.
ლიპი. გვარდია, მოემზადეთ კუნძულის მკვიდრებზე თავდასხმისთვის!.. ზალპი, ზალპი მიეცით!

უცებ მესერზე კუნძულის პირველი მკვიდრი გამოჩნდება.

ლიპი. ცეცხლი!

ზანგები ისრებს ისვრიან.

პირველი მკვიდრი კუნძულისა (მკერდში ისარგარჭობილი). ვკვდები! (მესერიდან ვარდება.)

კირის ვიგვამში მინა ზრიალით იმსხვრევა.

ქირი. ვაიმე, რა ხდება?

ლიპი. ეს შენი პირველი საჩუქარია, ხალხის მეგობარო — ფანჯარაში ქვა ისროლეს! ზანგებო, არ შეშინდეთ! ცეცხლი! (კირის ჩუმად.) არამზადავ, არ გაბუდო, გვარდიას არ დაანახვო, რომ გეშინია!

ქირი. საყვარელო ლიკი, მე ხომ სამხედრო საქმის სპეციალისტი არა ვარ. ახლა შენი რიგია. მე ვიგვამში შევალ და შემდგომი მოქმედების გეგმას მოვიფიქრებ. მითუმეტეს, რომ ექიმმა მკაცრად ამიკრძალა ნერვიულობა.

ლედი. თუთიყუშო, გახსოვს შენი კუნძული? მკრქნუნუნი
ზიზუნითუნა

სცენაზე კუნძულის მკვიდრთა ისრები ღრუბელივით შემოიჭრება.

პირველი ზანბი. ვაი, ვკვდები!

ლიკი. გაამხნევე გვარდიელები, ერთი-ორი სიტყვა უთხარი!

ჩამოიმსხვრევა მეორე მინაც.

ქირი. გვარდიელებო, ვისაც შეგიძლიათ, თავს უშველეთ! (ჩემოდანს გახსნის, შიგ ჩაჯდება და ჩემოდნიანად მიჩოჩავს.)

ლიკი. სალახანა!

ისრები ცვივა და ცვივა.

ფ ა რ დ ა

მეორე მოქმედების დასასრული

მესამე მოქმედება

სურათი პირველი

ლორდ გლენარვანის მდიდრული სასტუმრო ოთახი, გაწყობილი 60-იანი წლების გემოვნების მიხედვით. სასტუმრო ოთახის ფანჯრები სანაპროს გადაჰყურებს.

ლედი. თუთიყუშო, გახსოვს შენი კუნძული?

თუთიყუში იფოფრება.

ლედი. თუთიყუშო, კუნძულზე უკეთესია, არა? იქ ვირჩევნია, არა? გინდა, წახვიდე შენს კუნძულზე?

თუთიყუში. კუა...

ლორდი. ჰო, რაც შეეხება კუნძულს, მე და შენ ჩინებულად ვივაჭრეთ, არა, პატივცემულო სერ? ხომ ასეა?

პაპანელი. დიახ, შესანიშნავად...

ლედი. ის განსაცვიფრებელი მარგალიტი ახლაც თვალწინ მიდგას!.. როდის წამოვიღებთ? ველარ ვითმენ... პირდაპირ ველარ ვითმენ!

ლორდი. ერთ თვეში...

ლედი. ერთ თვეშიო, გესმის თუთიყუშო? ჩვენც წავალთ, მე და შენაც წავალთ. შენს მშობლიურ სანაპიროს ისევ ნახავ... ეპ, ნეტავ ვიცოდე, რა ხდება ახლა იქ? ო, შორეულ, იდუმალებით მოცულო კუნძულო... მაქრის თეთრი ნატეხივით რომ ბრწყინავ ოკეანის ლაყვარდოვანი აბრეშუმის ფონზე. ის ფაფარაყრილი ტალღები თუ გახსოვთ, ბატონებო?

ლორდი. მახსოვს, ჩინებულად მახსოვს...

პასპარტიუ. იქ მართლაც არაჩვეულებრივი ტალღებია, თქვენო ბრწყინვალეებავ!

ლორდი. პასპარტიუ, გადი, ამ ჯენტლმენებს შენი აზრები არ წინტერესებთ.

პასპარტიუ. მესმის, თქვენო ბრწყინვალეებავ.

ლედი (ოცნებით). ჩვენთან კი საშინელი მოწყენილობაა... ლამის სული ამომხდეს... უჩვეულო თავგადასავლები მენატრება...

ლორდი. უჩვეულოს ვერაფერს ვიტან.

კარზე ზარის ხმა ისმის

ლედი. ბეტსი, გააღეთ!

ბეტსი (კარის გასაღებად მირბის, კარს აღებს და თავზარდაცემული უკან-უკან იხევს). ვაი!

ლორდი. რა მოხდა?

ბეტსი. იქ... აი იქ...

ლედი. ბეტსი, რა იყო, რა მოხდა? მაგ თქვენი ფოკუსების ვერაფერი გამიგია!

ბატმირასი. რა ჯანდაბაა! წავალ, ვნახავ.

გამოჩნდება გაოგნებული პასპარტიუ.

კარი იღება, შემოდინან ლიკი, კირი და ტოხონგა. კირის ხელში ჩემოდანი უჭირავს, სახე შეხვეული აქვს. ლიკი კოჭლობს.

ქირი. ბონ სუარ, თქვენო ბრწყინვალეებავ.

ლორდი. რა ხდება? ვინ ხართ?

ქირი. ლორდ, თქვენს წინაშეა ბედკრული კირი-კუკი კუნძულიდან.

ლედი. ეს ხომ ის არის?!

პაბანელი. ვფიცავ ეტუალის მოედანს, ეს ის ველურები არიან!

ქირი. ზუსტად ასე გახლავთ, მუსიე პაგანელ. ეს ჩვენი მამაცი სარდალი ლიკია, ეს კი მისი ადიუტანტი ტოხონგა.

ლორდი. ნება მიბოძეთ, გკითხოთ, რა გნებავთ, რით გემსახუროთ?

ბეტსი. ღმერთო ჩემო! ესენი ვინ არიან, პასპარტიუ?

პასპარტიუ. ჩუმად, ახლავე გაიგებ.

ქირი. კმ. აი, ვიისხედით, ვიისხედით კუნძულზე... მოგვეწყინა... ვიფიქრეთ, მოდი, ევროპაში გავისეირნოთ, ჩვენი ლორდი მოვიინახულოთ. ამინდი მართლაც რომ ჩინებული იდგა. ჩავსხედით ნავებში და წამოვედით.

ლორდი განცვიფრებულია.

პაბანელი. ჯანდაბა! ველურები გვესტუმრნენ.

ლედი. გახსოვთ, ჯერ ისევ კუნძულზე ვამბობდი, ეს კაცი არაჩვეულებრივად გალანტურია-მეთქი. რა საყვარელია!.. დაბრძანდით, ბატონო.

ქირი. მერსი... დაბრძანდი, ტოხონგა, ლორდი კეთილი კაცია.

ლედი. ეს რა გჭირთ, რა დაგემართათ?

ქირი. ვიტკინე.

ლედი. საბრალო! რაზე იტკინეთ?

ქირი. ვულკანზე, დიდად პატივცემულ ლედი.

ლედი. მართლა? ალბათ ცეცხლოვანი წყალი დალიეთ?

ქირი. ეჰ, თქვენო ბრწყინვალეზავ, რას ბრძანებთ, დაღვინა?

ლორდი. ჩემთვის, რა თქმა უნდა, დიდად სასიამოვნოა, სტუმრად

რომ მეწვიეთ, მაგრამ, მე მეგონა, ისხდებოდით იმ თქვენს კუნძულზე და ზღვიდან მარგალიტებს ამოკრეფდით.

ქირი. ეე, თქვენო ბრწყინვალეზავ!..

ლედი. როგორ ბრძანდება თქვენი ჩასუქებული გულუხვი მეფე? სახელი დამავიწყდა, რა ჰქვია?

ქირი. აჰ, დიახ, სახელი... აბა რა!.. სიზი-ბუზი, ქალბატონო... აბა რა!.. იცით, მოგიკითხათ...

ლიქი (ჩუმად). კარგი ახლა, ნუ გაახურე, ცრუპენტელავ!

ქირი. იცით, ქალბატონო, დღეგრძელობა გისურვათ.

ვაბანელი. როგორ თუ დღეგრძელობა?! შემთხვევით, ხომ არ მოკვდა?

ლიქი. რა შემთხვევით! მოკვდა ბერიკაცი და ეგ არის!

ქირი. ეეჰ, თქვენო ბრწყინვალეზავ!..

ლორდი. ჰო, მაგრამ, რა მოხდა! ბოლოს და ბოლოს, თქვი, რა მოხდა?!

ქირი. საშინელება, თქვენო ბრწყინვალეზავ, საშინელება, საშინელება! ძვირფასო ლორდ, ნება მომეცით, ყველაფერი დაწვრილებით მოგიყვებ.

ლორდი. გელოდებით...

ქირი. თავს უბედურება დაგვატყდა!

ლედი. აჰ!

ქირი. კუნძულზე რომ იყავით, ვულკანი ხომ შენიშნეთ?

ლორდი. არა, არ მახსოვს.

ქირი. რას ბრძანებთ, თქვენო ბრწყინვალეზავ, ის უზარმაზარი ვულკანი როგორ ვერ შენიშნეთ? აგერ აქ მეფის ვუგვამი დგას, მის უკან კი ვულკანი მუანგანამია, არაჩვეულებრივად დიდი, უზარმაზარი.

ლორდი. მართლა?

ქირი. კოლოსალური... თავზე ნახვრეტი აქვს.

ლორდი. ეგ წვრილმანები რა ეშმაკად მჭირდება!

ქირი. მაშასადამე ვულკანი... ოჰო-ჰო-ჰო!

ყველანი. მერე?

ბეტირასი. სტუმარო, დაგვცინი თუ რა?.. ძვირფასო ლორდ, ნება მომეცე, თავში ერთი მაგარი წამოვარტყა, რათა დროზე ამოშაქროს სათქმელი.

ლიქი. მოყევი, დალახვროს ეშმაკმა!

ქირი. აჰ, ისე ვღელავ... მაშ ასე... ვიგვამი, არა, ვიგვამი კი არა, ვულკანი... საშინელებაა! საშინელებაა! საშინელებაა! და აი, თქვენო ბრწყინვალეზავ, ერთ მშვენიერ ღამეს ძლიერი ამოფრქვევა მოხდა, მბრძანებლის ვიგვამი ლავამ მთლიანად დაფარა...

ლედი. ო, რა საინტერესოა!

ქირი. ... და ჩვენი მეფე სიზი-ბუზი დაიღუპა.

ლორდი. გასაგებია. კუნძულს ახლა ვინ განაგებს?

ქირი. ლორდ, ვაი, რომ თქვენს წინაშეა მეწამული კუნძულის ბედ-
კრული მბრძანებელი — კირი-კუკი პირველი.

ლედი. ოი, თქვენ მეფე ხართ?

ლორდი. ჰო, მაგრამ, ევროპაში რისთვის ჩამოხვედნით?

ქირი. თქვენო ბრწყინვალეზავ, კუნძულზე ჩემი გამოჩენა ახლა
შეუძლებელია!

ლიქი. მით უმეტეს იქ ახლა შავი ჭირი მძვინვარებს.

ყველა. როგორ თუ შავი ჭირი?!

ქირი. საშინელებაა! საშინელებაა! ორმა მაწანწალამ, კაი-კუმმა
და ფარა-ტეტემ კუნძულის მკვიდრთა ურდოები ააჯანყა. ამბოხებულ
მონათა აურაცხელმა ურდომ ვიგვამს შეუტია, ჩვენ კი გადარჩენილ
გვარდიელებთან ერთად თავს ძლივს ვუშველეთ. საშინელებაა! საშინ-
ელებაა! საშინელებაა!

ლორდი. ეშმაკმა დალახვროს! მაინც ვის ხელშია ახლა კუნძული?

ქირი. ვისი და, ბოროტმოქმედი კაი-კუმისა და ფარა-ტეტეს ხე-
ლში.

ლორდი. როგორ? ძვირფასო სერ, ხედავთ, რა სარფიანად გვი-
ვაჭრია?

პაპანელი. თავზარდაცემული ვარ, ლორდ, პირდაპირ თავზარდა-
ცემული ვარ! მოიცა, მოიცა, ჩვენს მარგალიტებს ხომ მოგვცემენ?

ქირი. ვაი, რომ, ძვირფასო ჯენტლმენებო, სწორედ მაგით დაიწყო
ყველაფერი. ადგილობრივმა მკვიდრებმა გამოგვიცხადეს, მარგალიტებს
არავითარ შემთხვევაში არ მივცემთ!

ლედი. როგორ თუ არ მივცემთ? მერედა ჩვენი მარგალიტები?
ფული ხომ გადავიხადეთ? ლორდ, თქვენ ამას არ დაუშვებთ!

ლორდი. დიას, რა თქმა უნდა.

პაპანელი. ო, არა! თანახმა არა ვრ. ამას... ამას ხომ შარავის
ყაჩაღობა ჰქვია!..

ლორდი. სად არის თქვენი გვარდია?

ქირი. აქ არის, თქვენო ბრწყინვალეზავ!

ლიქი. ბიჭებო, შემოდით!

ყველა ფანჯრიდან და კარიდან თავპირისმტვრევით შემოდიან ფა-
რებით და შუბებით შეიარაღებული ზანგები.

ლედი და ბეტსი აქეთ-იქით წივილ-კივილით გარბიან.

ლორდი.

პაპანელი.

ბატერასი.

ო, ეს რა ჯანდაბაა!

ლიქი. სმე-ნაა!

პაპანელი. უჰ, ეშმაკმა დალახვროს!

ლორდი. დაადეთ თავი და ჩემთან ჩამოხვედით?

ზანგები (გამაყრუებლად). დიას, თქვენო ბრწყინვალეზავ!

ლორდი (თავზარდაცემული). გმადლობთ!

ზანგები. თქვენს სამსახურში გვიგულეთ, თქვენო ბრწყინვალეზავ!

ლელი. ღმერთო ჩემო, რა საშინლად ყვირიან!

ლორდი. უბრძანეთ, ასე ნუ...

ლიპი. ჩუუ-მად!

ზანბუბი. ჩუმად ვართ, თქვენო ბრწყინვალეზავ!

ქირი. აი, ძვირფასო ლორდო! აი ის, რაც სასწაულებრივი სიზმარივით შემომრჩა! საშინელებაა! საშინელებაა! საშინელებაა!

ლორდი (გონს მოსული). თქვენო უდიდებულესოზავ, კეთილ ინებეთ და ამიხსენით, რამდენი ხნით ჩამოვიდა ეს ხროვა... ანუ გვარდია?

ლიპი. სამუდამოდ...

ლორდი.

პაპანელი.

რა?!

ბატერასი. უჰ, შენი!

ქირი. დამნაშავე ვარ, ლორდო, დიას, დამნაშავე ვარ. შენ კი, ნუ ჩქარობ, მამაცო მხედართმთავარო ლიკი!.. არა, ძვირფასო ლორდ, ჩვენ მხოლოდ ცოტა ხნით ჩამოვედით. იმისთვის, რომ კუნძულზე დაბრუნება შევძლოთ, იმედი გვაქვს, დახმარებას გაგვიწევთ, როგორც სამხედრო, ისე მატერიალურ დახმარებას.

ლორდი. აა, მივხვდი. თუ ასეა, ახლავე დაბრუნდით... კაპიტანო!

ქირი. არა, ლორდ, არა!.. როგორც უკვე მოგახსენეთ, კუნძულზე შავი ჭირი მძვინვარებს. ვიდრე არ ჩაცხრება, წასვლაზე ფიქრიც შედმეტია.

ლორდი. რაც დრო გავა, უარესი იქნება.

პაპანელი. სულ რაღაც უშლით ხელს!.. რა, ფილთაქვა?

ქირი. დიას. ფილთაქვა.

ქირი. ადგილობრივ მკვიდრებთან ბრძოლის შემდეგ კუნძულზე გვამების გორა დადგა. ის საშინელი შავი ჭირიც სწორედ იმ გვამების ხრწნას მოჰყვა.

ლორდი. მაგრამ, მიბრძანეთ, ვინ უნდა არჩინოს ეს ხალხი? ფული გაქვთ? გაქვთ სურსათ-სანოვაგე?

ქირი. უჰ, უჰ, უჰ! რომელი სურსათ-სანოვაგე, ლორდ, ღმერთს მადლობა უნდა ვუთხრათ, ცოცხლებმა რომ გამოვალწიეთ.

ლორდი. როგორ, გამოდის, რომ მე უნდა ვკვებო მთელი თქვენი ურდო? რას იტყვი, მუსიე პაგანელ, ძალიან მომგებიანი გარიგება გამოგვივიდა, არა?

პაპანელი. ჰო, რა თქმა უნდა...

ქირი. ძვირფასო ლორდ, თუ კი რამ კეთილშობილი გრძნობა გაგაჩნიათ, როგორც ადამიანს და როგორც მოქალაქეს, გთხოვთ, გემუდარებით... გარდა ამისა, პატივცემულო ლორდო, გარწმუნებთ, რომ კუნძულიდან ვერასოდეს ვერაფერს მიიღებთ, რაიმე ძალამ ისევ კუნძულზე თუ არ დაგვამკვიდრა.

ლორდი (პაგანელს). თქვენ რაღას იტყვით ამაზე, მუსიე პაგანელ?

პაპანელი (ჩუმად). ზანგების მეფე გონივრულად მსჯელობს, რას იზამ, მოგვიწევს მთელი ამ კომპანიის მიღება და შენახვა. მაგრამ, როგორც კი მათი ის შავი ჭირი ჩათავდება, კუნძულზე ხომალდი გააგზავ-

ნეთ, იქ კირი-კუკი, ეს ძალიან ჭკვიანი, საზრიანი ზანგი დაამკვიდრეთ და მაშინ იმ ჩვენს მარგალიტებსაც მივიღებთ. ვფიცავ კომიკურ ოპერას, რომ სხვა გამოსავალი არ არსებობს.

ბატერასი. მზად ვარ, პოლონური მარკის წილ ნაილევში ვაშინგტონური დოლარი დავდო, ფრანგი ჯენტლმენი ასი პროცენტით მართალია!

ლორდი. მოდით, მე და თქვენ სანახევროდ ვკვებოთ!

პაბანელი. კი, ბატონო, თანახმა ვარ.

ლორდი. იეს! მომეცით ხელი.

პაბანელი. გარდა ამისა, მუქთად რომ არ ვაჭამოთ, შეგვიძლია აქ ვამუშაოთ კიდევაც.

ლორდი. იეს! ჭკვიანი კაცი ხართ! მოკლედ, ვღებულობ თქვენს ამ წინადადებას.

ქირი. ო, კეთილშობილო გულო! სერ, თქვენი მაღალი ზნეობისა და სათნოებისათვის ცაში მიიღებთ ჯილდოს. ერთგულო გვარდიელეზო, ლორდი ჩვენს მასპინძლობას კისრულობს!

ზანბუბი. უმორჩილეს მადლობას მოგახსენებთ, თქვენო ბრწყინვალეზავ!

ლორდი. წყნარად! ყვირილის გარეშე! მაგრამ გიცხადებთ, რომ თქვენ აქ მუშაობა მოგიწევთ. რაც მთავარია, წესიერად უნდა მოიქცეთ. პირველ რიგში კი, კეთილინებეთ და დაყარეთ იარაღი.

ლიპი. რა?

ლედი. ო, რა თქმა უნდა! რა თქმა უნდა! ედვარდ, ვიდრე ესენი ამ საშინელი შუბებით არიან შეიარაღებულები, წუთითაც ვერ მოვისვენებ!

ლიპი. კირი, გესმის? ამას უნდა იარაღი ჩამოგვართვას. ნება მომეცით, მოგახსენოთ, თქვენო ბრწყინვალეზავ, რომ ეს შეუძლებელია. თქვენ თვითონ განსაჯეთ, აბა რაღა გვარდია იქნება, დასწყევლოს ეშმაკმა, იარაღს თუ აპყრით! საკითხავია, კუნძული როგორღა უნდა დავიპყროთ უიარაღოდ?

ქირი. ნუ კამათობ, გეთაყვა.

ლიპი. შენ რა, დამცინი?

ბატერასი. ოჰ-ოჰ... თქვენო ბრწყინვალეზავ... გაჩუმდით!

ისმის ზანგების დრტვინვა.

ლორდი. კაპიტანო, მოუხმეთ მატროსებს!

ტონონბა. ესეც შენი მეგობრული ვიზიტი!

თუთიყუში. დასცხე მაგას, დასცხე!

მოულოდნელად პულტთან დირიჟორი გამოჩნდება. ორკესტრში უცებ სინათლე ინთება.

ბატერასი. ლორდ, ახლავე, ამწუთასვე ეკიპაჟი აქ იქნება.

ორკესტრში ჯერ საყვირის ხმა ისმის, მერე მარშის... ისმის მწყობრი ფეხის ხმა.

ლედი. ედვარდ! დაბეჯითებით გთხოვთ, არ ისროლოთ... ოღონდ არ ისროლოთ! ეს საშინელებაა! ბეტსი, ბეტსი! სად არის ჩემი ოდეკოლონი?

ბეტსი. ახლავე, ლედი.
 ძირი. ძმებო, დაემორჩილეთ! რას აკეთებთ!
 ლიპი (კირის). ეშმაკმა დასწყევლოს, თუ გინდა, შენ თვითონ და-
 იპყარი კუნძული შეუიარაღებელი ჯარით!

კედლები იხსნება, გამოჩნდება შეიარაღებული მატროსების მწყრი-
 ვები.

ტონონბა. ესეც ამათი სტუმარ-მასპინძლობა! ძალა აღმართს
 სნავს! დაყარეთ შუბები!
 ზანბები. ეე-ჰე-ჰეე...
 ბატერასი. ერთი!

ისმის საყვირების ხმა.

ლედი. გემუდარებით, არ ისროლოთ.
 პაბანელი. ევროპას არ უყვარს ჯანყი. დაყარეთ იარაღი, თორემ -
 ბაახ... ბაახ!..
 ბატერასი. ორი!

! ზანგები შუბებს ყრიან.

პაბანელი. კეთილი.
 ლედი. მადლობა ღმერთს!
 ლორდი. არა, სარდალო! იმ სკანდალისთვის, რაც აქ ჩამოსვლის-
 თანავე მოაწყეთ, თქვენ ყველანი უნდა დაისაჯოთ. მთელი ერთი კვირა
 ცარიელ ბრინჯზე იჯდებით, ცხელ კერძს ვერ იგემებთ.

ისმის ზანგების კვნესა.

ლორდი. თქვენ კი სარდალო, იმის გამო, რომ თავს უფლება მი-
 ეცით და შეგვეკამათეთ, სასტიკად გსჯით. ყველანი ქვის სამტვრევში
 წაიყვანეთ. ვიდრე აქ იქნებიან, ქვის სამტვრევში იმუშავებენ.
 ლიპი. თქვენო აღმატებულება! რატომ? რისთვის? (კირის.)
 შენთვის კი, ეშმაკის მოციქულო, დიდი მადლობა მომიხსენებია.
 ძირი. ხომ გეუბნებოდნი, ნუ ეწინააღმდეგები-მეთქი!

ორ მატროსს გაჰყავს ლიკი.

ბატერასი. ახლა კი თქვენი რიგია, ბატონებო, იარ!

მატროსებს ზანგები ბადრაგით გაჰყავთ.

ტონონბა. ახია ჩვენზე, მოუხდება ჩვენისთანა სულელებს!
 თუთიყუში. მოუხდება თქვენისთანა სულელებს!
 ძირი. ძალიან სწორად მოიქეცით, თქვენო ბრწყინვალება! ხელი
 მაგრად თუ არ ჩასჭიდეთ, შიშსა და მორჩილებაში თუ არ იყოლიეთ...
 ლორდი. ძალიან საზრიანი მმართველი ხართ. მე ამას ახლა უკვე
 ვხედავ.
 პაბანელი. ჰო, ჭკვიანია ეს თეთრი ზანგი. ესმის საქმის ვითარება.
 ძირი. თქვენო ბრწყინვალება, მესმის, როგორ არ მესმის. მად-
 ლობა ღმერთს, ევროპაში ნამყოფი ვარ.

ლორდი. თქვენ ჩემთან დარჩებით საცხოვრებლად, ჩემი სტუმარი იქნებით!

ქირი. სასიამოვნოა, ძალიან სასიამოვნოა. (პასპარტუს.) სირჩა კონიაკი დამისხი!

კუნძული

პასპარტუს. ახლავე. (აწვდის.)
ქირი. ვოტრ სანტე, მადამ! მაშ ასე, ნება მომეცით, რომ წარმოვთქვა. ვადღეგრძელებ მის ბრწყინვალეობას — ლორდ ედვარდ გლენარვანსა და მის მომხიბვლელ მეუღლეს.

ლედი. მერწმუნეთ, საოცრად გალანტური მამაკაცია! ბეტსი, ცხვირსახოცი მომეცით. ბეტსი! აჰ, როგორი უყურადღებო ხართ, ბეტსი!

ბეტსი (თავისთვის). პრანჭია! (ხმამალლა.) ინებეთ, ლედი.

ქირი. კუნძულის დამორჩილებას და ლორდ გლენარვანისა და მუსიე პაგანელის მიერ გაღებული ხარჯების მშვიდობიან დაბრუნებას ვაუპირდები! ვაშაა!

პაგანელი. ხედავთ, თურმე ველურსაც შეუძლია დიპლომატობა. სერ, ვფიცავ პალე-როიალს, საპასუხო სადღეგრძელო თქვენც უნდა წარმოთქვათ.

ლორდი. იეს. (ნიშანს აძლევს ორკესტრს.) მე ვსვამ კუნძულზე მისი კანონიერი მმართველის — კირი-კუკი პირველის მშვიდობიანი დაბრუნების სადღეგრძელოს!

ქირი (აღტაცებულია). ვაშაა!

თუთიყუში. ვაშაა! ვაშაა! ვაშაა!

მუსიკა.

ფ ა რ დ ა

სურათი მეორე

საღამო ლორდ გლენარვანის სახლში. ბეტსი ბუფეტთან ფინჯნებს წმენდს.

ქირი (ევროპულ კოსტიუმში). ბეტსის მიეპარება და თვალებზე ხელს აფარებს.

ბეტსი. ვაიმე! (ფინჯანი ხელიდან უვარდება და ტყდება.)

ქირი. ჩემო ტურფავ, აბა გამოიცანი ვინა ვარ?

ბეტსი. ამ სულელური ხუმრობის ავტორის გამოცნობა ძნელი არ არის... ბატონო, კეთილინებეთ და თავი დამანებეთ.

ქირი. საყვარელო, სულაც არ შეცდები, „თქვენო უდიდებულესობას“ თუ მიწოდებ!

ბეტსი. თქვენო უდიდებულესობავ, ხელით ნუ მეხებით!

ქირი. ჩუმაღ!

ბეტსი. არ გავჩუმდები... განგებ ვიყვირებ ლედის გასაგონად!

ქირი. ჩუმაღ!

ბეტსი. კუნძულელო სერ, თავი ნუ მომაბეზრეთ, ასე რას გადამეკიდეთ! იქნებ მითხრათ, ლედის გატეხილ ფინჯანზე პასუხს ვინ აგებს?

ქირი. ვინ და, თქვენ.

ბეტსი. რა?

ქირი. ვითომ რატომ გიკვირს? შენ არ გაგივარდა ხელიდან?

ბეტსი. იცით, რას გეტყვით, სერ, თქვენ ისეთი სალასანა ბრძანდებით, ისეთი!..

ქირი. ბეტსი, დაგავიწყდათ, ვის ელემენტარობით? როგორ მიბედავთ!

ბეტსი. არა, არ დამვიწყებია! ვის და, საეჭვო ვიგინდარას.

ქირი. აჰ, ასე, არა? მეწამული კუნძულის მბრძანებელს ჰკადრებ, არა, ასეთ სიტყვებს!.. იცოდეთ, ძვირად დაგიჯდება, ძვირფასო ფისუნია!

ბეტსი. თქვენი სულაც არ მეშინია. ის კი არა, მეზიზღებით კიდევაც! თქვენ აქ ლორდთან დიდ განცხრომაში ხართ, თქვენს ამხანაგებს კი ქვისსამტკრევეში მუშაობით სული სძვრებათ!.. თქვენ მათ საზიზღრად მოექცით... მომწყდით თავიდან, არამზადავ!..

ქირი. აბა, აბა!

ლედი (უცებ შემოდის). ვაი!

ქირი. ჰმ... რაო, რაზე შევჩერდი? ჰო, გატეხილ ფინჯანზე... ტყუილად გარბინართ, ძვირფასო ბეტსი, ტყუილად ცდილობთ დანაშაულის დამალვას. არ შეიძლება, არ შეიძლება ჭურჭლის ასე მტკრევა!..

ბეტსი. ო, შე უნამუსო კაცო!

ლედი. რა არის, რას ნიშნავს ეს, თქვენო უდიდებულესობავ? მოახლეთ დასდევთ?

ქირი. უკაცრავად, პატივცემულო ლედი, ამ ტურფა ფამ დე შამ-ზრმა ერთი თქვენი ფინჯანი გატეხა და მხილება რომ დავუპირე, გაქცევა სცადა...

ლედი. როგორ?! ჩემი ფინჯანი? ჩემი საყვარელი ფინჯანი? მარია ანტუანეტასეული ცისფერი ფინჯანი?... ო, ღმერთო!

ბეტსი. ქალბატონო!..

ლედი. არ გაბედო, სიტყვა არ შემაწყვეტინო! თქვენი საქციელი აუტანელია! მხოლოდ იმას სჩადით, რომ ყველაფერს ამტკრევთ!

ბეტსი. ქალბატონო, ნება მომეცით...

ლედი. ხედავ, ენას მაინც არ აჩერებს, ნერვებს მიშლის! საშინელებაა, ეს საშინელებაა! სად არის ჩემი საყვარელი მარტილის ფლაკონი?... აჰ...

ქირი. ბეტსი, როგორ არ გრცხვენიათ, თქვენს კეთილ დიასახლისს ნერვებს რატომ უშლით? საშინელებაა, საშინელებაა, საშინელებაა!

ბეტსი. იცით, სერ, ისეთი არამზადა ხართ...

ქირი. ხედავთ, ლედი?

ლედი. ჩემი მოთმინების ფიალა აივსო, საკმარისია. ჩემს სახლში უკმეხი ადამიანის ატანა აღარ შემიძლია, გაეთრიე!.. წადი აქედან! აი თქვენი პასპორტი. ათი შილინგი გეკუთვნით? კი ბატონო... მაგრამ იმ ათი შილინგიდან ათს გატეხილ ფინჯანში გიქვითავთ. ანუ თქვენ გერგებათ... სერ, რამდენი ერგება?

ქირი. ახლავე... ნულს რომ გამოვაკლოთ ნული უდრის ნულს. ერთს გამოვაკლოთ ერთი უდრის ნულს. ლედი, არა, არაფერი ერგება.

ლედი. გაეთრიე აქედან!

ბეტსი. გმადლობთ, დიდი მადლობა. (გადის ქვითინით.)

შემოდინ პაგანელი, ლორდი და გატერასი.

სუფლიორი (რიხიანად). საუცხოო ამინდია.

პაგანელი. საუცხოო ამინდია, ლედი. თავს უფლებას ვაძლევ და ვბედავ, ეტლით პატარა გასეირნება შემოგთავაზოთ.

ლედი. სიამოვნებით. მით უმეტეს, დღეს ისე გავნერვიუდით, რომ მი მოახლე ბეტსი გავაგდე, ლორდ... პირდაპირ აუტანელი ლორდი. არაუშავს, ძვირფასო, სხვას მოვძებნით.

ლედი. მაგრამ, ინებებს თქვენი უდიდებულესობა გასეირნებას?

პირი (კირის). ავეკ პლეზირ, მადამ, ხელი მომეცით.

ლედი. პასპარტუ! უბრძანე ცხენები შეაბან. ამ მთვარიან ღამეში ცოტას გავისეირნებთ ესპლანდიზე!

პასპარტუ. დიახ, სერ!

ყველა გადის. სცენა ერთხანს ცარიელია. ესპლანდიდან მუსიკის ხმა ისმის. გამოჩნდება ბეტსი ბოლჩით ხელში.

ბეტსი. აი, მთელი ჩემი ქონება აქ არის. რა ვქნა, სად წავიდე? სად გადავიკარგო? მშვიდობით ციხე-დარბაზო! ჩემმა გულბოროტმა ქალბატონმა გამომაგდო. მხოლოდ ისლა დამრჩენია, წავიდე და სანაპიროდან პირდაპირ ოკეანეში გადავეშვა...

ტონონბა (გამოჩნდება უცებ ფანჯარაში). ბეტსი! ბეტსი!

ბეტსი. აჰ, ღმერთო ჩემო! ეს შენ ხარ, ტონონბა?

ტონონბა. მე ვარ, ძვირფასო! (ფანჯარაში გადმოძვრება.) მარტო ხარ?

ბეტსი (მოწყენით). დიახ.

ტონონბა (ეხვევა). ო, ჩემო ფასდაუდებელო ბრილიანტო! რა იყო, რა მოხდა, რატომ იტირე, ჩემო საყვარელო?

ბეტსი. ეჰ, ტონონბა, ეს-ესაა გლენარვანმა სახლიდან გამაგდო. ახლავე ციხე-დარბაზი უნდა დავტოვო.

ტონონბა. როგორ, სამუდამოდ?

ბეტსი. ჰო, სამუდამოდ, მაგრამ, არ ვიცი სად წავიდე, წასასვლელი არსად არ მაქვს.

ტონონბა. რატომ? რატომ გაგაგდო?

ბეტსი. ეს კირი-კუკია თუ ვილაც, რა ხანია მოსვენებას არ მაძლევს, ექარშიყება. დღეს უცებ მომეხვია, მე კი ხელიდან ფინჯანი გამივარდა და გავტეხე...

ო, ეგ სინდისგარეცხილი! მე შენ გიჩვენებ გაქნილო გაიძვერავე, ლორდის ქვის სამტეხლოში ჩვენო გამრეკო, „კუნძულის მკვიდრთა ძმავ და მეგობარო“, მალე შენი დროც დადგება!

ბეტსი. საბრალო ტონონბა! ახლა ვინლა გამოგკვებავს? ვიდრე კუნძულზე იქაურებთან საბრძოლველად წაგიყვანენ, ხომ სული ამოგძვრა ქვის იმ სამტეხლოში. შენ იქნებ იქ დასდო თავი, მე კი... მე კი თავშესაფარს ოკეანის ტალღებში ვპოვებ.

ტონონბა. რას ამბობ, ძვირფასო! მადლობა ღმერთს, ყველაფერი კარგად იქნება. მომისმინე, ახლა აქ მარტონი ვართ მე და შენ?

ბეტსი. ჰო, სახლში არავინ არ არის.

1. ესპლანდი — მოედანი რაიმე შენობის წინ, სასეირნო გაშლილი ადგილი. (მთ.)

ტოხონბა. გიყვარვარ?

ბეტსი. მიყვარხარ, ტოხონგა, მიყვარხარ!

ტოხონბა. ო! (ეხვევა.) მომისმინე, ჩემო საყვარელო, გინდა, ჩემი მძიმე ხვედრი გაიზიარო?

ბეტსი. დიას, რა თქმა უნდა.

ტოხონბა. მაშინ, მოდი, კუნძულზე გავიქცეთ.

ბეტსი. კი მაგრამ, როგორ?

ტოხონბა. ქვისსამტეხლოში გლენარვანების ზედამხედველთა მათრახქვეშ ამდენი შიმშილის ატანა აღარ შემიძლია. ამ ბოლო დროს ერთი საინტერესო გეგმა მოვიფიქრე. სანაპიროზე ძრავიანი ნაფი შევიგულე. შესანიშნავი ნაფია... მთვარე რომ ჩავა, კარგად რომ ჩამობნელდება, კლიტეს გავტეს, ნავს ავუშვებ და ზღვაში გავალ. მიჯობს ოკეანის გადაცურვა მილიონჯერ გავრისკო დანჯღრეული ნავით, ვიდრე მთელი ცხოვრება აქ მონობაში გავატარო.

ბეტსი. იქ ხომ მოგკლავენ!

ტოხონბა. არა, დარწმუნებული ვარ, ხელსაც არ მახლებენ, იქაურები კეთილი ხალხია. მე კი მათ წინაშე მხოლოდ ერთ რამეში ვარ დამნაშავე. გვარდიაში რომ ვმსახურობდი, მათ წინააღმდეგ წავედი. მაგრამ მაშინ ბრმა ვიყავი. ასლა კი, როცა ჩემს თავზე გამოვცადე მონობა რას ნიშნავს, ყველაფერს მივხვდი... ცოდვებს მოვინანიებ, ვიცი, მაპატიებენ. მერე მე და შენ ვიგვამს ავიშენებთ და ვიცხოვრებთ ტკბილად და გემრიელად ჩემს სამშობლოში, სადაც არც ქვის სამტეხრეებია და არც ლედი გლენარვარები არიან.

ბეტსი. აჰ, ტოხონგა! მეშინია... კუნძული ხომ ჩემთვის უცხოა.

ტოხონბა. მალე მიეჩვევი. იქ ისეთი მზეა, ისეთი ცაა! მთელი ღამე ოკეანის შრიალი ისმის, ტალღებს დგაფა-დგუფი გააქვს. ისეთი სითბოა, შეგიძლია ღამით შიმშველ მიწაზეც კი დაიძინო... ბეტსი, გავიქცეთ!

ბეტსი. თანახმა ვარ, გავიქცეთ.

ტოხონბა. ო, ჩემო მშვენიერო! (ეხვევა.)

ლიპი (უცებ ფანჯარაში გამოჩნდება სახეშეშლილი და ჩამოსხეულ-ჩამოგლეჯილი). სად არის ის კატარლა?

ბეტსი. ვაი!

ტოხონბა. ეტყობა, ყურს გვიგდებდნენ. ვინ ხარ? ო, ღმერთო, ეს ხომ ლიკი-ტიკია! ყურს გვიგდებდი?

ლიპი. რა თქმა უნდა.

ტოხონბა (დანას დააძრობს). მაშინ მოკვდი! ვერ გაიტან ჩემს საიდუმლოს ამ ოთახიდან, ხელს ვერ შემიშლი გაქცევაში! (მივარდება დანით ლიკის.)

ბეტსი. ტოხონგა, გონს მოდი, რას აკეთებ, რას სჩადი!

ტოხონბა. ხელს ნუ მიშლი! დაგვლუპავს!

ლიპი (ხელიდან დანას გამოსტაცებს). ჯანდაბამდე ვზა გქონია მაგ შენი დანიანად. ქალიშვილო, დააშოშმინეთ თქვენი საქმრო!

ტოხონბა. რა გინდა ჩემგან, მამაცო ლიკი?

ლიპი. უპირველეს ყოვლისა, ის მინდა, რომ იდიოტი არ იყო. და-ჯექი.

ტოხონბა. ნუთუ გვიღალატებ, ლიკი? ეჰ, ყველაფერი დაი-ლუპა!

ლიპი. არა, სულ გადაირია! დაჯდები თუ არა? ხმას ნუ იღებ!..

რომ გეუბნებიან, დაჯექი!

ბეტსი. რას უპირებთ? იცოდეთ, ვიყვირებ!

ლიპი. ახლა შენლა მაკლდი... გაჩუმდი და დაჯექი!..

ქალიშვილო! (ტოხონგა და ბეტსი შეშინებულები სხდებიან.)

სად არის კატარღა?

პარდონ,
მიპასუხე,
ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ბეტსი. უპასუხე, ტოხონგა!

ტოხონგა. მაგრამ, ლიკი, შენ თუ...

ლიპი. როცა გელაპარაკებიან, გაჩუმდი! სად არის კატარღა?

ტოხონგა. ფანჯრის ქვეშ დგას.

ლიპი. გასაგებია. შეშა არის?

ტოხონგა. დიას, საკმარისია.

ლიპი. ნამდვილი ღორი ხარ!

ბეტსი. კი მაგრამ, რატომ შეურაცხყოფთ?

ლიპი. იმიტომ, რომ სხვებზე არ იფიქრა... იმიტომ, რომ მასთან

ერთად ქვის სამტვრევში მისი უშუალო უფროსი და მეგობარი იტან-
ჯება, ვისაც არაერთხელ უბრძოლია მის მხარდამხარ.

ტოხონგა. ლიკი, რომ მცოდნოდა, შენ აქ კეთილი განზრახვით...

ლიპი. მოკლედ, მეც თქვენთან ერთად მოვდივარ.

ტოხონგა. ლიკი! (გადაუხვევა.)

ლიპი. მომწყუდი თავიდან.

ტოხონგა. მოიცა, ლიკი, იმაზე თუ იფიქრე, კუნძულის მკვიდრ-

ნი როგორ შეგხვდებიან?

ლიპი. ნუ ღელავ... ვიფიქრე. მაშ ასე — სურსათის საქმე რო-

გორაა?

ტოხონგა. ცუდად, ლიკი, სურსათი არ არის.

ლიპი (იღებს ბუფეტს და მთლიანად გადასცემს ტოხონგას.) ნავში

ჩატვირთე იარაღი? იარაღი სადა აქვს ღორდს?

ბეტსი. აგერ, აქ... კარადაში.

ლიპი. ესეც ასე! (იღებს კარადას და ფანჯრიდან ტოხონგას გა-

დააწვდის.) ფრთხილად, იარაღია.

ბეტსი. ღმერთო, რა ღონიერი ხართ... ჰო, მაგრამ, ღორდი რას

იტყვის?

ლიპი. ჩუმად!.. პარდონ, მადმუაზელ... რას იტყვის? რა უნდა

თქვას, მძარცველია. ის ერთი უშველებელი მარგალიტი, რომელიც კუ-

ნძულიდან აწაპნა, გაცილებით მეტი ღირს, ვიდრე მთელი ეს ხარახურა.
(ფანჯრიდან ტოხონგას სავარძელს, მაგიდას, ფარდასა და სურათებს

უყრის.)

ბეტსი. თქვენ... თქვენ შესანიშნავი ადამიანი ხართ...

ლიპი. ჩუმად!.. არის კიდევ რაიმე? ხომ არაფერი გვრჩება?

თუთიყუში. არ დაგვრჩეთ... მე არ დაგვრჩეთ!

ლიპი. უპ, ჩემო მეგობარო! არ დაგვრჩები! არც შენ არ დაგვრჩე-

ბი! აჰა, გამომართვი, ტოხონგა! (ტოხონგას თუთიყუშის გალიას ფანჯ-
რიდან აწვდის.) ფანჯრის ქვეშ სასმელი წყლით სავსე კასრია, არ და-

გავიწყდეს!

ტოხონგა (ფანჯრის გარეთ). დიას, დიას...

ლიპი. მობრძანდით, ქალიშვილო. (ბეტსი ხელში აყავს და ფანჯარაში აწვდის ტოხონგას.)

ბეტსი. აჰ!

ლიპი. ჩუმად, რომ გელაპარაკებიან... ჰო, მართლა... ახლა ბარათს მივხედოთ... (ბარათს წერს და დანით კედელზე ამოკრებს.)

ოთახში კედელზე ჩამოკიდებული ანთებული ლამპისაა. მასთან ერთად არაფერი რჩება. ლიკი ლამპასაც ჩამოსხნის და ლამპიანად ფანჯრიდან გადადის. სცენა ჩაბნელებულია. სცენის გარედან ხალხის ხმაური ისმის.

ბეტსი. ნავი ისე დატვირთეთ, შეიძლება გადაბრუნდეს კიდეც.

ლიპი. ჩუმად, როცა... დაჯექით, ქალიშვილო, კლავიშებზე. აი ასე... მოიცა, ამოვიყირაოთ... (სიმებს უღრიალი გააქვს.) ესეც ასე...

ტოხონგა. ლამპა არ დაჭეჭყო, ლამპა!..

ლიპი. დაქოქე...

ნავში ძრავის ბრახუნი ისმის.

თუთიყუში (თანდათან მშვიდდება. მღერის.) ზღვაში შევცუროთ...

პ ა უ ზ ა.

მერე სიბნელეში ხალხის ხმა გაისმება.

ლორდი. ასეთი წყვილი რატომ არის?

ბატერასი. ისეთი სიბნელეა, თავი კასრში ვეგონება...

ლორდი. პასპარტუ, ანთეთ ლამპა.

პასპარტუ. მესმის, სერ.

ყველა შემოდის.

პასპარტუ. სერ, ლამპა აქ აღარ არის. ვერაფერი გამივია...

პაბანელი. პასპარტო, მგონი, ცოცხალი მთვრალი ხარო.

პასპარტუ. არა, მუსიკე, არაფერი დამიღვია.

ლედი. მეშინია სკამს არ დავეჯახო.

ბატერასი. მეზობელი ოთახიდან მაინც გამოიტანეთ ლამპა. სავარძელი რაღა იქნა, მიწამ ჩაყლაპა თუ რა!

პასპარტუ. ახლავე. (შემოდის ლამპით ხელში.)

ყველა გაოგნებულია.

ლორდი. რა ხდება?

პაბანელი. მართლაც!..

ლედი. რა მართლაც?

პასპარტუ. სერ, თქვენს სახლში ქურდები ყოფილან.

ლედი. ბეტსი, ბეტსი!

ბატერასი. მოიცა, მოიცა! აგერ ბარათია. (კედლიდან ხსნის ბარათს.)

ლორდი. მომეცით...

პირი. ეგ ტოხონგას დანაა. ეტყობა, ზანგების ნამუშევარია. ოი, ოი, ოი! საშინელებაა, საშინელებაა, საშინელებაა!

ლორდი (კითხულობს). „ქვის სატეხისთვის გმადლობთ... ზედმედველები მათრახებისთვისაც... ჩამობრძანდით კუნძულზე, ჩვენ იქ თავებს წაგაცლით... ნამუსგარეცხილ კირის ჩვენგან სალამი. თქვენ ლიკი და ტოხონვა“.

ქირი. ღმერთო ჩემო!

პაპანელი. ვფიცავ... არც კი ვიცი, რა დავიფიცო, პირდაპირ თქვენ ზარდამცემია!

ლორდი. მოიცა, აქ კიდევ რაღაც მინაწერია. რა ჯანდაბაა, ვერაფერი გამიგია! თუთ... წერია. აჰა! ბე... თუთ... „ბეტსი და თუთიყუში ყველას მოგიკითხავთ“.

ლენი. საზიზლარი!.. აჰ, ცუდად ვარ...

პაპანელი. ო, მადამ! არა, მადამ, გული არ წაგივიდეთ!

ლენი. საკითხავია, გული რომ წამივიდეს, რაზე უნდა დავეცე?

ბატმრასი. მთელი ოთახი მშიერი ბოცმანის გალოკილი თეფშითაა. ერთი ჩაქალღებოდნენ! უფრო სუფთა ნამუშევარი არასოდეს მინახავს. ურმით ხომ არ წააჩიალებდნენ მთელ ამ ბარვს?! გულადი გაყები ბრძანდებიან, ეშმაკსაც წაუღია! მაინც როგორ, რით წავიდნენ? (მივარდება ფანჯარას.) სერ, იმ ქაჯებმა თქვენი ნავი წაიყვანეს!

ლორდი (გააფთრებულია. პასპარტუს ყელში სწვდება). აი შე უგვანო! შენ უნდა მიგეხედა, თვალი შენ უნდა გჭეროდა!

პასპარტუ (ლამპით ხელში). ყარაულო! მიშველეთ, ბატონო პაპანელ! მე რა შუაში ვარ!

პაპანელი. მუსიე, გთხოვთ, ხელი გაუშვით ჩემს ლაქიას.

პასპარტუ ლამპას იატაკზე დადგამს და უჩინარდება.

ლორდი (კირის ეცემა). თქვენი კი... ჩემს სახლში მთელი ამ ბანდის მოყვანისთვის მადლობელი გახლავართ! მე თქვენ...

ქირი. ძვირფასო ლორდ, რას ბრძანებთ! მე რა შუაში ვარ, რა დავაშავე?.. მე... მე... (იმალება ლედის კაბის კალთის უკან.)

ლენი. ლორდ, რისთვის, ლორდ? რა დააშავა მისმა უდიდებულესობამ, რა შუაშია?

ლორდი. გაჩუმდით! ნუ იცავთ!

პაპანელი. ძვირფასო ლორდ, დამშვიდდით, ავწონ-დავწონით და ისე მოვიქცეთ, როგორც საჭირო იქნება.

ლორდი. მართალი ხართ... ვერაფერს იტყვი, მშვენივრად ვივაჭრეთ! აღარც ფულია, აღარც ავეჯი და აღარც მარგალიტები.

ქირი. თქვენო ბრწყინვალეზავ...

ლორდი. გაჩუმდით! (კირი იმალება.) მოდი ავწონ-დავწონოთ ვითარება... (ფიქრობს.) ეი, კაპიტანო!

ბატმრასი. არის, ლორდ!

ლორდი. მოამზადეთ ხომალდი! შეაიარაღეთ ყველა ზანგი! მივდივართ კუნძულის დასალაშქრად! შავი ჭირისა არ მეშინია!

პაპანელი. ევროპა არ დაუშვებს ძარცვა-გლეჯას. სად არის ჩემი საკვოიაჟი? ლორდ, გარწმუნებთ, მარგალიტებსაც დაფიბრუნებთ და ნივთებსაც.

ბატერასი. ზუსტად ასეა. (სასტვენით უსტვენს.) მოემზადოს ეკი-
პაჟი! ტრამ-ტა-რამ-ტამ-ტარამ...

უკანა პლანზე გამოჩნდება ელექტრონათურებით განათებული,
მატროსებით სავსე სომალდი.

ლორდი. ლორდ, მეც თქვენთან ერთად მოვდივარ, ჩემი თვა-
ლით ვნახო, როგორ დაიჭერენ ქურდბაცაცა, ნამუსხვანთა ქეტის
ლორდი. კი, ბატონო, ჩაიცვით... (არის ერთი ფუსფუსი და ფაცი-
ფუცი.)

პასპარტუ (შემორბის დაბნეული). ლორდ! ლორდ! ლორდ!
ლორდი. კიდევ რა უბედურება მოხდა ჩემს ციხე-დარბაზში?

პასპარტუ. სავა ლუკიჩი მობრძანდა!
ორკესტრში ცნობისმოყვარე მუსიკოსები თავებს წამოყოფენ.

სუფლიორი (ჯიხურიდან). გენადი პანფილოვიჩ, სავა ლუკიჩი!
მატროსები (სომალდიდან მოისმის სიმღერა „ტიპერერის“ მოტი-
ვზე) სავა ლუკიჩი... ვესტიბულშია, კალოშებს იხდის!..

ლორდი. მესმის, მესმის... რა გაეწყობა, მივიღოთ, დავუძახოთ,
ვთხოვოთ, ვუთხრათ, რომ დიდად გახარებულები ვართ... ძმებო, სცენა
ცარიელია! კაცი ვერაფერზე დაჯდები. რალაც მაინც დააბრუნეთ წაღე-
ბული ავეჯიდან!..

პაგანელი ფანჯარას ეცემა და სცენაზე თუთიყუშს შემოათრევს.
ლორდი. მოქალაქე ჟიულ ვერნო... ჰო, რა მიხდოდა მეთქვა? დი-
ახ, თეატრი — ეს ტაძარია... მოკლედ, ასეა... მეტელკინ, შემოიჭანეთ
ბენგალური!

პასპარტუ. ვეფხვი, გენადი პანფილოვიჩ?

ლორდი. ეშმაკმა წაგიღოს, ვეფხვი კი არა, ბენგალური ცეცხლი
სოფიტით.

პასპარტუ. ვალოდია! ზევითა სოფიტში ბენგალური მგონი უფრო
მსუყე წითლად უნდა ანათებდეს!

სცენას თანდათან არაბუნებრივი წითელი შუქი ეფინება.

ლორდი. მეტელკინ! თუთიყუშმა რაიმე სასიამოვნო დაიძახოს,
ვთქვათ, რაიმე ლოზუნგისმაგვარი... ნამეტან ლანძღვას ნუ მოჰყვება!

პასპარტუ. გისმენთ, გენადი პანფილოვიჩ! (იმალეა თუთიყუშის
უკან.)

ლორდი. ღმერთო ჩემო! როგორც იქნა!.. რამდენი ხანია გელოდე-
ბით!.. გამარჯობა, ძვირფასო სავა ლუკიჩ!

სამა (შემოდის). ჰე-ჰე... ბოდიშს გიხდით, დამაგვიანდა... სომ
მოგეხსენებათ, ბევრი საქმე მაქვს... სხდომამ შემაყოვნა. გამარჯობათ,
გამარჯობათ...

ლორდი. აი, ნება მომეცით, სავა ლუკიჩ, რეკომენდაცია გავუ-
წიო... მოქალაქე ჟიულ ვერნი... ავტორი... უზარმაზარი ტალანტი...
ნათელი პიროვნება... სულის იდეოლოგიური სიღრმე... ჩვენს დროში,
სავა ლუკიჩ, ასეთ ავტორებს თქროს ფასი აქვს. წესით, ორმაგ ჰონო-
რარს უნდა უხდიდნენ... (კირის ჩუმად) ვიხუმრე, აბა, რა!

სამა. დიდად სასიამოვნოა... რა უცნაური თმა გაქვთ, ახალგაზ-
რდავ...

პირი. გრიმი მიკეთია, სავა ლუკიჩ.

სამა. როგორ, შენც თამაშობ, ავტორო?

ლორდი. სწორედ ასეა, სავა ლუკიჩ. დადგმისთვის არაფერი და-
იშურა. ბარაბა აპოლონოვიჩი ავად გახდა... ამიტომაც მის მაგივრად
ავტორი კირი-ვიგინდარას როლზე დათანხმდა...

სამა. დიახ, დიახ... მაშინვე აშკარაა... მაშინვე... ^{ეროვნული} ~~რეპუტაცია~~
განაგრძეთ. ვეთაყვა.

ლორდი. გასაგებია... ნება მომეცით, პიესის ეგზემპლარი მოგარ-
თვათ...

სამა. ეს თუთიყუშია? რა მშვენიერია!

ლორდი. საგანგებოდ ამ პიესისთვის შევუკვეთე, სავა ლუკიჩ.

სამა. ბევრი გადაიხადეთ?

ლორდი. ...შვიდასი... ხუთას ორმოცდაათი მანეთი, სავა ლუკიჩ!..
მოლაპარაკეა... სხვა არც ერთ თეატრს არ ჰყავს, აი ჩვენ კი გვყავს!

სამა. ერთი ამას უყურე! გამარჯობა, თუთიყუში!

თუთიყუში. გამარჯობა, სავა ლუკიჩ!.. პროლეტარებო, ყველა
ქვეყნისა შეერთდით!.. ხელის ჩამორთმევა აკრძალულია!

სამა (შეძრწუნებული იატაკზე დაეცემა და ლამის პირჯვარს იწ-
ერს). გნებდებით!

ლორდი. მეტელკინ, აი შე სულელო! ღმერთო ჩემო, როგორი
ჩერჩეტი ხარ!

სამა. ეს რა არის? ვერა გამიგია რა! (იყურება თუთიყუშის გა-
ლიის უკან.)

პასპარტუ გვერდით იწევს და იმალება.

ლორდი. მეტელკინ, ნუ ამლაშებ!

პასპარტუ. მესმის, გენადი პანფილოვიჩ.

სამა. მშვენიერი რამ არის! ყველა თეატრს, რომელიც ჩემს გან-
მგებლობაშია, რეკომენდაციას გავუწევ. მაშ ასე... რაზე შეჩერდით?

ლორდი. ჩვენ ახლა უკაცრიელ კუნძულზე მივემგზავრებით, სა-
ვა ლუკიჩ. ჩვენ კაპიტალისტები ვართ. მივდივართ, რათა აჯანყებული
კუნძულები დავიპყროთ. ხომალდით მივემგზავრებით. საიდან გირ-
ჩვენიათ ყურება — პარტერიდან თუ ლოჟიდან? ან იქნებ აქ, სცენაზე
ამოხვიდეთ, თან ერთი ფინჯანი ჩაიც მიირთვათ.

სამა. არა, ნება მომეცით, მეც — ბერიკაცმაც, ხომალდით თქვენ-
თან ერთად ვიმგზავრო. მინდა ცოტა გავისეირნო ამ სიბერეში.

ლორდი. რას ბრძანებთ, მობრძანდით! ბატონებო, გთხოვთ, გან-
ვაგრძოთ! (ტაშს უკრავს.)

ბატმრასნი. ლორდ, ხომალდი მზად არის.

ლორდი. შემოიყვანე ზანგები.

ბატმრასნი. დიახ, ლორდ! (უსტვენს.)

კედლები იხსნება და მწკრივ-მწკრივად შუბოსანი ზანგები შე-
მოდიან.

ლორდი. გამარჯობათ, ზანგებო!

ზანგები (გამაყრუებლად). გამარჯობათ, თქვენო ბრწყინვალეებო!

სამა. ძალიან კარგი. შეიძლება კიდევ ერთხელ გაიმეოროთ? გამარჯობა, ზანგებო!

ზანგებო. გამარჯობა, სავა ლუკიჩ!

სავა ლუკიჩი აღელვებულია.

ქართული

ლორდი. ზანგებო, თქვენმა სამხედრო მეთაურმა სამხედრო გვილატა. ეს-ეს არის ჩემი ციხე-დარბაზი გაძარცვა და კუნძულზე გაიქცა, რათა იქაურებს ჩაბარდეს. ურჩ ამბოხებულებთან ერთად ისიც ისე უნდა დავსაჯოთ, როგორც ჯერ არს. სათავეში თქვენი მეფე — კირი-კუკი პირველი ჩაგიდგებათ, მე კი მას დავუხმარები.

ზანგებო. მზად ვართ, გემსახუროთ, თქვენო ბრწყინვალეზავ!

ლორდი. თქვენო უდიდებულესოზავ, კეთილ ინებეთ და პირადი გმირობით მაგალითი უჩვენეთ.

პირი. გასაგებია. მაგრად გავები, ეშმაკმა წამილოს!

ლედი. კირი, ძვირფასო, გულს ნუ გაიტყვით, სულითა და გულით თქვენთანა ვარ. დარწმუნებული ვარ, გაიმარჯვებთ.

პირი. აჰ, ღვთის გულისთვის, თავი დამანებეთ! სად არის ჩემი ჩემოდანი?

პასპარტიუ. აი, ინებეთ, თქვენო უდიდებულესოზავ. უჰ, რა მძიმეა!

პირი. შიგ ორი ფუთი მოწოდებაა ჩემი გზააბნეული ხალხისათვის.

ლორდი. ყველანი ხომალდზე! ასწიეთ ტრაპი! მობრძანდით, სავა ლუკიჩ! ოღონდ ტრაპზე ფეხი არ იტკინოთ.

ყველა ხომალდზე ადის. პაგანელი გზაში ფანჯრიდან აგდებს თუთიყუშს.

ლორდი. წინ!.. სიკვდილი კუნძულელებს! სიკვდილი ლიკის! სიკვდილი ტოხონგას!

მატროსები. სიკვდილი მათ!

პატერასი. შორს, შორს ზღვის უბიდან!

ღირიჟორი ჯოხს აიქნევს. ორკესტრი დაკვრას იწყებს: „აჰ, შორს არის ჩვენგან ტიპერერი!..“ ლორდი სავა ლუკიჩის ზურგს უკან ღირიჟორს მუშტს უღერებს. ორკესტრი დაუყოვნებლივ მელოდიას ცვლის და უკრავს ამ სიმღერის მელოდიას: „ჩვენ ყველანი ხალხის შეილები ვართ...“

პირი. როგორ გეკადრებათ, გენადი პანფილოვიჩ, ევროპელი მატროსები ამას როგორ იმღერებენ!

ლორდი (იმასაც მუშტს უღერებს). გაჩუმდით, ბედშაო!

ხომალდი სვლას იწყებს.

სამა (ხომალდზეა. თავს იწონებს.) მართლაც ჩინებული ფინალი აქვს მესამე მოქმედებას.

ფ ა რ დ ა

მოქმედება მეოთხე

კუნძული. კირის ყოფილ ვიგვამზე წითელი დროშა ფრიალებს. კაი-კუმი, ფარა-ტეტე და კუნძულის მკვიდრნი ზღვას გასცქერიან.

მეზამუდი კუნძულისა. რომ არ ვიცოდე, ლიკი-ტიკი ახ-
ლა ევროპაშია, დავიფიცებდი, ის კაცი კიჩოზე ლიკი-ტიკია-მეთქი!

მეოთხე კუნძულისა. აი ის მეორე კი, ნავის ცხვრზე,
ზედგამოჭრილი ტოხონგაა...

მეზამუდი
კუნძული

შარბ. მოამზადეთ ისრები!
ქანი. ღმერთმანი, ის კაცი ლიკის წყლის ორი წვეთივე...
შარბ. იმ რაღაც შავ ყუთზე კი, მგონი, ქალი ზის.

კუნძულის მკვიდრნი. და კიდევ თუთიყუში... ლიკია? არა, ლიკი
არ არის... მოკლედ, ვერ გაიგებ ლიკია თუ არა.

ქანი. ჰო, ლიკია!

ნავი ყურეში შეღის. გადმოდიან ლიკი, ტოხონგა და ბეტსი.

კუნძულის მკვიდრნი. ლიკი-ტიკი!.. ლიკი-ტიკი!

ლიქი. დიას, მე ვარ. ოღონდ, ნუ ყვირით! გაჩუმდით, როცა... ასე
რას მომშტერებინებართ?

ქანი. მომისმინე, თუთრო ზანგო. ჩვენ შენ სამართალში მიგცემთ!..

შარბ. დააგდე იარაღი!

ლიქი. ძმებო, ასე რატომ ყვირით?

ქანი. ხელეები მაღლა!

ლიკი, ტოხონგა და ბეტსი ხელეებს სწევენ და სამივეს ჩხრეკენ.

ბეტსი. ტოხონგა, ვაიმე, მეშინია! რა გველის, რას გვიზამენ?

ტოხონგა. ნუ გეშინია, ძვირფასო. ჩვენ ახლა მათ ყველაფერს
ავუხსნით — გაგვიგებენ... ლიკი ყველაფერს მოუყვებათ.

ლიქი. ახლავე, ახლავე!.. ცოტა გაიწიეთ! ორმოცდაათი კაცი შიგ
სახეში რომ მართქლებს, ლაპარაკი არ შემიძლია.

ქანი. კუნძულის ერთ მკვიდრსაც კი თითი რომ დააკარო...

ლიქი. ჩუმად, როცა... რაც უნდა იყოს, არც ისეთი იდიოტი ვარ,
რომელიმე თქვენგანს ხელი ვახლო... მე ერთი ვარ, თქვენ კი... ხუ-
თასი!

ქანი. რატომ გამოგვეცხადე?

ლიქი. მეც სწორედ ეგ მინდა ავიხსნათ. სად არის ის ადგილობ-
რივი მკვიდრი, მე რომ კბილები ჩავუმტვრიე?

შარბ. თქვენმა ზანგებმა მოკლეს ალყის დროს...

ლიქი. სამწუხაროა. დაე, ღმერთებმა მიიღონ იგი თავის წიაღში.
ვაიდუას სულიც იქ განისვენებს უჩინრად, იქ, მართალთა საუფლოში...

ქანი. ამინ. ამინ... მაგრამ, რაშია საქმე? მიპასუხე, ოღონდ ყოველ-
გვარი მიკიბ-მოკიბვის გარეშე.

ლიქი. ესე იგი, მოკვდა. პატიებას ვთხოვ იმასაც და თქვენც. პა-
ტიებას ვთხოვთ, ჩემი სიბრძავის, ჩემი გაუნათლებლობის გამო, იმის
გამო, სიზი-ბუზის რომ ვემსახურე, მის გვერდით რომ ვიყავი. სწორად
ვამბობ?

ბეტსი. სწორად, გულადო ლიკი, განაგრძეთ.

ტოხონგა. განაგრძე ლიკი, ესენი ვაგიგებენ.

ლიქი. მე მხოლოდ ჩაგვრის იარაღი ვიყავი. ამას რას ვაკეთებ-
მეთქი, თავს ანგარიშს არ ვუწევდი... მეორეც... ჰო, რა მინდოდა მეთ-

ქვა? კუნძულის მკვიდრ ხალხს პატიებას ვთხოვ, პატიებას იმის გამო, რომ არამზადა კირი-კუკის მიერ მოტყუებული, ხალხის წინააღმდეგ წავედი, ერთს კბილები ჩავუმტვრიე, ბევრისა კი სიკვდილის მიზეზიც გავხდი.

კუნძულის მკვიდრი. ინანიებს, გესმით, ინანიებს ლიპი. დიას, ვინანიებს... შეგიძლიათ გამასამყრთ... ტოხონბა. ჩემსედაც თქვი!

ლიპი. დიას, ჩემი ადიუტანტიც ინანიებს... ტოხონგა.

ტოხონბა. ასეა, დიას, ასეა!

პანი. ეს თეთრი ქალი ვინ არის?

ტოხონბა. ნუ გეშინია, ბეტსი... ახლავე ყველაფერს მოგახსენებთ.

ეს ქალი ლორდის მოახლე და ჩემი შეყვარებულია. გამოაგდეს. ცუდი არასოდეს არავისთვის გაუკეთებია, იმიტომ, რომ კეთილი გული აქვს. მიიღეთ და არ აწყენინოთ, მაშინაც კი სიკვდილით თუ დამსჯით.

პანი. კუნძულელები უდანაშაულო ქალებს არ სჯიან!

ფარა. თქვენ აქ იმიტომ ჩამოხვედით, რომ მოინანიოთ?

ლიპი და ტოხონბა. დიას.

ბეტსი. ამას მეც ვადასტურებ.

ფარა. ლიკი, ჩვენ ხშირად გვატყუებდნენ. თავდებად ვინ დაგვიდგება, რომ შენი სიტყვების უკან ღალატი არ იმალება?

ლიპი. ვფიცავ!

ფარა. მაინც ვინ დაგვიდგება თავდებად?

ლიპი. რა სულ თავდებაობა-თავდებაობაო, გაიძახი! გაჩუმდი, როცა...

ფარა. როგორ, მიყვირი კიდევაც?

ლიპი. შარს რატომ მდებ? უბრალოდ, ასეთი ჩვევა მაქვს. გაიგე, იმ ყველაფერმა, რაც თქვენ აქ სიზი-ბუზისაგან იწვნიეთ, ევროპაში ჩემს ზურგზეც გადაიარა. ახლა კი ყველაფერი ავწონ-დავწონე, არავის მხარეს არ დავდგები. გადატანილმა მონობამ ჭკუა მასწავლა. ვფიცავ!

ტოხონბა. მეც!

ფარა. დაუმტკიცებთ ამას კუნძულის მკვიდრ ხალხს?

ტოხონბა. დიას.

ლიპი. რა თქმა უნდა. უფრო მალე, ვიდრე მე ამას თავად ვისურვებდი. გახედე პორიზონტს!

მეორე მკვიდრი კუნძულისა. ჰო, საშინელი კვამლია!

ლიპი. დიას კვამლია... ავის მომასწავებელი კვამლი! ეჭვი! ვინ არის ახლა თქვენი მეფე?

კუნძულის მკვიდრი. მეფე არ გვყავს და არც არასოდეს გვეყოლება!

ლიპი. ჰო, მაგრამ ვინ გმართავთ?

ტუზემცეპი. აი ესენი — ჩვენს მიერ არჩეული ხალხი.

ლიპი. ასეც ვფიქრობდი. სალაში, მბრძანებლებო! კაი, უბრძანე გახსნან კარადა.

ფარა. ფრთხილად, კაი.

ლიპი. როგორ არ გრცხვენია! მე — ხანდაზმულმა კაცმა დავიფიცე!

ბატონი. ო, დაუჯერეთ, დაუჯერეთ ამათ...
პანი. გახსენით კარადა!

კუნძულები კარადას ხსნიან.

კუნძულის მკვიდრი. იარაღია! იარაღი ყოფილა! ღიქი. დიას, ევროპული თოფებია. მეორე მკვიდრი კუნძულისა (პალმაზე). ჰორიზონტზე სომალდი ჩანს!

ღიქი (მჭექარე ხმით). მომისმინეთ, კუნძულენო! ეს სომალდი ლორდი გლენარვანისაა. მოდიან, რომ გაგანადგურონ, კირი ტახტზე დასვან და გაგძარცვონ... ხოლო მე, ლიკი-ტიკი, თქვენს მხარეს გამოსული სამხედრო მეთაური, მოვედი, რათა მათ მოგერიებაში დაგეხმაროთ. საინტერესოა, რას იზამდით უჩემოდ — ოკეანის მთელი ამ კუნძულების ყველაზე დახელოვნებული სარდლის გარეშე! დაირიგეთ იარაღი!

ფარა. ახლა უკვე გვჯერა შენი, ლიკი-ტიკი. შენ უკვე გამოისყიდე შენი ცოდვები. ხალხნო, რას იტყვიან? ვაპატიოთ?

კუნძულის მკვიდრი. ვაპატიოთ! ვაპატიოთ!

პანი. ლიკი და ტონონგა, ხალხმა ვაპატიათ, შენდობილები ხართ!

ღიქი. გმადლობთ, თქვენ ამას არ ინანებთ.

ფარა. ძმებო, იარაღი აიღეთ!

კუნძულები სწრაფად იარაღდებიან.

ღიქი. მართლა შავი ჭირია კუნძულზე?

პირი. ჰო, მაგრამ, თითქმის უკვე ჩაიარა.

ღიქი. დაუმარხავი გვამი არის?

პანი. კი, არის.

ღიქი. მაშინ აი რას გეტყვით! თქვენი ისრები ახლავე შავი ჭირის შხამში ამოაწეთ. შავი ჭირი ერთადერთია, რისაც გაუმძლარ ევროპელებს ეშინიათ. ხომ გაიგეთ?

პანი. ო, ლიკი, შენ მართლაც დიდი სარდალი ხარ. მოუსმინეთ და დაუჯერეთ!

მეორე მკვიდრი კუნძულისა (პალმაზე). სომალდი გვიანლოვდება.

ყველა სწრაფად იარაღდება. მთელ კუნძულს ისრების ღრუბელი ფარავს.

ღიქი. დაიმაღეთ... ბუჩქებსა და ლოდებს ამოეფარეთ.

ისმის ბუკის ხმა.

ტონონგა. დაიმაღეთ!

ყველა იმალება. სცენა ცარიელდება. გაისმის ავის მომასწავებელი მუსიკა. სომალდი ყურეში შედის. სომალდიდან პირველი გადმოდის სავა პიესის ეგზემპლარით ხელში და ყოფილ სამეფო ტახტზე ჯდება. კუნძულზე ახლა ის მეფობს.

ლორდი. ლედი, გთხოვთ, თავი არ გამოყოთ.

ბატმარასი. ეკიბაუო, მისმინე! მოიტანეთ ტრაპი!..

ლორდი (კირის). ახლა კი, თქვენო უდიდებულესობავ, კეთილ-ინებეთ და თქვენს არმიას სათავეში ჩაუდექით. თქვენ ახლა ტახტის დაბრუნების შესაძლებლობა გაქვთ, მე კი ჩემი მარგალიტების დაბრუნების.

პაპანელი. დიახ, დიახ, ვფიცავ საფრანგეთის რეპუბლიკას, მოვ-გებურდა თქვენი ხალხის შფოთი და აურზაური.

ქირი (ჩემოდნით ხელში). მესმის თქვენო აღმა... თქვენო უკეთელ... ტფუი, დასწყევლოს ეშმაკმა, ეს რა დღეში ჩავვარდი... ჩამცემენ შუბს მუცელში და ეგ არის. რა მინდოდა, ამ ხათაბალაში რას გავები...

ლედი. აჰ, მის უდიდებულესობას საფრთხეში ნუ აგდებთ!

ლორდი. ლედი, თქვენი ეს თავის გამოდება უცნაურად მეჩვენება. ზანგების მეფე! სად ხართ, რა გჭირთ?

ქირი. მოვდივარ, მოვდივარ, ფრიად პატივცემულო ლორდ. მოვდივარ, მაგრამ სიმამაცისა და მოუთმენლობისაგან მუხლი მეკვეთება. უჰ-უჰ-უჰ-უჰ!.. აბა, საყვარელო ზანგუნებო, არ გამცეთ!

ბატერასი. ზანგებო, წინ!

სამხედრო მუსიკის თანხლებით ზანგები ტრაპზე ჩამოდიან.

ქირი. ვინმემ აქედან მოკურცხვლა რომ არ მოინდომოს, მე უკან გამოვყვები... თქვენო ბრწყინვალეებავ, ხომ იცით, რა ხალხია!

ლედი. უი, თქვენ თურმე მშიშარაც ყოფილხართ! მძულხართ!

ქირი. მაშინ როცა ჩემი სიცოცხლე ბეწვზე ჰკიდია, ძალიან არ მჭირდება შენი სიყვარული!

კირი კუნძულისკენ მიმავალ, მშვილდებმომარჯვებული ზანგების რაზმს უკან მიჰყვება. მატროსები გემბანზე მწკრივებად ეწყობიან. პა-უზა. მოულოდნელად გამოჩნდება ლიკი რევოლვერით ხელში.

ლიქი (პრისხანედ). საით მიეშურებით, ქარიყლაპიას ნაშიერნო?

ზანბები (შეშინებულები). მხედართმთავარი! მხედართმთავარი!

ლიქი. დიახ, მე ვარ, კუნძულებზე უშიშრად სახელდებული ლიკი-ტიკი! საით გაგიწევიათ?

ზანბები (დაბნეულები). ლიკი... ჩვენ რა შუაში ვართ!.. ჩვენ პატარა ხალხი ვართ!..

ისმის გუგუნი.

ლიქი. ჩუმად, როცა გელაპარაკებიან!

პაპანელი. ლორიგანის ფლაკონს გეფიცებით, ესენი დაბნეულები არიან... ლორდ...

ლორდი (დურბინდით). მიიღეთ ზომები, კაპიტანო გატერას!

ბატერასი (რუპორში). წინ, ეშმაკმა დაგლახვროთ!

ლიქი. უკან!.. როცა გელაპარაკებიან...

ზანბები. ჩვენო მშობელო მამებო, რა არის ეს, რა ხდება?

გაოგნებულები.

ბატერასი. წინ!

ლიქი. უკან!

კუნძულის მკვიდრნი. (სცენის მიღმა). ვაშაა!.. გაუმარჯოს მთავარსარდალ ლიკის!

პანი და შარბ (გამოჩნდებიან კლდეზე). ყოჩაღ, ლიკი!
ზანბები (უცებ კვნესა-გოდებით მოცელილებივით დაეცემიან).
გნებდებით!

ლიქი. იარ, ადგილობრივი მკვიდრებისკენ!

ზანგები სცენიდან უჩინარდებიან.

კუნძულის მკვიდრნი (ხმამალლა ღრიალებენ). ვაშაა!..

სცენაზე რჩება კირი ჩემოდნით ხელში.

ქირი. თქვენო ბრწყინვალებაავ! (სასოწარკვეთილი.) ყარაულ! ყარაულ! თქვენო ბრწყინვალებაავ, მიშველეთ... ბედის ანაბარა მიმატოვეს... საშინელებაა, საშინელებაა, საშინელებაა...

ლიქი (ავბედიტად). ა-ა, აი თურმე სად ყოფილა! ამ წუთს დიდი ხანია ველოდი. აბა, ილოცე, ავაზაკო, უკვე დადგა შენი დრო.

ქირი. ჩემო საყვარელო, ჩემო ბაჯალლო ოქროვ, ჩემო ლიკი, გნებდები. უფრო სწორად, დიდი ხანია დაგნებდი — პლიუსკვამ პერფექტუმ. დიახ, დიდი ხანია! ო, ლიკი, ნუთუ სიცოცხლეს გამოასალმებ უბედურ ჭაბუკს — კირი-კუკის, ვისაც შენ ყოველთვის ნაზი სიყვარულით უყვარდი?

ლიქი. უპ, შე არამზადავ!

პაბანელი. ლორდ... ისინი გაიქცნენ, კუნძულის მკვიდრთა მეფე კი შეიპყრეს.

ლედი. ო, ლორდ, უშველეთ, იხსენით!

პასპარტუ. ტუხემცების მეფე ჩავარდა.

ლორდი. კაპიტანო! კაპიტანო!

ბატმარასი. ეკიპაჟო, მოემზადე!

ლიკის ზარბაზანს უმიზნებენ. ლიკი კირის ხელს სტაცებს და ფარივით აიფარებს.

ქირი. თქვენო ბრწყინვალებაავ, არ ისროლოთ.

ლედი (გატერასს ხელში ხელს სტაცებს). ო, თქვენ მას მოკლავთ! არა, არ ისროლოთ!

ლორდი. ლედი, ეს რას ნიშნავს?!. მე უკვე ვეჭვიანობ.

ქირი. მართალიც ხართ, თქვენო ბრწყინვალებაავ. მე თქვენ უდიდეს საიდუმლოს გაგიმხელთ, ოღონდ არ მესროლოთ.

ლორდი. რა საიდუმლოს?

ქირი (სახეზე ხელებს აიფარებს). თქვენმა ცოლმა გიღალატათ ჩემთან.

ლედი. პირუტყვო! (დაეცემა გულწასული.)

ლიქი. არა, გინახავთ ამისთანა არამზადა!

ლორდი. ვაი, რომ შეურაცხყოფილი და პატივახდილი ვარ! (რე-ვოლვერს ამოიღებს და თავს იკლავს.)

პასპარტუ. თავი მოიკლა!.. ლორდმა თავი მოიკლა!

პაბანელი. ღმერთო ჩემო, რა ხდება ამ დაწყევლილ კუნძულზე! წყეულიმც ვიყო სამგზის, ამ მარგალიტების საქმეში რომ გავები!

ლიქი. ეი, კუნძულის მკვიდრნო! ყველანი აქ მოდით!

სცენაზე შემოსულმა კუნძულელებმა და ზანგებმა სცენა დაფარეს.

პანი და ფარა. აქეთ, აქეთ წამოდით!

ლიპი. ეი, თქვენ, ევროპელებო, მოგვისმინეთ!

სომალდზე სიჩუმე ჩამოვარდება.

მისიონერული
გზისკითხვა

თქვენ ხედავთ, რომ თქვენი დახმარებით კუნძულის დაპყრობის მცდელობა... ეშმაკმა წამილოს, აბა რა დიდი ორატორიც მე ვარ!.. ჩუმად, როცა გელაპარაკებიან... კაი, შენ უთხარი, შენ გააგებინე!

პანი. მომისმინეთ ევროპელებო! კუნძულის დაპყრობას ტყუილად ეცდებით, არაფერი გამოვა, კუნძულის მკვიდრთა აურაცხელი ლაშქარი უფლებას არ მოგცემთ.

ფარა. მარგალიტა თვალითაც ვერასოდეს იხილავთ. ის მხოლოდ კუნძულის თავისუფალ ხალხს ეკუთვნის, მხოლოდ მკვიდრ ხალხს!

პირი. სწორეა, მართალია! მეც სწორედ ასე ვფიქრობდი, კაი.

პანი. ხმა ჩაიკმიდუ, ნაგავო, შენი ჯერიც დადგება!

პირი. ჩუმად ვარ, როგორც თევზი ყინულზე.

პანი. ჩვენი ბოლო სიტყვა ასეთია — თქვენსკენ ათასობით მშვილდია მომართული, ისრები შავი ჭირითაა მოწამლული.

პაპანელი. როგორ თუ შავი ჭირით! ეშმაკმა დალახვროს!

ისმის მატროსების დრტვინვა.

ფარა. კუნძულს ახლავე თუ არ დატოვებთ, მოწამლულ ისრებს ისრებზე დაგაყრით და ზარბაზნები ველარაფერს გიშველით...

ბატერასი. ეშმაკსაც წაუღია ეს ლაშქრობა! მეგონა, ბომბებით მშვილდოსნებს ვებრძოდით და არა შავ ჭირს!

პასპარტუ. მუსიე! ეკიპაჟი დაშალეს მაგ ქაჯებმა! ძალიან დელავენ.

პაპანელი. კაპიტანო, შინისკენ!

ბატერასი. გავდივართ ყურედან!

ლუზას ხმაურით იღებენ, სომალდი სვლას იწყებს. მატროსები მღერიან: „ზღვაში შევცუროთ... ზღვაში შევცუროთ...“

ლედი (მოწყენილი გემის ქიმთან დადგება). ო, მე უბედური! წამში ყველაფერი დავკარგე — მარგალიტებიც, ქმარიც და საყვარელიც... რა შეშველება?

პაპანელი. ქალბატონო, უყურეთ თქვენი მეუღლის გვამს და ეწამეთ. ევროპის საზოგადოებრივი აზრი გაგანადგურებთ!

ლედი (სევდიანად). მიმიფურთხებია საზოგადოებრივი აზრისათვის.

მატროსები: „ზღვაში შევცუროთ!.. ზღვაში შევცუროთ...“ მათი სიმღერა სულ უფრო ყრუდ, სულ უფრო შორიდან ისმის.

სომალდი თვალს ეფარება. მზე ჩადის.

პანი (კლდიდან). ძმებო, კუნძულის მკვიდრო, გილოცავთ! დამთავრდა თქვენი ტანჯვა! მეწამულ კუნძულს საფრთხე აღარ ემუქრება! გაიხარეთ და ერთად დასტექეთ — „ვაშაა!“..

ყველა. ვაშაა!.. ვაშაა!..

პანი. გაიწიეთ.

ყველა გაიწ-გამოიწევს და გამოჩნდება ჩემოდანზე ჩამომჯდარი კირი.

ქირი. მეგონა, დაგავიწყდებოდით ამ საყოველთაო ზეიმში, მაგრამ, ვაი, რომ ასე არ არის!

ზარბ. რას იტყვით, რა ვუყოთ ამ ნამუსგარეცხილს? უჩინოებელი ლიპი. მოვკლათ! სიკვდილიც ცოტაა მაგისათვის! ბიზლირთქა

პაი. რა ვქნათ?

კუნძულის მკვიდრნი. როგორ მოვიქცეთ?

ქირი. სხვა რა უნდა ქნათ, მაპატიეთ! ნუთუ თქვენ, ძვირფასო მმართველებო — კაი-კუმ და ფარა-ტეტე, არ გესმით, რომ არ შეიძლება ასეთი უზარმაზარი სახალხო ზეიმის ჩამწარება ადამიანის სისხლით, თუნდაც ის ადამიანი დამნაშავე იყოს!

ლიპი. შეგვიძლია ჩამოგახრჩოთ, სისხლის წვეთიც არ დავღვაროთ.

პაი. შენც ხომ ასე უსისხლოდ გინდოდა ჩემი და ფარა-ტეტეს ჩამოხრჩობა...

ქირი. ო, ძვირფასო კაი! ნუ იქნები ასეთი გულღრძო, თქვენ კი, კუნძულის მკვიდრო ხალხო, იცით თუ არა, რა მაქვს ამ ჩემოდანში?

ზარბ. მაინც რა, შე ბილწო?

ქირი. ის ორი ფუთი სტერლინგი, რომელიც აწგარდაცვლილმა ლორდმა სიზის მარგალიტებში გადაუხადა... ხალხის ეს ქონება, როგორც ხედავთ, ხელუხლებელია, კაპიკიც არ მომიკლია.

ლიპი. იმიტომ, რომ მიგეთვისებინა. გამოტყდი, ასე არ არის?

ქირი. კი, მაგრამ, ხომ არ მიმითვისებია. აჰ, ლიკი, რა გინდა, რატომ ღუპავ ადამიანს? საშინელებაა, საშინელებაა, საშინელებაა...

ლიპი. შენი დანახვაც არ მინდა! შენი ადგილი ღორებთანაა. აპატიეთ, ძმებო, არ მინდა ამაზე ხელი გავისვარო.

პაი. რას იტყვით, ვაპატიოთ ჩვენი ამ გამარჯვებისა და დღესასწაულის აღსანიშნავად?

კუნძულის მკვიდრნი და ზანბები. ვაპატიოთ!

ზარბ-ტიტი. ადექი, ხომ გესმის, ვაპატიო ხალხმა, თუმცა არამზადას წოდება მოგანიჭა, ამიერიდან არამზადას იარლიყით ივლი.

ქირი. ო, დაგლოცოთ ღმერთებმა ამ სულგრძელობისათვის! როგორც იქნა, მომეშვა გულზე! სტერლინგები კი ცოტა მაინც მენანება. ეჰ, ადამიანის სიცოცხლე, თუნდაც არამზადა ადამიანისა, ყოველგვარ სტერლინგებზე ძვირფასია! ნება მომეცით ზეიმში მეც მივიღო მონაწილეობა.

მთვარე ამოდის.

პაი. კუნძულის მკვიდრო, აი, ისიც, ღამის ქალღმერთი! ათას ჭირგამოვლილ კუნძულს თავის სხივებში ახვევს! სიხარულით შევვებოთ!

ერთბაშად აინთება უთვალავი ფარანი. მომღერალთა დიდი გუნდი ორკესტრთან ერთად მღერის:

„განსაცდელმა ჩაიარა,
სიმშვიდემ მოიცვა ოკეანე.
გაუმარჯოს მეწამულ კუნძულს
ყველაზე დიადს და ყველაზე დიდებულს!“

ქართული
ლიტერატურა

ქირი. პიესა დამთავრებულია!..

ფარნები ქრება, მთვარე უჩინარდება. ნათდება სცენა.

ეპილოგი

არის ერთი ხმაური და ფაციფუცი... კუნძულის მკვიდრნი იშლებიან. სცენაზე გამოდიან გარდაცვლილი ლორდი, ლედი, პაგანელი, გატერასი და პასპარტუ. სავა ლუკიჩი გაუნძრევლად ზის ამალღებულ სამეფო ტახტზე. აქვს ღრმანაზროვანი და მოღუშული გამოძეცველება. ყველას მზერა მისკენ არის მიმართული.

ლორდი. ჰმ... აბა, რას გვეტყვით პიესის თაობაზე, სავა ლუკიჩ?

სამარისებური სიჩუმე.

სამა. პიესა უნდა აიკრძალოს.

მთელ დასს კვნესა გადაუვლის. ჯიხურიდან სუფლიორი, ხოლო ორკესტრიდან განცვიფრებული მუსიკოსები თავებს წამოყოფენ.

ლორდი (ფერწასული). სავა ლუკიჩ, რაო, რა თქვით? მე მგონი, მომესმა.

სამა. არა, არ მოგესმათ. პიესის დადგმა აკრძალულია.

ლიპი. ესეც შენი იდეოლოგიური პიესა! გილოცავთ, გენადი პანფილოვიჩ!

ლორდი. სავა ლუკიჩ, აზრს ხომ არ გამოთქვამდით? ჰო, მართლა, იქნებ ერთი ჭიქა ჩაი დაგელიათ?

სამა. რატომაც არა, დავლევდი... მერსი... პიესა კი არ წავა... ჰა-ჰა-ჰა...

ლორდი. პასპარტუ! სავა ლუკიჩს ერთი ჭიქა ჩაი მოუტანეთ!

პასპარტუ. ახლავე, გენადი პანფილოვიჩ. (ჩაის მიართმევს.)

სამა. მერსი... მერსი, გენადი პანფილოვიჩ. თქვენ? თქვენ რატომ არ სვამთ?

ლორდი. წელან უკვე დავლიე.

ლიპი. „ვერ გავყიდე საქონელი, აწ მოგებას ნულარ ელი...“ ჰე-ჰე-ჰე...

პასპარტუ. გენადი პანფილოვიჩ, კადრისტები გეკითხებიან, შეიძლება გრიმი მოვიშოროთ?

ლორდი (ხმაჩახრინწული). ვაჩვენებ მე მაგათ გრიმის მოშორებას!..

პასპარტუ. მესმის, გენადი პანფილოვიჩ! (გადის.)

უცებ გამოჩნდება სამოქალაქო კოსტიუმში გამოწყობილი სიზი. სახეზე ისევ გრიმი აქვს, თავზე სამეფო გვირგვინი ადგას.

სიზი. მე თქვენთან ვარ, მოქალაქე ავტორო... ნება მიბოძეთ, წარმოგიდგეთ. მე სუნდუჩკოვი გახლავართ! ჩინებული პიესაა... შესანიშნავი... მისგან შორიდანაც კი შექსპირის სიო გცემს. არაჩვეულებრივი

უნოსვა მაქვს. ოცდახუთი წელია სცენაზე ვარ. აწ გარდაცვლილ ანტონ პავლოვიჩ ჩეხოვთან ყირიმში ხანდახან... სხვათა შორის, თქვენ მას ძალიან გავხარტ ანფასში. მაგრამ, ძამიკო, განა შეიძლება ასე მოქმედებოდა მეფეებს!.. აბა ეს რას გავს! მეფე ვერვც უკვალოდ ქრება... პიროველსავე მოქმედებაში.

ეროვნული
ზიზღით

ქირი (უაზროდ შეპყურებს). მე მკვდარი ვარ. სიზნი. გასაგებია... გასაგებია! ასე მოუხდება მეფეს. მათ ყველას ჩემი ხელით დავხოცავდი. მადლობა ღმერთს, შეგნებული ადამიანი ვარ. ჩემს ოჯახში ყველა ნაროდოვოლცია... სხვა არც ყოფილა... კაი, ბატონო, მომკალი, მაგრამ მეორე მოქმედებაში მაინც!

ლიპი. ეს რა ჩვევა გაქვს, ანეპოდისტ, ადამიანს აბუჩად რატომ იგდებ? ხომ ხედავ, კაცი მკვდარია!

სიზნი. როგორ თუ მკვდარია?!

ლიპი. როგორ და, სავამ პიესა დაგვიხურა.

სიზნი. აა, დიახ, მესმის... კარგად მესმის... განა შეიძლება ასე მოქმედებოდა მეფეს? რაც არ უნდა ზანგი იყოს, მაინც ხომ მირონცხებულია!

ლორდი. ანეპოდისტ, ძალიან დამავალეებ, წუთით თუ გაჩუმდები.

სიზნი. ვმუნჯდები. კანონის წინაშე ვმუნჯდები. სულელი ლექსი... სულელი.

თუთიყუში. სულელი!

სიზნი. არა, ეს მე არ ვყოფილვარ, გენადი პანფილოვიჩ, ეს შენი შვიდასმანეთიანი თუთიყუში იყო.

ლორდი. მეტელკინ ნუ სულელობ! სავა ლუკიჩ, იმედი მაქვს, თქვენი ეს გადაწყვეტილება საბოლოო არ არის?

საპა. რა თქმა უნდა, საბოლოოა... მიყვარს მუშაობის დროს ჩაის სმა. ალბათ ცენტროკავშირში იყიდეთ, არა?

ლორდი. სენტრო... კავშირში?.. დიახ, სავა ლუკიჩ.

ქირი (მოულოდნელად). სხვენი? მაშასადამე ისევ სხვენი? ისევ პრიმუსზე მომზადებული ფაფა? ისევ დახეული ზეწარი?

საპა. ჰმ... უკაცრავად, მე მეუბნებით? ცოტა ყურს მაკლია...

სამარისებური სიჩუმე.

ქირი. მრეცხავი ყოველდღე კარებს მიმტვრევს, კალსონების გარეცხვაში ფულს როდის ვადამისდითო? ღამით ფანჯარაში ვარსკვლავები იმზირებიან, ფანჯარაში მინა დამტვრეულ-დაბზარულია, ახლის ჩასასმელად კი ფული არ არის... ნახევარი წელიწადი... მთელი ნახევარი წელიწადი ხან სიკხისგან ვიწოდი, ხან ვიყინებოდი, პლუშჩიხაზე განთიადს კალმით ხელში და ცარიელი მუცლით ვხვდებოდი. ქარბუჩი ღრიალებს, რკინის ფურცლებს ზრიალი გააქვს... მე კი ფეხზე კალოში არ მაცვია, არა მაქვს!..

ლორდი. ვასილი არტურიჩ!

საპა. რაღაც ვერ ვხვდები... ეგ რომელი პიესიდანაა?

ქირი. ეს? ეს აქედანაა. ჩემგან. ჩემი გულის სიღრმიდან... აი ჩემი „მეწამული კუნძული“... ო, ჩემო „მეწამულო კუნძულო!“

ლორდი. ვასილი არტურიჩ, დალიეთ ჩაი!.. ეს მონოლოგია, სავა ლუკიჩ, დიახ, მონოლოგია.

საპა. მონოლოგი? რაღაც არ მაგონდება.

ქირი. ნახევარი წელიწადი... მთელი ნახევარი წელიწადი რედაქციაში დავრბოდი, კარებს ვუტალახებდი. ხანძრის თაობაზე თითოს სამ მანეთად და სამოცდაათ კაპიკად ანგარიშებს ვწერდი... მაგრამ, რა გგონიათ, როგორ ვიღებდი პონორარს? კარის წირთხლზე წაჭედილი და ქუდმოშვლებილი... (პარიკს იხდის.) ფული გადამიხადებდა მანეთი მაინც მომეცი ავანსად... აი, მალე დავამთავრებ „მეწამულ კუნძულს“... მაგრამ გამოგვეცხადა ეს ავისმომასწავებელი ბერიკაცი და...

საპა. უკაცრავად, ამას ვისზე ამბობთ?

ქირი. ... და ხელის ერთი მოქნევით, კალმის ერთი მოსმით სიცოცხლეს მასალმებს... აჰა, აი ჩემი მკერდი, განგმირე მაგ შენი ფანქრით...

ლორდი. რას სჩადი, უბედურო?! ჩაი, ჩაი მოიტანეთ!..

ქირი. ეჰ, დასაკარგი მე არაფერი მაქვს!.. შეაფურთხეთ სახეში დაჩოქილს, ფეხით გათელეთ ცოცხალმკვდარი, ლეშადქცეული არწივი!

ბეტსი.

ლენი.

საბრალო, საბრალო ვასილი არტურიჩი, დამშვიდდით!..

ლორდი. თქვენ არაფერი გაქვთ დასაკარგი, მე კი მაქვს! ძმებო, წაიყვანეთ საგრიმიოროში! თეატრი — ეს ტაძარია! პასპარტუ!

სიზი, ლიკი და პასპარტუ კირის მიათრევენ.

ბეტსი. ვასილი არტურიჩი... დამშვიდდით, ყველაფერი კარგად იქნება... რა დაგემართათ!

ქირი (ხელიდან უსხლტებათ). მაგრამ ვინ არის განმკითხავი? ამ გადაღრძუებულებს თავისუფალი ცხოვრება სძულთ, მისი შეურიგებელი მტრები არიან. აზრებს ყირიმის დაპყრობისა და კოლჩაკის დროინდელი მივიწყებული გაზეთებიდან ხაპავენ...

ლორდი. ეს კაცი მე უბედურებაში გამხვევს! სერგეი სერგეიჩი... წავედი. ძმებო, გაიყვანეთ ეს კაცი!

ლენი. ძვირფასო, დამშვიდდი, მე ახლა თქვენ გაკოცებთ.

ბეტსი. მეც!

საპა. ეს რა არის, რა უბედურებაა?

ლორდი. პოლონეთის ფრონტზე თავში კონტუსია აქვს მიღებული... უზარმაზარი ტალანტია... პირწავარდნილი იდიოტი... ჭკუა... იდეოლოგია... ეგ ერთხელ უკვე ბრძანდებოდა კანატჩიკის აგარაკზე. სავა ლუკიჩი, თეატრი ეს — ტაძარია! მაგას ყურადღებას ნუ მიაქცევთ! სავა ლუკიჩი, დღეს ხომ არ გამიცანით, სავა ლუკიჩი! სამი თვის თავაუღებელი მუშაობა... თხუთმეტი ათასი მანეთი... მითხარით, რაშია საქმე...

საპა. პიესა კონტრრევოლუციურია.

ლორდი. სავა ლუკიჩი, გეშინოდეთ ღმერთ!.. არა, ამას რას ვამბობ! გეშინოდეთ, მაგრამ ვისი... კაცმა არ იცის... არა, არავისი... კონტრრევოლუციის... ჩემს თეატრში, სავა ლუკიჩი?! როგორ გეკადრებათ!

კონტრრევოლუციონერებს თეატრს სათოფეზეც არ ვაკარებ! მაინც, რას უწუნებთ პიესას?
საპა. ფინალს!

ყველანი ახმაურდებიან.

ეჩიქუნული

ლორდი. სრული სიმართლეა. რალაცას კი ვგრძნობდით, მაგრამ არ არის-მეთქი, გულს მაკლდა. სავა ლუკიჩ, ნამდვილი განძი ხართ თეატრისთვის! გეფიცებით... მე ამას ყოველ ნაბიჯზე ვადასტურებ! საბჭოთა კავშირში ჩვენ სწორედ ასეთი ადამიანები გვჭირდება! მაინც რა ხდება ისეთი პიესის ფინალში?

საპა. როგორ გეკადრებათ, გენადი პანფილოვიჩ! თავად როგორ ვერ მიხვდით? თქვენ მე პირდაპირ მაოცებთ!

ლორდი. მართალი ბრძანდებით! არა, მაინც როგორ ვერ მივხვდი?! მართლაც რომ სამოციანელი ბებერი ვირი ვარ!

საპა. როგორ გგონიათ, მაინც ვინ არიან ის მატროსები?

ლორდი. პროლეტარები, სავა ლუკიჩ, პროლეტარები, ეშმაკმა წამიღოს!..

საპა. ჰო, მაგრამ, მაშინ როცა კუნძულელები განთავისუფლებას შეიმობენ, ისინი ისევ...

ლორდი. მონობაში, სავა ლუკიჩ, ისევ მონობაში რჩებიან! უჰ, პირწავარდნილი კრეტინი ვარ!

სიზი. არ გეკამათებით!.. არა, გეკამათებით!

ლორდი. ანემპოდისტ!!

საპა. მერედა სად არის საერთაშორისო რევოლუცია, სად არის სოლიდარობა?

ლორდი. ჰო, აბა სად არის, სავა ლუკიჩ? აჰ, მე სულელი... გამოტვინებული... მეტელკინ, თუ შენ ხუთ წუთში საერთაშორისო რევოლუციას მოაწყობ, გესმის? ოქროში ჩაგსვამ...

პასპარტუ. საერთაშორისოს, გენადი პანფილოვიჩ?

ლორდი. დიახ, საერთაშორისოს!

პასპარტუ. არის, გენადი პანფილოვიჩ!

ლორდი. აბა შენ იცი, ახლა კი გაფრინდი! სავა ლუკიჩ, ახლავე... ახლავე დავამთავრებთ პიესას საერთაშორისო რევოლუციით.

საპა. მაგრამ, ხომ შეიძლება მოქალაქე ავტორს არ სურს საერთაშორისო რევოლუცია?

ლორდი. ვის? ავტორს? ნეტავი ერთი ადამიანი მაჩვენა, ვისაც საერთაშორისო რევოლუცია არ სურს! (პარტერისკენ.) იქნებ ვინმეს არ სურს? ასწიეთ ხელი!

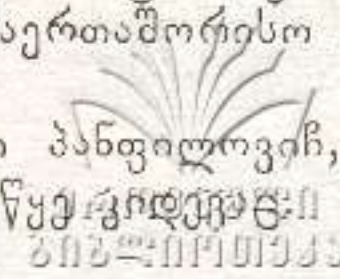
სიზი. ვინ არის წინააღმდეგი? ჰი-ჰი... აშკარად არავინაა, სავა ლუკიჩ, არავინ!

ლორდი (გრძნობით). ასეთი ხალხი ჩემთან თეატრში არ არსებობს. არა, ასეთ ტიპებს მოლარე ბილეთს არასოდეს მიჰყიდის... ანემპოდისტ, შენ რომ არ დაიბნე, ჯობია ავტორს ვთხოვო, ტექსტი პიესის პირველი მოქმედების ბოლოში მიგიწეროს.

სიზი. აი ამისთვის კი მადლობელი ვარ.

ლორდი. ყველანი სცენაზე!

პასპარტუ. ვალოდია, მოამზადე ყველანი ვარიანტისათვის!
 ლორდი. ლიკუი ისაინ, საერთაშორისო... საერთაშორისო არ და-
 გავიწყდეს!
 ღირიშორი. ნულარ გააგრძელებთ, გენადი პანფილოვიჩ, ნახე-
 ვარი საათის წინ მე უკვე გავიგე და უკვე დავიწყებე!
 ლორდი. მოიყვანეთ ავტორი!

ბეტსისა და ლედის კირი ხელკავით შემოჰყავთ.

ლორდი (ჩახრინწული ჩურჩულით). ჩვენ ახლა ფინალის ვარი-
 ანტს გავითამაშებთ... მოახდინეთ საერთაშორისო რევოლუციის იმპ-
 როვიზაცია, მატროსებმა მონაწილეობა უნდა მიიღონ... თუ თქვენთვის
 პიესა ძვირფასია...
 პირი. ა-ა, მივხვდი. მივხვდი.
 ლედი. ჩვენც დაგეხმარებით.
 ბეტსი. დიას... დიას.
 ისმის გონგის ხმა. ცაზე მთვარე ამოანათებს. კუნძულელთა ხელ-
 ში უცებ ფარნები იელვებს. წითლად ნათდება სცენა...
 სუფლიორი. აი ისიც, ღამის დედოფალი.
 პირი. ზეიმით შევხვდეთ — მთვარე... მთვარე ამოვიდა!

გუნდი ორკესტრთან ერთად მღერის:

„დე, იდღეგრძელოს კუნძულმა მეწამულმა,
 ყველაზე დიადმა და ყველაზე მშვენიერმა!..“

კუნძულის მეორე მკვიდრი. ზღვაში სინათლეები გამოჩნდა!..
 პირი. ჩუმად, ზღვაში სინათლეები გამოჩნდა!..
 პანი. რა ხდება? ხომალდი ბრუნდება?! ლიკი მოემზადე...
 ლიკი. ლიკი ყოველთვის მზად არის.
 ყურეში წითელი სინათლეებით განათებული ხომალდი შემოდის.
 გემბანზე მატროსები არიან ჩამწკრივებულები, ხელში წარწერიანი მე-
 წამული დროშები უჭირავთ: „გაუმარჯოს მეწამულ კუნძულს“. მატ-
 როსების წინ პასპარტუ დგას.

პასპარტუ. ამხანაგებო! იახტა „დუნკანის“ ეკიპაჟი ზღვაში გას-
 ვლისას მოძალადე კაპიტალისტებს აუჯანყდა. შემზარავი ბრძოლის შე-
 მდეგ ყველანი — პაგანელი, ლედი გლენარვანი და კაპიტანი გატერასი
 ზღვაში გადაუძახეს. ეკიპაჟის მეთაურობა მე ვიკისრე. ევროპელმა რე-
 ვოლუციონერმა მატროსებმა გვთხოვეს, კუნძულის მკვიდრ ხალხს გა-
 დავცეთ, რომ ამიერიდან მათ თავისუფლებას ველარავინ ხელყოფს.
 ჩვენი ძმური სალამი კუნძულის მკვიდრ ხალხს...

ბეტსი (კლდეზე დგას). ო, რა ბედნიერი ვარ, პასპარტუ, ბოლოსა
 და ბოლოს, როგორც იქნა, შენც განთავისუფლდი ლორდის უღლისა-
 გან. გაუმარჯოს თავისუფალ ევროპელ მატროსებს, გაუმარჯოს პას-
 პარტუს!

კუნძულის მკვიდრნი. გაუმარჯოს რევოლუციონერ მატროსებს!..
 ვაშა! ვაშა! ვაშა!
 თუთიყუში. ვაშა! ვაშა! ვაშა!

ხმამალალი მუსიკა.

საგა ფეხზე წამოდგება და ტაშს უკრავს.

ლორდი. გამასვენეთ... გამასვენეთ! ვაი, ვაი, ვაი...

გუნდი ორკესტრთან ერთად მღერის:

„აი ჩვენი ლოგიკური დასკვნა...
სულერთია ასეთი თუ ისეთი...
გამარჯვებული (სოპრანო) ფინალით!!!
ვაგვირგვინებთ ჩვენს სპექტაკლს!!!“

ქართული
ნაციონალური
თეატრი

ჩამოწვება სიჩუმე. კირი ყურებს იცობს.

სიზნი. მეფე იქნებ სადმე გვერდზე მაინც იდგეს... ვითომ არ და-
ლუპულა ვულკანის ამოფრქვევისას, უბრალოდ, დაიმალა, მერე კი მო-
ინანიდა...

ლორდი. ანეპოდისტ! გადი აქედან!

სიზნი. ვუჩინარდები... შთავარდი, სულთ ჩემო, ჯოჯოხეთში, სა-
უკუნოდ... ო, მთელი სამყარო ჩემთან ერთად რომ დაილუპებოდეს!
(ჩავარდება ჯოჯოხეთური ალით განათებულ ლიუკში.)

ლორდი. საგა ლუკიჩ! საგა ლუკიჩ! საგა ლუ... ნახეთ, როგორ
ითამაშეს? გესმოდათ, როგორ მღეროდნენ? საგა ლუკიჩ... თეატრი —
ეს ტაძარია...

სიჩუმე.

საშა. პიესის დადგმა (პაუზა.) ნებადართულია.

ლორდი (სლუკუნ-სლუკუნით). საგა ლუკიჩ!!

აღტაცების ხმაური იფეთქებს, ირგვლივ ალიაქოთი და აურზაუ-
რია. უკანა ფარდა ხევიტ-ხევიტ იწევა. გამოჩნდება მოკაშკაშე ლამპი-
ონები, გაბზინებული სარკეები და კუნძურებზე ჩამოცმული პარკები.

ყველა. ვაშაა!.. დიდება უფალს!.. გილოცავთ!.. ბრავო!.. ბრა-
ვო!..

ლიპი. პარიკმანერებო!!

სიზნი (ამოდის ლიუკიდან შუა სცენაზე). თერძებო!!

ბანი. უჰ, მაგარი ფინალი გამოგვივიდა!

ფარა. ჩემი შარვალი სად არის?

ლორდი. ვასილი არტურიჩ, ადექით, გილოცავენ...

ქირი. არაფრის გაგონება არ მინდა... არაფრის... მე უკვე მკვდა-
რი ვარ...

ლორდი. გონს მოდით, ვასილი არტურიჩ, პიესა ნებადართულია.

ბეტსი.

ლედი.

ვასილი არტურიჩ, ძვირფასო ქიულ ვერნ, ყველაფერი დამთავრებუ-
ლია, გილოცავთ!.. გილოცავთ...

ქირი. რა? ვის?

ლორდი.

ბეტსი.

ლელი.

გილოცავთ, პიესა ნებადართულია!

პირი. როგორ თუ ნებადართულია?! ო, ჩემო „მეწამული კუნძული“? ოო, ჩემო „მეწამული კუნძული!“

საპა. გმადლობთ, ახალგაზრდავ, თქვენ მე დამამშვიდეთ... პირდაპირ გეტყვით, დამამშვიდეთ... ხომალდისთვისაც ცემადღობთ, შორს წახვალთ, ახალგაზრდავ, შორს წახვალთ. ამას მე — სავა ლუკიჩი გინანასწარმეტყველებთ...

ლორდი. ხომ გეუბნებოდით, ნამდვილი ტალანტია-მეთქი!

საპა. მაგრამ სხვა ქალაქში უსათუოდ ავკრძალავ თქვენს პიესას... რაც არ უნდა იყოს, არ შეიძლება... დაწერო პიესა და უცებ ხედავ, ყველგან ნებადართულია! ეს ხომ ნამდვილი კურიოზია!..

ლორდი. ბუნებრივია, სავა ლუკიჩ, რა თქმა უნდა, ბუნებრივია!.. განა შეიძლება ხალხი ასეთი პიესებით კვებო! აბა ეს როგორ შეიძლება! ხალხი ჯერ ვერ ამაღლდა ამ პიესამდე! (ჩუმად კირი.) ჰო, ვასილი არტურიჩ, თქვენს ამ პიესას ჩვენ მონოპოლიურად ვიღებთ. პროფინციელებს ახლოს არ გავაკარებთ... ჩვენ გავქაჩავთ. ჰო, მართლა, ვასილი არტურიჩ, ამ საქმეს წყალი რომ არ შეუდგეს, სხვა თეატრში საერთოდ ნუ შეივლით, პირდაპირ სახლში წადით, ძამიკო. ხუთი თუმანი უკვე მოგეცით, ახლა ას მანეთსაც მოგცემთ... ბარი-ბარს რომ ვიყოთ. სამაგიეროდ თქვენ მე ხელწერილი დამიტოვეთ... აი ასე... მერსი... ჰა-ჰა-ჰა...

ბეჭსი. რა შთაგონებული სახე აქვს.

სიზი. მომეცი ასი ოქრო და მეც შთაგონებული ვიქნები. მეფე პირველ მოქმედებაშივე მოკლეს...

პირი (გაურკვევლად). ფული! თუმნიანები!

თუთიხუში. თუმნიანები! თუმნიანები!

პირი. სხვენი... თექვსმეტ კვადრატულარშინიანი სხვენი და საბნის მაგიერ მთვარის შუქი... ო, თქვენ ჩემო სხივჩამქრალი მინებო! უფერულო, უნიათო ალიონო... ოქროს თუმნიანებო!.. ვინ დაწერა „მეწამული კუნძული“? ვინ და მე — დიმოგაცკიმ, ანუ ჟიულ ვერნმა. ძირს, ძირს ხანძრები მეშჩანსკაიაზე... მაწანწალა ცოფიანი ძაღლები... გაუმარჯოს მზეს... ოკეანეს... მეწამულ კუნძულს...

სიჩუმე.

სიზი. პიესაში კი ასეთ მონოლოგებს არ წერს.

ყველა. ჩჩუუ...

პირი. ვინ დაწერა „მეწამული კუნძული“?

ლორდი. თქვენ... თქვენ, ვასილი არტურიჩ!.. ცხელ გულზე თუ გიყვირეთ, მაპატიეთ... ჰე-ჰე... რას იზამ, ჰო, რას იზამ, ფიცხი ხასიათი აქვს ბებერ გენადის...

საპა. ჩვენი ახალგაზრდა ავტორი გატაცების კაცია. მეც ასეთი ვიყავი ოდესღაც... სამხედრო კომუნიზმის დროს... ახლა კი...

პირი. ახლა რეპორტიორები! რეცენზენტები! ეჰ!.. ასეა! სახლშია ჟიულ ვერნი? არა, სძინავს, ანდა დაკავებულია, წერს... ნუ შეაწუ-

ხეობ... გვიან შემოიარეთ... მისი მგზნებარე გული ვერ თავსდება თქვენს მეტარშინიან ოთახში, მას ფართო, თავისუფალი სამყარო სჭირდება...
ლორდი. რა საინტერესო ადამიანია!

დირიჟორი. ორკესტრი გილოცავთ, ვასილი არტურიჩ...
პირი. მერსი... გმადლობთ, დანკე ზერ. მოქალაქენო, უცხოელებო, ჩემს ახალ ბინაში, დრამატურგ დიმიტრიას — ყიულ გენერალის ბელეტაჟზე... შავი ხიზილალით გაგიმასპინძლებით... აბა მუსიკა...

პირი. ჰო, რას იტყვით, ჩემო სენიორ? როგორ გგონიათ, არის ჩემში შთაგონების ნიჭი?
ლორდი. რა თქმა უნდა, ვასილი არტურიჩ... აბა ვის შეიძლება ეკონდეს შთაგონების ნიჭი, თუ არა თქვენ!

პირი. განდიდებულია ჩვენი უფალი სიონში... ეჰ, რა შორსაა ჩვენგან ტიპერერი.

სამპა. ამას რაზე ამბობს?
პასპარტიუ. გაგიყვებულია ფულისგან... ადვილი ხომ არ არის... ასი ოქროს თუმნიანი... გენადი პანფილოვიჩ, მოლარე გეკითხებათ — დაგვრთეს ნება? შეიძლება გაიყიდოს ბილეთები?
ლორდი. შეიძლება... საჭიროა... აუცილებელია... ახლავე, დაუყოვნებლივ...

მუსიკა.

დე, ორივე სალარომ დილის ცხრიდან სალამოს ცხრა საათამდე იმუშაოს... დღესაც, ხვალაც... მოკლედ, ყოველდღე...

პირი. და, მუდამ და მარადის!
ლორდი. მოხსენით „ოიდიპოსი“... „მეწამული კუნძული“ მიდის!
ხომალდზე, ვულკანზე და მაყურებლების დარბაზში ცეცხლოვანი ასოები აბღღვრილდება: „მეწამული კუნძული“ — დღეს და ყოველდღე!

პირი. აწ და მარადის და უკუნითი უკუნისამდე!!
სამპა. ამინ!

ფარდა
დასასრული

